

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Komoditní struktura zahraničního obchodu, případová
studie Kazachstánu**

Tatiana Perfilyeva

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Perfilyeva Tatiana

Podnikání a administrativa

Název práce

Komoditní struktura zahraničního obchodu, případová studie Kazachstánu

Anglický název

Foreign Trade Structure - Case study of Kazakhstan

Cíle práce

Cílem diplomové práce je provést analýzu zahraničního obchodu Kazachistánu. Důraz bude kladen na komoditní strukturu obchodu.

Metodika

V práci budou použity deskriptivní a komparativní metody zkoumání.

Harmonogram zpracování

Stanovení cíle práce a metodologie - 07/2013

Literární rešerše, teoretická část práce - 08/2013 - 10/2013

Vlastní práce, analytická část - 11/2013 - 12/2013

Vlastní práce, analýza výsledků, závěr - 01/2014 - 02/2014

Odevzdání práce - 03/2014

Rozsah textové části

50 - 60 stran

Klíčová slova

Kazachstán, zahraniční obchod, export, import, komoditní struktura, platební bilance

Doporučené zdroje informací

Svatoš, M. a kol.: Zahraniční obchod: teorie a praxe. Praha: Grada, 2009.

Kubišta, V. a kol.: Mezinárodní ekonomické vztahy. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009.

Machková, H., Černošáková, E., Sato, A. a kol.: Mezinárodní obchodní operace. Praha: Grada, 2007.

Coulibaly Souleymane: World Bank Studies: Trade Expansion through Market Connection: the Central Asian Markets of Kazakhstan, Kyrgyz Republic, and Tajikistan. World Bank Publications, 2011

Vedoucí práce

Maitah Mansoor, doc. Ing., Ph.D. et Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 16.9.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Komoditní struktura zahraničního obchodu, případová studie Kazachstánu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24. března 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Mansooru Maitahovi, Ph.D. et Ph.D. za trpělivost, pomoc a cenné rady při vedení této diplomové práce. Rovněž bych chtěla poděkovat svým rodičům za poskytnutí možností získání vzdělání v České republice. Bez jejich podpory by to nebylo možné.

Komoditní struktura zahraničního obchodu, případová studie Kazachstánu

Foreign trade structure - case study of Kazakhstan

Souhrn

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se věnuje problematice zahraničního obchodu, především jeho formám, funkcím a úloze v ekonomice země a také poznatkům v oblasti komoditní struktury mezinárodního obchodu.

V praktické části byl za pomoci deskriptivních a komparativních metod zkoumán vývoj zahraničního obchodu Kazachstánu v letech 2000-2013 s důrazem na komoditní strukturu. V závislosti na dostupnosti dat byly do analýzy zahrnuty i hodnoty sledovaných parametrů roku 2014. V práci byly charakterizovány nejdůležitější komoditní skupiny kazašského exportu a importu, uveden byl také seznam nejvíce vyvážených a dovážených komodit. Na základě podílu jednotlivých komodit na exportu Kazachstánu a koeficientu koncentrace exportu bylo zjištěno, že vývoz je velice koncentrovaný a má surovinové zaměření. Kazachstán je tak velice citlivý na vnější vlivy a měl by se zaměřit na diversifikaci ekonomiky. Zkoumání struktury importu ukázalo, že není tak koncentrovaný jako export a že v něm převažují výrobky zpracovatelského průmyslu.

Summary

The diploma thesis consists of theoretical and practical part. Theoretical part is devoted to general description of foreign trade, especially its forms, functions and role in the country's economy. It also includes theoretical questions concerning the world commodity structure.

Practical part is devoted to Kazakhstan's foreign trade analysis for the period 2000-2013 with emphasis on its commodity structure, that was performed using descriptive and

comparative methods. Values of year 2014 were included in the analysis depending on data availability. There were also described the most important commodity groups of Kazakhstan's exports and imports, including lists of top exported and imported items. Based on commodities' shares on total Kazakhstan's exports and the index of concentration it was concluded, that exports are very concentrated and are mainly concentrated on crude materials, which makes Kazakhstan quite sensitive against external shocks. Therefore, the state should focus on economic diversification. Kazakhstan's imports structure analysis showed that imports are not that concentrated and mostly consist of manufactured goods.

Klíčová slova: zahraniční obchod, export, import, Kazachstán, komoditní struktura, klasifikace, koncentrace, diversifikace, ropa

Keywords: foreign trade, exports, imports, Kazakhstan, commodity structure, classification, concentration, diversification, petroleum

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Cíl práce a metodika.....	12
2.1	Cíl práce.....	12
2.2	Metodika práce.....	12
3	Literární rešerše.....	13
3.1	Pojem mezinárodního obchodu.....	13
3.2	Teorie mezinárodního obchodu.....	15
3.2.1	Merkantilismus	16
3.2.2	Klasická politická ekonomie	17
3.2.3	Neoklasické teorie	17
3.2.4	Alternativní teorie mezinárodního obchodu.....	18
3.3	Úloha zahraničního obchodu v ekonomice země.....	18
3.4	Funkce zahraničního obchodu.....	20
3.5	Formy vstupu firem na mezinárodní trhy.....	21
3.5.1	Vývozní a dovozní operace	22
3.5.2	Formy vstupu na zahraniční trhy nenáročné na kapitálové investice.....	24
3.5.3	Kapitálové vstupy podniků na zahraniční trhy.....	27
3.6	Bariéry mezinárodního obchodu	29
3.6.1	Tarifní nástroje	29
3.6.2	Netarifní nástroje	32
3.7	Vázané operace	33
3.8	Vývoj světového obchodu.....	38
3.9	Komoditní struktura mezinárodního obchodu	40
4	Praktická část	44
4.1	Charakteristika ekonomiky Republiky Kazachstán	44
4.2	Charakteristika zahraničního obchodu Kazachstánu	47
4.3	Komoditní struktura exportu Kazachstánu.....	50
4.3.1	Export minerálních paliv, maziv a příbuzných látek.....	54
4.3.2	Export tržních výrobků, tříděných podle materiálů.....	61
4.3.3	Export surovin nepoživatelných, s výjimkou paliv	62
4.3.4	Export chemikálií a příbuzných výrobků	64
4.3.5	Export potravin a živých zvířat	65
4.4	Koncentrace a diversifikace exportu Kazachstánu	65
4.5	Komoditní struktura importu Kazachstánu	68
4.5.1	Import strojů a dopravních prostředků	70

4.5.2	Import tržních výrobků, tříděných podle materiálů.....	74
4.5.3	Import průmyslového spotřebního zboží.....	75
4.5.4	Import minerálních paliv, maziv a příbuzných látek.....	76
4.5.5	Import chemikálií a příbuzných výrobků	77
4.5.6	Import potravin a živých zvířat	77
4.6	Koncentrace a diversifikace importu Kazachstánu	78
4.7	Saldo obchodní bilance Kazachstánu.....	79
5	Závěr	81
6	Seznam použitých zdrojů	84
7	Přílohy.....	89
	Příloha č. 1 - Dynamika zahraničního obchodu RK, 2000-2013 (v milionech USD)	89
	Příloha č. 2 - Struktura zahraničního obchodu RK, 2000-2013 (v %)......	89
	Příloha č. 3 - Export RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2000-2013 (v milionech USD)	90
	Příloha č. 4 – Struktura exportu RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2000-2013 (v %)	93
	Příloha č. 5 – 1. absolutní diference exportu RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2001-2013 (v milionech USD).....	96
	Příloha č. 6 – Tempo přírůstku exportu RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2001-2013 (v %)	99
	Příloha č. 7 - Dynamika exportu minerálních paliv, ropy a ropných výrobků 2000-2013 (v milionech USD)	102
	Příloha č. 8 - Objemy těžby a spotřeby ropy a plynového kondenzátu v RK, 2000-2013 (v milionech tun ročně)	102
	Příloha č. 9 - Dynamika přímých zahraničních investic, 2005-2014, 3Q (v milionech USD)	102
	Příloha č. 10 - Dynamika exportu kazašské ropy a ceny ropy Brent, 2000-2013	102
	Příloha č. 11 – Import do RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2000-2013 (v milionech USD)	103
	Příloha č. 12 – Struktura importu do RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2000-2013 (v %)	106
	Příloha č. 13 – 1. absolutní diference importu RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2001-2013 (v milionech USD).....	109
	Příloha č. 14 – Tempo přírůstku importu RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2001-2013 (v %)	112

Seznam grafů

Graf č. 1 - Vývoj růstu HDP Kazachstánu v letech 2000-2014 (v %)	46
Graf č. 2 - Dynamika zahraničního obchodu Kazachstánu, 2000-2013 (v mld. USD)	48
Graf č. 3 - Struktura zahraničního obchodu RK, 2000-2013 (v %)	49
Graf č. 4 - Komoditní struktura exportu Kazachstánu, 2000-2013 (v %)	51
Graf č. 5 - Vývoz minerálních paliv, ropy a ropných výrobků, 2000-2013 (v mld.USD)	54
Graf č. 6 - Objem těžby a spotřeby ropy a plynového kondenzátu RK, 2000-2013 (v milionech tun ročně)	55
Graf č. 7 - Dynamika růstu přímých zahraničních investic do Kazachstánu, 2005-2014, 3Q (v mld. USD)	56
Graf č. 8 - Dynamika exportu kazašské ropy a ceny ropy Brent, 2000-2013	58
Graf č. 9 - Komoditní struktura importu Kazachstánu, 2000-2013 (v %)	69
Graf č. 10 - Struktura dovozu strojů a dopravních prostředků RK, 2000-2013 (v %)	71

Seznam obrázků

Obrazek č. 1 - Dělení cel	31
Obrazek č. 1 - Členění mezinárodního obchodu se zbožím	41

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Objemy těžby uranu v Kazachstánu, 2003-2013 (v tunách U)	64
Tabulka č. 2 - Indexy diversifikace a koncentrace exportu RK, 2000 a 2013	66
Tabulka č. 3 - Koncentrace exportu RK, 2000 a 2013	67
Tabulka č. 4 - 10 nejvíce vyvážených položek RK v roce 2013	67
Tabulka č. 5 - Indexy diversifikace a koncentrace importu RK, 2000 a 2013	78
Tabulka č. 6 - 10 nejvíce dovážených položek v roce 2013	79
Tabulka č. 7 - Saldo obchodní bilance Kazachstánu v roce 2013, v milionech USD	79

Seznam použitých zkratk

RK – Republika Kazachstán

SNS – Společenství nezávislých států

UNCTAD – Konference OSN o obchodu a rozvoji

SITC – Standardní mezinárodní obchodní klasifikace (Standard International Trade Classification)

1 Úvod

Vnější ekonomické vztahy jsou veškeré ekonomické pohyby, které svým rozsahem přesahují hranice státu. Historicky je jejich nejvýznamnější součástí zahraniční obchod, který je dodnes dominantní součástí mezinárodní dělby práce většiny zemí světa.

V současné době má zahraniční obchod podstatný význam na rozvoj národního hospodářství, proto jsou vývoj zahraničního obchodu a hospodářská situace státu nerozlučně spojeny. Vyšší úrovní hospodářského rozvoje odpovídají pokročilejší metody vedení zahraničního obchodu a příznivější struktura dovozu a vývozu.

Zahraníční obchod byl a je velice aktuální téma vzhledem k tomu, že zemím umožňuje efektivněji využívat dostupné zdroje, získat přístup do světa vědy a techniky, v kratším časovém intervalu provést strukturální změny v ekonomice a v konečném důsledku také lépe uspokojit potřeby obyvatel.

Mezinárodní obchod představuje nejrozšířenější a nejvíce rozvinutou formu mezinárodních ekonomických vztahů a má dominantní postavení mezi současnými zájmy, cíli a problémy zahraniční politiky převážné většiny zemí světa. Proto je zkoumání jeho podstaty, dynamiky rozvoje a struktury důležitým prvkem při určování zahraniční politiky a rozvojových programů každého státu.

Republika Kazachstán se v současnosti stává aktivním účastníkem světového obchodu. V podmínkách omezenosti domácího trhu může být ekonomický potenciál Kazachstánu, který závisí převážně na obrovském množství přírodních zdrojů, v plné míře využit pouze při aktivní účasti země na světových komoditních trzích, což výrazně podpoří hospodářský růst státu. O významu zahraničního obchodu pro Kazachstán svědčí mimo jiné i fakt, že lví podíl spotřebního zboží je už nyní získán prostřednictvím kanálů zahraničního obchodu.

Kazachstán je v současnosti nazýván lokomotivou regionu a novým „asijským tygrem“. Ze zmíněných důvodů je analýza struktury a dynamiky zahraničního obchodu Kazachstánu aktuální a zajímavé téma.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části diplomové práce bylo shrnutí teoretických poznatků z oblasti mezinárodního obchodu, konkrétně definice pojmů a funkcí zahraničního obchodu, popis současných metod realizace mezinárodního obchodu a také komoditní struktury světového obchodu.

Hlavním cílem práce byl rozbor dosavadních dat, analýza a hodnocení struktury a dynamiky zahraničního obchodu Kazachstánu v letech 2000-2013 s důrazem na komoditní strukturu a vymezení role Kazachstánu v mezinárodním obchodě. V závislosti na dostupnosti dat byly zachyceny novější tendence roku 2014.

Dílním cílem práce bylo nejen určení hlavních komoditních skupin kazašského exportu a importu, ale rovněž určení nejvíce vyvážených a dovážených komodit.

2.2 Metodika práce

Diplomová práce je rozdělena na dvě části. V první části byly shrnuty teoretické poznatky, jejichž vypracování bylo založeno na studiu odborné literatury. Při zpracování praktické části, která se věnuje komoditní struktuře zahraničního obchodu Kazachstánu, byly použity deskriptivní a komparativní metody. Zdrojem podkladových dat byla veřejná databáze Konference OSN o obchodu a rozvoji a Statistický úřad Republiky Kazachstán.

3 Literární rešerše

3.1 Pojem mezinárodního obchodu

„Mezinárodní obchod [...] lze definovat jako souhrn zahraničně obchodních aktivit dvou a více národních ekonomik¹, příp. států, shodují-li se jejich hranice s hranicemi ekonomik; je tedy součtem dvou i více zahraničních obchodů.“ [1]

Pojem zahraniční obchod představuje *„obchod jedné národní ekonomiky se svým okolím, tj. s jednou či více jinými národními ekonomikami, příp. také jako obchod jednoho státu s jinými státy, shodují-li se jejich hranice s hranicemi ekonomik.“ [1]*

Zahraníční obchod je ta část oběhu zboží, která překračuje hranice státu nebo ekonomického celku. Předmětem zahraničního obchodu země mohou být výrobky, služby a práva duševního vlastnictví. Hlavními subjekty zahraničního obchodu jsou firmy, realizující export a import, a stát, regulující realizaci zahraničně obchodních vztahů. Prostřednictvím zahraničního obchodu se ekonomiky jednotlivých zemí spojují se světovou ekonomikou. [2]

Zahraníční obchod má podobu zahraničně obchodních operací, tj. obchodních operací se zahraničním prvkem, který může být definován dvěma způsoby, z čehož vyplývají dvě pojetí zahraničního obchodu – přeshraniční koncept a národní koncept.

Podle přeshraničního pojetí se za zahraniční obchod považuje *„přechod zboží a služeb přes státní, například celní, hranice bez ohledu na ekonomickou příslušnost prodávajícího a kupujícího“*. Přeshraniční koncept zahraničního obchodu převažuje v praxi a je používán například při tvorbě obchodní politiky země a ve statistikách zahraničního obchodu. [1]

Národní pojetí (také koncept změny vlastnictví, koncept přidané hodnoty) představuje zahraniční obchod jako obchod *„mezi rezidenty a nerezidenty zkoumané země bez ohledu na státní hranice“*. Toto pojetí zahraničního obchodu je používáno hlavně

¹ Národní ekonomika je systém výroby, rozdělení a spotřeby zboží a služeb, jehož prvky, tzv. ekonomickými subjekty, jsou jednotlivci (ve statistikách sdružovaní do domácností), nefinanční a finanční firmy, veřejný sektor a neziskové organizace.

v ekonomické teorii, v národních účtech a při vytváření statistik platební bilance. V některých případech lze však mluvit i o kombinovaném pojetí zahraničního obchodu obsahujícím prvky obou konceptů. [1]

Zahraníční obchod má několik tradičních forem používaných v národních a mezinárodních statistikách, k nimž patří:

- **export**, který představuje vývoz zboží, technologií a služeb do zahraničí pro jejich realizaci na zahraničním trhu a jehož předmětem může být zboží vyrobené v zemi nebo zboží dovážené do země a zpracované v ní,
- **import**, který představuje dovoz zboží, technologií a služeb pro jejich realizaci jak na domácím trhu, tak i pro tranzit do dalších zemí,
- **reexport**, jenž je kombinací exportu a importu, zboží je dováženo ze zahraničí a následně vyváženo,
- **reimport**, opak reexportu, zboží je vyváženo do zahraničí a následně zpět dováženo. [1]

V současné době v mezinárodním obchodě převládají právě vývozní a dovozní operace, které se zachycují při překročení hranic státu a které se odráží v celní a zahraničně obchodní evidenci. Vývozní operaci prodávající země odpovídá dovozní operace kupující země. [3]

Kromě tradičních forem existují i netradiční formy zahraničního obchodu, které jsou používány především nadnárodními společnostmi při exportu nebo importu meziproductů v rámci globálních výrobních řetězců². K netradičním formám zahraničního obchodu patří například jednoduchý tranzitní obchod, zušlechťovací styk atd. Hranice mezi netradičními formami zahraničního obchodu není však v praxi a literatuře přesně vymezena. [1]

Jak uvádí Paul Krugman v knize „*International economics – theory and policy*“, země se zapojují do mezinárodního obchodu ze dvou základních důvodů, z nichž jim každý přináší různé výhody. Zaprvé země obchodují, protože jsou si odlišné od sebe navzájem. Státy, stejně jako jednotlivci, mohou mít z těchto odlišností užitek. Různé státy dokážou stejný výrobek vyrobit v různé kvalitě a cílem je získat výrobek lepší

² V rámci globálního výrobního řetězce zboží přechází přes hranice několikrát v procesu výroby a distribuce.

kvality. Zadruhé země se účastní mezinárodního obchodu, aby dosáhly úspor z rozsahu ve výrobě. To znamená, že pokud každá země vyrábí jen omezený sortiment zboží, může vyrábět každý z těchto výrobků ve větším rozsahu a tedy efektivněji (levněji), než kdyby se snažila vyrobit všechno. Ve skutečnosti je účast států na mezinárodním obchodu kombinací obou. [4]

Z pohledu podniků je hlavním důvodem zapojení se do zahraničního obchodu možnost zvyšování zisku, proniknutí a upevnění pozice na nových trzích a také možnost dovozu levných vstupních materiálů a polotovarů ze zahraničí. [2]

Mezinárodní obchod je výhodný pro všechny zúčastněné země tehdy, pokud se vytváří příznivá struktura dovozu a vývozu pro každou z nich. V praxi je účinnost mezinárodního obchodu tvořena adekvátním systémem světových cen a zahraničního platebního styku a přínosy mezinárodního obchodu vyplývají z rozšíření efektivní alokace zdrojů za hranice jednotlivých států.

Prostřednictvím mezinárodního obchodu mohou všechny země rozvíjet svou specializaci, zvyšovat produktivitu vlastních zdrojů, stejně jako objem výroby. V současné době mezinárodní obchod představuje mocný faktor rozvoje hospodářství jednotlivých států a světového hospodářství jako celku. [3]

Mezinárodní obchod je nejdůležitějším článkem v obrovské soustavě ekonomických vztahů, který spojuje všechny země do jednoho ekonomického systému. Tempo růstu mezinárodního obchodu dlouhodobě překračuje tempo růstu hrubého domácího produktu světové ekonomiky jako celku, takže význam mezinárodního obchodu stále roste. [5]

3.2 Teorie mezinárodního obchodu

Mezinárodní obchod, jako nejpokročilejší forma mezinárodních ekonomických vztahů, vznikl v důsledku mezinárodní dělby práce a prošel dlouhou historickou cestu od malých obchodů k rozsáhlé hospodářské spolupráci.

V různých obdobích vznikaly a navzájem si i odporovaly různé teorie zahraničního obchodu, které se snažily vysvětlit jeho původ, definovat účel, zákony, výhody a nevýhody. Nicméně hlavním úkolem ekonomů různých směrů ekonomického myšlení bylo a je hledat odpovědi na následující otázky:

- „jaký je smysl a užitek zapojení národní ekonomiky do mezinárodního obchodu?“,
- „jak určit optimální strukturu a objemy exportu a importu?“,
- „za jaké ceny bude zboží na mezinárodních trzích obchodováno?“. [5]

3.2.1 Merkantilismus

Vědecké studie o úloze zahraničního obchodu se objevily už v 16. až 18. století. V této době převládalo merkantilistické ekonomické myšlení, které mělo značný vliv na hospodářské politiky států. Merkantilisté mnohým přispěli k teorii mezinárodního obchodu, konkrétně se jako první pokusili teoreticky interpretovat pojem mezinárodního obchodu a vypracovat doporučení v této oblasti.

Merkantilisté ztotožňovali bohatství národa a státu s penězi a zásobou drahých kovů, tak zvaným „národním pokladem“. Pokud ve státě nejsou vlastní naleziště drahých kovů, hlavním zdrojem růstu bohatství byl podle nich zahraniční obchod, jehož význam spatřovali v aktivní obchodní bilanci. Přitom se merkantilisté domnívali, že dosažení aktivní obchodní bilance vyžaduje státní ochranná opatření k regulaci obchodu spočívající v omezení dovozu a podpoře vývozu. Zdrojem bohatství je tedy nerovná směna zboží mezi zúčastněnými zeměmi.

Merkantilisté vycházeli z myšlenky, že světové bohatství je omezené a růst bohatství v jednom státě je možný jen v případě jeho snížení ve státě druhém, což se ukázalo jako jejich největší omyl. Neuvědomovali si, že zahraniční obchod založený na mezinárodní dělbě práce vede k nárůstu celkového světového bohatství a že bude přínosný pro všechny zúčastněné státy. [6]

Ačkoliv merkantilismus vzhledem k jeho různorodosti a nejednoznačnosti nelze zcela pokládat za systém ekonomického myšlení, některé z jeho základních myšlenek a předpokladů jsou aktuální i v současnosti. Například státní opatření jako podpora exportu a omezení importu dodnes slouží k podpoře a ochraně domácí ekonomiky. [7]

3.2.2 Klasická politická ekonomie

Teorie merkantilismu byla vyvrácena anglickými klasiky na přelomu 18. a 19. století. Na rozdíl od merkantilistů se angličtí klasikové domnívali, že ke zvyšování celkového bohatství vede mezinárodní obchod založený na dělbě práce nezávisle na tom, jakou obchodní bilanci stát má. [8]

Zakladatelem klasické politické ekonomie byl anglický ekonom Adam Smith. Za zdroj bohatství Smith považoval výrobu zboží, pracovní sílu a faktor, který bohatství zvyšuje - dělbu práce. Za další faktor růstu bohatství ekonom pokládal akumulaci kapitálu. Smithova teorie absolutních výhod říká, že země vyváží takové zboží, které vyrábí s nižšími náklady a při jehož výrobě má absolutní výhodu a dováží ty výrobky, které jsou vyráběny levněji v jiných zemích, absolutní výhodu tedy mají ostatní státy. [6], [7]

Klasická teorie mezinárodního obchodu byla rozvinuta Davidem Ricardem s jeho teorií komparativních výhod. Ricardo dokazoval, že obchod může být oboustranně výhodný, i když se země specializují na výrobu zboží, které mohou produkovat s relativně nižšími (pracovními) náklady než jiné země bez ohledu na to, zda při výrobě mají absolutní výhodu nebo ne. Tato teorie měla zásadní význam, jelikož položila teoretický základ pro většinu následujících teorií mezinárodního obchodu. [7]

3.2.3 Neoklasické teorie

Na rozdíl od klasických teorií, které pracovaly s jedním výrobním faktorem, jímž byla pracovní síla, neoklasické teorie se snažily zapojit i další výrobní faktory. Mezi nejznámější neoklasické teorie patří například Heckscher-Ohlinův model. [6]

Heckscher-Ohlinův model odpovídá na otázku, proč vznikají rozdíly komparativních nákladů mezi zeměmi. Tyto rozdíly teorie odůvodňuje tím, že se země liší relativní vybaveností výrobních faktorů, které se ve výrobě kombinují v různém zastoupení. Podle modelu by měly státy vyrábět jen ty druhy výrobků, pro jejichž výrobu jsou relativně lépe vybaveny. Například země, která je lépe vybavena kapitálem, by se měla specializovat na výrobu kapitálově náročných výrobků a země, která je lépe vybavena prací, by měla produkovat výrobky vyžadující více práci než kapitál. Při tom by

se mělo dovážet takové zboží, pro jehož výrobu země naopak potřebnými výrobními faktory vybavena není. [8]

Existuje řada dalších teorií, které rozvinuly Heckscher-Ohlinův model, jako jsou Stolper-Samuelsonův teorém o změně světových cen, Rybczynského efekt a změna relativní vybavenosti, Leontiefův paradox a další.

3.2.4 Alternativní teorie mezinárodního obchodu

Časem postupně vznikaly i různé alternativní teorie, které zohledňují nestabilní a rychle se měnící prostředí a které také berou v úvahu nesplnění většiny zjednodušujících předpokladů, na kterých byly založeny klasické a neoklasické teorie. Alternativní teorie je nevyvracejí, spíše zpochybňují jejich praktickou využitelnost.

Mezi alternativní teorie patří teorie dětských odvětví Friedricha Lista, teorie zbídačujícího růstu Jagdishe N. Bhagwatiho, teorie periferní ekonomiky Raúla Prebische, teorie rostoucích výnosů z rozsahu a další. [6]

3.3 Úloha zahraničního obchodu v ekonomice země

Hodnocení zahraničního obchodu v ekonomice každé země se provádí z několika hledisek. Mezi příčiny vstupu zemí do hospodářských a obchodních vztahů patří zvyšování efektivnosti tuzemské produkce, proporcionalita a demonstrativní efekt.

Hledisko efektivnosti souvisí se zaměřením exportu na zboží, při jehož výrobě mohou země dosáhnout úspor společenské práce. Země se soustřeďují na rozvoj, výzkum a produkci zmiňovaných výrobků. Jinak řečeno, zaměřují se na odvětví, ve kterých mají oproti jiným státům výhodu, například levnější pracovní sílu, kvalitnější suroviny a další. [9]

Hledisko proporcionality souvisí se soběstačností ekonomiky země při zajištění potřebného zboží. Některé země nemají dostatečnou průmyslovou základnu, aby mohly pokrýt domácí potřebu a účast na mezinárodním obchodě je pro ně nezbytná pro zajištění zboží a služeb, které v zemi schází. Jiné země, kterých je menší množství (například

Rusko, USA, Čína), naopak mají dostatečný výrobní potenciál pro uspokojení domácí potřeby a zároveň jim ještě zbývají kapacity pro export. [10]

Význam demonstrativního efektu spočívá v tom, že exportní země svým vývozem demonstruje úroveň svého výrobního potenciálu. Dovoz naopak řeší problém nedostatku potřebného zboží a zároveň napomáhá transferu světových trendů do domácí ekonomiky, čímž podporuje její rozvoj. [9]

Je zřejmé, že v každém státě ovlivňující faktory působí různě a v různé míře. Ale obecně lze říci, že míra závislosti země na zahraničním obchodu je nepřímo úměrná velikosti země a počtu obyvatel. Mezi ukazatele závislosti ekonomiky státu na vnějších ekonomických vztazích patří například poměr exportu nebo importu k HDP a také podíl exportu a importu jednotlivých zemí na světovém obchodu. [11]

V souvislosti s úlohou zahraničního obchodu nesmí být opomíjeno, že mezinárodní obchod spojuje země do jednoho ekonomického systému, zvyšuje a posiluje jejich vzájemné vztahy, což vede k rozvoji vzájemné spolupráce, snížení rizika konfliktu a tím přispívá k budování trvalejších a pevnějších sousedských vztahů.

Kromě toho je jedním z přínosů zahraničního obchodu nepochybně i růst vzdělanosti. Obchodníci v zemích orientovaných na export pro zvýšení své úspěšnosti stále zkoumají technické novinky, formy zahraniční spolupráce, nové tendence, jazyky a kulturu zemí, na jejichž trhy plánují proniknout a rozšířit svou podnikatelskou činnost. [9]

V závislosti na tom, jakou roli pro stát hrají vnější ekonomické vztahy, se rozlišují dva přístupy země k zahraničnímu obchodu – aktivní a pasivní.

„U pasivního přístupu je kladen důraz na hledisko proporcionality ekonomiky, které má zajistit zahraniční obchod, s cílem dosáhnout plynulého reprodukčního procesu.“ V tomto případě je zahraniční obchod chápán jako nezbytný proces pro zajištění domácí potřeby. Vývoz je přitom vnímán jenom jako zdroj devizových prostředků potřebných k realizaci dovozních operací. [9]

Zatímco „aktivní pojetí úlohy zahraničně obchodní politiky klade podstatný důraz na hledisko efektivnosti. Při tomto pojetí je snaha vlády orientovat ekonomiku na vývoznoschopný program výroby zboží a poskytování služeb“. [9]

Při aktivní úloze zahraničního obchodu stát značně podporuje exportní aktivity, vytváří pro vývozce příznivé prostředí a podmínky s cílem co nejsnazšího přístupu na nové zahraniční trhy a zapojení se do různých integračních struktur. Podle V. Beneše mezi další rysy aktivního pojetí úlohy zahraničního obchodu patří:

- výběr a příprava profesionálů pro práci na ekonomických úsecích zastupitelských úřadů proexportně orientovaných států v zahraničí,
- podřízení zákonů proexportní činnosti, vytváření specializovaných pracovišť s cílem usnadňovat a napomáhat exportérům, což zahrnuje například pomoc při vydávání certifikátů, poskytování asistence a konzultace vývozcům, upozorňování na možné chyby při vstupu na zahraniční trhy atd.,
- existence obchodních a hospodářských komor, průmyslových asociací apod.,
- organizace a podpora výstavní a veletržní činnosti a další. [9]

Díky aktivnímu přístupu se mezinárodní obchod stal důležitým faktorem hospodářského růstu některých zemí světa.

3.4 Funkce zahraničního obchodu

Jak již bylo zmíněno, závislost země na zahraničním obchodu je ovlivněna převážně její velikostí a komplexností ekonomiky a také počtem obyvatel. Zahraniční obchod hraje důležitou roli především v malých nebo ekonomicky vyspělých zemích, které se vyznačují vysokou mírou obchodní otevřenosti, což znamená, že podíl zahraničního obchodu na HDP je poměrně vysoký. Přesto je možné vyčlenit obecně platné funkce mezinárodního obchodu v ekonomice, které lze rozdělit do tří základních skupin:

1) Zahraniční obchod jako faktor vnitřní rovnováhy v otevřené ekonomice

„Transformační funkce [zahraničního obchodu] spočívá v utváření vnitřní ekonomické rovnováhy, kdy zahraniční obchod mění strukturu domácí produkce, respektive domácích zdrojů ve struktuře žádoucí v oblasti užití.“ [2]

To znamená, že dovozem určitých produktů je možné překonat limity dané země, například přírodní podmínky (omezená rozloha, nevhodné klimatické a půdní podmínky, nedostatečná surovinová základna atd.) nebo ekonomické podmínky (nedostatečná kvalifikace nebo množství pracovní síly, úroveň používaných technologií a další). Tato funkce zahraničního obchodu má velký význam zejména pro relativně malé ekonomiky, které jsou méně vybavené výrobními faktory. Vliv vnějších ekonomických vztahů skrze transformaci výrobních faktorů vede k překonání jejich limitů. Kromě toho transformační působení zahraničního obchodu vede ke zvyšování hospodářské vyspělosti státu a diferenciaci potřeb ve společnosti, což vede k prohloubení výrobní specializace ekonomiky. [6]

2) Zahraniční obchod jako faktor ekonomického růstu

Skrze transmisní funkci plní zahraniční obchod roli faktoru ovlivňujícího ekonomický růst země. Při realizaci mezinárodního obchodu přes hranice státu se uskutečňuje pohyb zboží, informací a poznatků z technologické, designové a módní oblasti, což vede ke zvyšování konkurenceschopnosti domácí ekonomiky.

V roli růstového faktoru vystupuje zahraniční obchod také jako zprostředkovatel mezinárodní specializace, což spočívá ve vytváření efektivního specializačního profilu země, tzn. takového profilu, který generuje úspory národní práce. To se týká především relativně malých ekonomik, v nichž je struktura domácí ekonomiky výrazně ovlivněna exportní výkonností a konkurenceschopností vyrobené produkce na zahraničních trzích. [6]

3) Zahraniční obchod jako brzda ekonomického růstu

„Zahraniční obchod může za jistých podmínek působit jako bariéra ekonomického růstu. V podmínkách volného obchodu mohou dovozy ze zahraničí působit negativně na strukturu domácí výroby a snižovat objem vyráběné produkce v tuzemsku.“ [2]

3.5 Formy vstupu firem na mezinárodní trhy

Existují různé strategie vstupu a podnikání firem na zahraničních trzích. Pro volbu správné strategie musí firma vzít v úvahu zvláštnosti trhu, na který chce vstoupit. Mezi

faktory, které je potřeba prozkoumat a zohlednit při výběru nejvhodnější metody vstupu na zahraniční trh, patří:

- obchodně politické podmínky,
- ekonomické prostředí,
- politické prostředí,
- právní prostředí,
- charakteristika výrobků,
- charakteristika obchodního partnera,
- efektivnost vybrané formy podnikání.

Firma chystající se vstoupit na mezinárodní trh musí nejdříve vybrat konkrétní trh, na který zaměří své marketingové úsilí a vypracovat strategii vstupu. Příprava vstupu zahrnuje prozkoumání a analýzu parametrů, jako je například potenciál cílového trhu, úroveň hospodářské soutěže a rizikovost podnikání, možnosti a konkurenční výhody podniku a v neposlední řadě finanční náročnost vstupu na zahraniční trh. Formy vstupu firem na zahraniční trhy je možné rozdělit do tří velkých skupin:

- vývozní a dovozní operace,
- formy nenáročné na kapitálové investice (např. franchising a licence),
- kapitálově náročné vstupy podniků na zahraniční trhy (přímé zahraniční investice apod.). [12]

3.5.1 Vývozní a dovozní operace

„Vývozní a dovozní operace jsou tradiční a pravděpodobně nejjednodušší formou vstupu firem na zahraniční trhy. Často je vývoz chápán jako forma vstupu na zahraniční trh, která nevyžaduje žádné investice. Pokud však chce podnik na zahraničním trhu uspět a získat na něm významnější podíl, musí investovat značné zdroje do mezinárodního marketingu.“ [13]

To znamená, že firma by měla, pokud chce být na novém trhu úspěšná, provádět výzkum trhu a jako výsledek přizpůsobovat svoji strategii a politiku podmínkám a potřebám trhu.

Přímý a nepřímý export

Vývoz může být nepřímý tehdy, pokud se uskutečňuje přes domácí prostředníky a obchodní partnery, k nimž patří specializovaní exportéři, exportně provizní zástupci, exportní makléři, exportní společenství, zahraniční nákupní organizace atd. a přímý, kdy firma samostatně zařizuje veškeré činnosti týkající se vývozu.

Při nepřímém exportu se organizace zapojuje do mezinárodního podnikání prostřednictvím spolupráce na základě smluvních vztahů s různými prostředníky. „Organizace přichází do styku se zahraničním trhem pouze nepřímo a sama žádné zahraničně obchodní operace neuskutečňuje.“ [14]

Mezi výhody nepřímého exportu patří například poměrně jednoduchý a rychlý vstup na zahraniční trh, absence potřeby velkých kapitálových vkladů (firma nemusí budovat v zahraničí vlastní obchodní síť), nízké riziko investic a přesun odpovědnosti za realizaci obchodních operací na prostředníky. Kromě toho prostředníci a obchodní partneři přinášejí své specifické odborné znalosti, dovednosti a služby, proto se vývozce zpravidla dopouští méně chyb.

Mezi nevýhody lze zařadit nízkou úroveň kontroly nad distribucí, prodejem, marketingem atd., nemožnost se naučit pracovat v zahraničí, nízký stupeň zapojení se do mezinárodního obchodu. V neposlední řadě k nevýhodám nepřímého exportu patří i to, že špatná volba trhu v kombinaci se špatnou volbou distributora může vést ke špatné zpětné vazbě a tedy nedostačující informovanosti o trhu, nízké úrovni prodeje a podobně. [14]

Při přímém exportu se firma bezprostředně podílí na odbytu svých výrobků a služeb v zahraničí, tj. sbírá informace o trhu, navazuje kontakty, provozuje přepravu a vyřizuje potřebnou dokumentaci. Přímý export se realizuje pomocí takových distribučních kanálů, jako je domácí exportní oddělení, zahraniční zastoupení, zahraniční pobočka, zahraniční distributor nebo obchodní zástupce působící přímo na zahraničním trhu.

Mezi výhody přímého exportu patří například navazování kontaktů se zákazníkem a jako výsledek dobrá zpětná vazba, větší potenciál návratnosti investic, lepší kontrola nad prodejem, distribucí a realizací marketingové strategie firmy, lepší ochrana ochranných známek, patentů, prestiže společnosti a jiných nehmotných aktiv.

Nevýhodou jsou vyšší vstupní náklady a větší rizika (v porovnání s nepřímým exportem) a větší časová náročnost na přípravu samotného vstupu. Mezi další nevýhody přímého exportu patří celní a daňová opatření, potřeba znalostí místních podmínek a legislativy, potřeba kvalifikovaných pracovníků a také jazykové a kulturní bariéry. [14]

Piggybacking

Jinou možností proniknutí podniků na zahraniční trhy, aniž by musel být v zahraničí vázán kapitál, je piggybacking. „*Piggybacking znamená spolupráci více firem ze stejného oboru podnikání v oblasti vývozu, při které obvykle velká a známá firma dává za úplatu menším firmám k dispozici své zahraniční obchodní cesty.*“ [12]

Pro malou firmu znamená piggybacking možnost využití jména, zkušeností a vybudovaných cest velké firmy, která navíc poskytuje partnerovi řadu dalších služeb (vyřizování objednávek, přepravní služby, pojištění atd.). Přitom přínosem pro velkou firmu je, kromě příjmů z prodeje nabízeného zboží, úplata, kterou firma získává od svých obchodních partnerů.

Neznamená to však, že piggybackingu využívají jen malé podniky. Velké firmy se občas také uchylují k použití této formy mezinárodní spolupráce s cílem úspory nákladů na trzích, které nejsou pro ně zásadní, ale přesto na nich chtějí podnikat. [12]

3.5.2 Formy vstupu na zahraniční trhy nenáročné na kapitálové investice

Pokud chce firma vstoupit na zahraniční trh, ale neplánuje v zahraničí investovat, může se zaměřit na způsoby nenáročné na kapitálové investice, mezi které patří například licencování, franchising a smlouvy o řízení. Tyto způsoby jsou zpravidla založeny na sloučení činností s obchodními společnostmi partnerské země za účelem získání výrobních a marketingových kapacit.

Licenční smlouvy

Licence jsou jednou z nejvíce používaných forem vstupů na zahraniční trhy. „*Licence neboli licenční smlouva je svolení o použití nehmotného statku. Je to ujednání, kterým poskytovatel opravňuje nabyvatele ve sjednaném rozsahu k využití práv*

z průmyslového vlastnictví na sjednaném území a nabyvatel se zavazuje k poskytnutí určité odměny (licenční poplatek, autorský honorář) za určité období.“ [14]

Předmětem mezinárodních licenčních smluv jsou obvykle patenty, autorská práva na knihy, filmy, počítačové programy atd., obchodní značky a know-how, což zahrnuje výrobní technologie, procedury řízení jakosti a podobně.

Výhody licencování spočívají v jednoduchosti a rychlosti vstupu na zahraniční trh, v minimalizaci rizika vstupu. Poskytovatel licence se vyhýbá nutnosti investovat do výroby a systému odbytu, má možnost proniknout na trhy, na nichž jsou vývozní operace obtížné nebo nejsou možné vůbec.

Jednou z nevýhod licenčních smluv je, že poskytovatel licence ztrácí kontrolu nad činností nabyvatele a předává mu právo ovlivňovat prestiž a image firmy. Avšak v případě velkého úspěchu nabyvatele zisk dostane právě on a po skončení doby platnosti smlouvy může firma (poskytovatel licence) zjistit, že si „vypěstovala“ konkurenta. [14]

Důvody, proč firmy nakupují práva k zahraničním nehmotným statkům, mohou být různé, například nedostatek vlastních prostředků k rozvíjení vlastního výzkumu a vývoje, nemožnost dosažení a použití vlastního originálního řešení z důvodu dokonalosti zahraniční patentové ochrany apod. V současnosti jsou také rozšířené vzájemné licence mezi významnými světovými firmami. [5], [12]

Franchising

„Franchising neboli franchisingová licence je smluvní ujednání, ve kterém poskytovatel franšizy umožňuje nabyvateli (franšizantovi) používat značku organizace a poskytuje mu právo na využívání předmětu podnikání organizace. Podstatou je předání kompletního konceptu podnikání (business-modelu).“ [14]

Franšízor při tom poskytuje franšizantovi know-how včetně systému řízení a zabezpečování služeb, za což se franšizant zavazuje poskytovateli zaplatit smluvně stanovenou odměnu, která může zahrnovat vstupní poplatek a poplatky z provozování, a dodržovat obchodní politiku poskytovatele. Poskytovatel je zpravidla významnou a úspěšnou firmou ve svém oboru. Obvykle franšízor poskytuje nejen obchodní značku a

know-how, ale také finanční podporu, školení a vzdělávání zaměstnanců, pomoc při řízení, dobrou image podniku a realizuje společné propagační aktivity. [12]

Hlavními oblastmi podnikání, kde se franchising používá, jsou maloobchod, hotelnictví, oblast rychlého občerstvení, provozování čerpacích stanic a další.

Výhody franchisingu jsou spatřovány v rychlém vstupu na zahraniční trhy a poměrně nízkém riziku podnikání, v pružnosti řízení a procent ze zisků, které franšízor dostává. Hlavní nevýhody jsou nižší úroveň kontroly managementu, kvality poskytovaného zboží a služeb a také v neposlední řadě nadměrná právní úprava franchisingu. [14]

Smlouvy o řízení

Smlouva o řízení neboli management contract je dalším zvláštním způsobem vstupu firmy na zahraniční trh. „*Management contract je takovým způsobem pronikání na zahraniční teritoria, při němž dochází k přenosu koncepce řízení do zahraničí, například mateřský podnik postaví v druhé zemi výrobní provoz, po určitou dobu jej řídí, zaškolí pracovníky a pak jej předá domácí firmě.*“ [14]

V tomto případě firma poskytuje řídicí znalosti a špičkové manažery zpravidla na dobu určitou a na smluvním základě.

Mezi výhody této formy vstupu na zahraniční trh patří minimální riziko a jisté příjmy od začátku činnosti, protože přenos manažerských zkušeností je pevně zpoplatněn. Odměnou může také být určité procento z obrátu nebo podíl ze zisku. Hlavní nevýhodou je předání řídicích znalostí lokálním konkurentům, což znamená, že se firma vzdává určitého soukromí a mohou vzniknout nemalé problémy s důvěrností. Nicméně firma by neměla používat tento způsob proniknutí na zahraniční trh, pokud má omezený počet kvalifikovaných manažerů, pomocí nichž může získat větší výhodu pro sebe nebo v tom případě, kdy samostatné podnikání přinese mnohem větší zisk. [12], [14]

3.5.3 Kapitálové vstupy podniků na zahraniční trhy

Kapitálové vstupy podniků na mezinárodní trhy jsou typické zejména pro velké a finančně vybavené firmy. Jejich hlavními formami jsou portfoliové investice, které představují nákup akcií nebo jiných cenných papírů, a přímé zahraniční investice.

„Přímou zahraniční investici můžeme charakterizovat jako investici, jejímž účelem je založení, získání nebo rozšíření trvalých ekonomických vztahů mezi investorem jedné země a podnikem se sídlem v jiné zemi. Přímé zahraniční investice mohou mít formu kapitálových vkladů (hmotných a nehmotných investic) i formu vnitrofiremních půjček či reinvestovaného zisku.“ [13]

Výsledkem přímých zahraničních investic je příliv kapitálu pro modernizaci podniků, různé progresivní technologie, know-how, možnost vytváření nových pracovních míst a řada dalších. Rozhodování o kapitálovém vstupu na zahraniční trh je ovlivněno různými vlivy, ke kterým patří například obchodně politické, marketingové a nákladové faktory související s příznivým investičním klimatem.

Přímé zahraniční investice mají formu akvizic, fúzí, nově zakládaných podniků (greenfield investment), společného podnikání a strategických aliancí. [12]

Akvizice

Akvizice představuje převzetí fungujícího podniku nebo jeho části jinou firmou za účelem získání kontroly nad tímto hospodářským subjektem. Akvizice může mít dvě podoby – přátelská a nepřátelská. O přátelskou akvizici se jedná tehdy, když vlastníci podniku a firma samotná s tím souhlasí. Očekává se, že následující součinnost dvou podniků přinese žádoucí výsledky. Cílem této formy akvizice může být například posílení pozice firmy. Nepřátelská akvizice neboli takeover je naopak prováděna za účelem likvidace konkurence, zvyšování tržního podílu a je realizována bez souhlasu majitelů, akcionářů podniku. [13]

Fúze

Fúze může mít formu sloučení nebo splynutí dvou nebo více firem a na rozdíl od akvizice je obvykle prováděna po vzájemné dohodě zúčastněných stran. Sloučením se

rozumí spojení obchodních společností, kdy jedna ze společností pokračuje ve své činnosti, zbylé firmy ztrácejí samostatnost a zanikají, při tom jejich veškerá aktiva a pasiva jsou k dispozici zbývajícím obchodním společnostem. Splynutí představuje situaci, kdy vzniká nový právní subjekt, který přebírá pod svou kontrolu řízení aktiv a závazků zanikajících podniků.

Existují tři kategorie fúzí:

- **horizontální fúze**, kdy se spojují podniky ze stejného oboru podnikání. Tento druh fúzí umožňuje firmám snížit náklady pomocí úspor z rozsahu, získat větší podíl na světovém trhu a získat přístup k (technickým) know-how a finančním zdrojům, které dříve měla k dispozici pouze jedna z firem,
- **vertikální fúze**, která se provádí za účelem posílení kontroly nad dodavateli nebo odběrateli,
- **konglomerátní fúze**, kdy se spojují firmy z různých oborů podnikání. Tato fúze má za cíl diverzifikovat aktivity a rozložit tak rizika firmy. Kromě toho může vést k vzájemné výměně podnikatelských nápadů a myšlenek. [13]

Green field investment

„Investice na zelené louce (green field investment) jsou nově založené a nově postavené podniky. Investice na zelené louce mohou mít oproti akvizicím pro hostitelskou zemi určité výhody. Obvykle přinášejí do země více kapitálu, více nových moderních technologií, zvyšují konkurenci na trhu a jsou větším přínosem z hlediska tvorby pracovních míst.“ [13]

Joint venture

Společné vlastnictví neboli joint venture představuje formu spojení, při které se dva nebo více subjektů spojují za účelem provozu společné ekonomické činnosti a nesou stejnou odpovědnost. Joint venture předpokládá společné řízení, užívání aktiv, rozdělování rizik a krytí ztrát, podílení se na zisku a společnou realizaci podnikatelského záměru. Výhodou joint venture je vytvoření silné konkurenceschopné společnosti, možnost využití zkušeností a znalostí partnera, navázaných kontaktů a poměrně rychlý vstup na zahraniční trh. K nevýhodám patří především problémy spojené se společným řízením. [13], [14]

Strategické aliance

Strategické aliance jsou další formou kapitálově náročných druhů vstupu podniků na mezinárodní trhy. Strategická aliance představuje dohodu mezi organizacemi o spolupráci k získání přístupu k novým znalostem, technologiím a trhům a realizaci aktivit, které přinášejí vzájemný prospěch. V případě strategické aliance obvykle nejde o spolupráci silné firmy se slabší firmou, ale o spolupráci mezi velkými (kapitálově silnými) firmami z vyspělých zemí. Přitom do strategických aliancí mohou vstupovat nejen dodavatelé a odběratelé, ale také konkurenti. [13]

3.6 Bariéry mezinárodního obchodu

Bariéry zahraničního obchodu představují nástroje na ochranu vnitřního trhu omezující volné obchodování mezi zeměmi prostřednictvím mechanismů tarifní a netarifní regulace, které mají protekcionistickou povahu. Tarifní a netarifní nástroje obchodní politiky vytvářejí bariéry zahraničního obchodu a ztěžují konkurenci zahraničního zboží na domácím trhu. Proto by firma před vstupem na zahraniční trh měla provést analýzu bariér, které cílová země uplatňuje vůči vstupu zahraničního zboží. Zkoumání bariér mezinárodního obchodu a dalších faktorů ovlivňujících pravděpodobnost úspěchu slouží k následnému výběru způsobu pronikání firmy na zahraniční trh.

3.6.1 Tarifní nástroje

Tarifní opatření slouží k ochraně domácího trhu před přílivem (nekvalitních) výrobků ze zahraničí a k ochraně tuzemské výroby. K tarifním nástrojům patří cla, celní kvóty, celní stropy, dovozní daně, dávky a poplatky.

Clo je základním nástrojem regulace dovozu. „*Clo je peněžitá částka, kterou stát vybírá v souvislosti s dovozem nebo vývozem zboží, tj. při přechodu celních hranic.*“ [6]

Při tom celní hranice nemusí být vždy totožné se státními hranicemi. Historicky clo plnilo fiskální funkci, teď plní zejména funkci ochrannou a kontrolní.

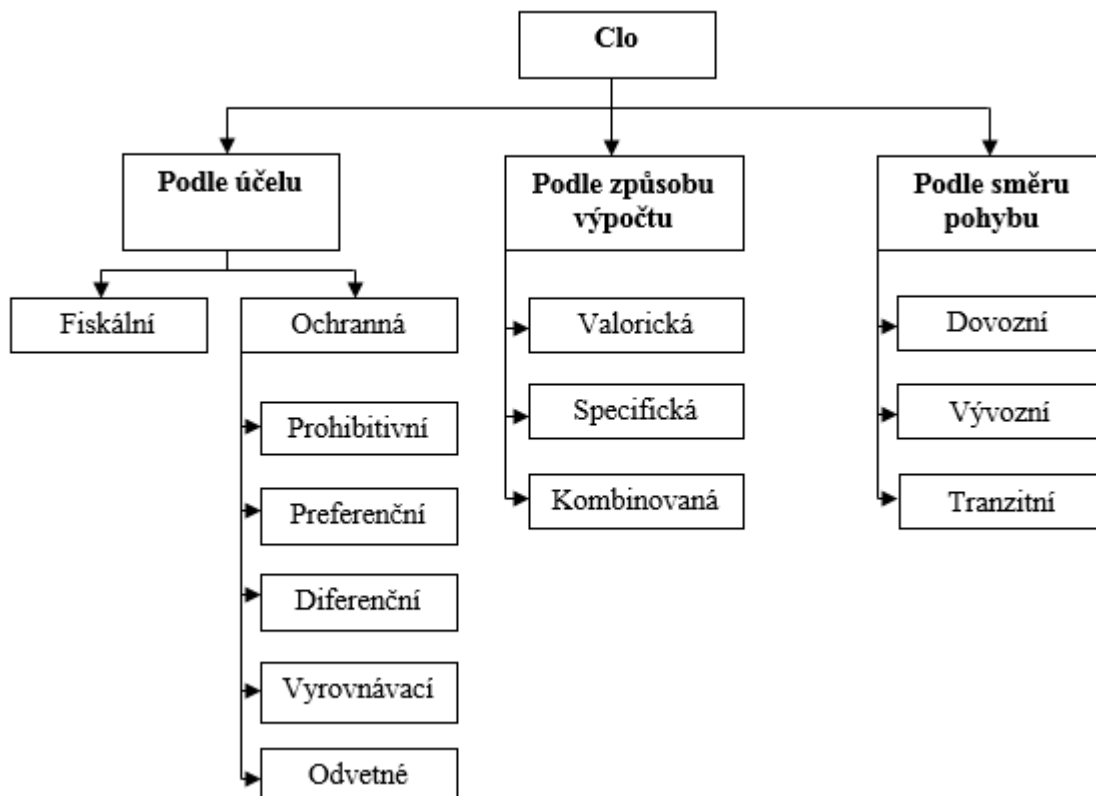
Cla se dělí:

- podle účelu,

- podle způsobu výpočtu,
- podle směru pohybu.

Dělení cel je uvedeno na obrázku č. 1.

Obrázek č. 1 - Dělení cel

Zdroj: [1], [2], [10], vlastní zpracování

Z hlediska účelu se cla dále dělí na fiskální a ochranná. Fiskální funkce cla spočívá v zajišťování příjmů státního rozpočtu. Ochranná funkce cla je v tom, že zdražuje dovážené zboží a tím ztěžuje jeho pronikání na tuzemský trh. Pokud jsou celní sazby tak vysoké, že zcela znemožní dovoz, jedná se o prohibitivní clo. K zvláštním druhům ochranných cel patří například clo preferenční, které „usnadňuje“ vstup zboží na domácí trh pomocí nižší celní sazby. Oproti tomu clo diferenční „ztěžuje“ vstup zboží na domácí trh a aplikuje se zpravidla na zboží přepravované na cizích lodích. Diferenční clo tedy podporuje domácí lodní přepravu. Vyrovňovací clo slouží k odstranění nevýhod tuzemského výrobce oproti zahraničnímu, který pro svůj export využívá subvencí své země nebo používá dumpingové ceny. Odvetné clo je stanoveno na přechodnou dobu jako

odveta při dovozu zboží ze země, která diskriminuje jinou zemi v hospodářských vztazích. [2], [10]

Z hlediska způsobu výpočtu se cla dělí na valorická, specifická a kombinovaná. Valorická cla se vypočítávají určitým procentem z hodnoty zboží, za níž se pokládá fakturovaná cena. Specifická cla se vyměřují pevnou částkou za fyzickou jednotku (tunu, kus apod.). Cla kombinovaná představují kombinaci valorického a specifického cla. [1], [2]

Z hlediska směru pohybu existují cla dovozní, vývozní a tranzitní. Vývozní clo může plnit funkci fiskální a funkci ochrannou. Vývozní clo (s ochrannou funkcí) se uplatňuje tehdy, pokud chce stát zabránit vývozu surovin, polotovarů nebo hotových výrobků, tj. chce zabránit nedostatku určitého produktu na tuzemském trhu a podpořit vlastní průmyslovou výrobu. Tranzitní clo bylo v minulosti zrušeno, v současné době země omezují tranzitní přepravu přes svá území zejména prostřednictvím vydávání povolenek pro kamionovou přepravu. Dovozní cla se používají nejčastěji a představují jeden z nejvýznamnějších nástrojů na ochranu domácího trhu. Dovozní clo se uplatňuje při dovozu zboží a *„podléhá mu všechno dovážené zboží s výjimkou zboží, které je výslovně v celním sazebníku označeno bez cla“*. [10]

Celní kvóty a celní stropy představují další druh tarifních opatření, kdy je povoleno dovážet na tuzemský trh stanovené množství zboží za zvýhodněnou celní sazbu. Po překročení tohoto množství je dovoz zboží nadále povolen, ale za vyšší celní sazbu. *„Rozdíl mezi celní kvótou a celním stropem spočívá v tom, že zatímco po vyčerpání celní kvóty nemůže být zboží na domácí trh dále dováženo za sníženou celní sazbu, v případě celního stropu je dovoz za zvýhodněnou celní sazbu umožněn až do doby, kdy zrušení celního stropu iniciuje nějaký subjekt tohoto státu.“* [2]

V současné době je clo základním tarifním nástrojem sloužícím k ochraně tuzemského trhu, jelikož v roce 1995, kdy vstoupila v platnost Dohoda o zřízení WTO, ostatní formy poplatků byly zrušeny. Clo je v rámci společného řízení vybíráno společně s daněmi na základě paritní doložky, která sjednocuje práva tuzemců s cizozemci. [2]

Výsledkem činnosti mezinárodních organizací a seskupení a existence mnohostranných mezinárodních dohod je, že si jsou státní systémy tarifní regulace většiny zemí hodně podobné a vycházejí ze stejných norem a principů, což výrazně usnadňuje proces mezinárodního obchodu.

Celní tarify se uvádějí do souladu s mezinárodními pravidly a pravidelně se projednávají na mezinárodních setkáních. Předmětem diskuse může být seznam, podmínky a postup při uplatňování celních tarifů, jejich struktura, výše celních sazeb a podobně. [3]

3.6.2 Netarifní nástroje

Tarifní opatření nadále zůstávají nejdůležitějším nástrojem zahraničně obchodní politiky zemí, ale jejich význam se v posledních desetiletích postupně snižuje.

Netarifní opatření představují soubor opatření státní obchodní politiky nad rámec celní a tarifní politiky, která jsou používána k regulaci zahraničního obchodu a omezování volného obchodu mezi zeměmi. K netarifním opatřením patří například množství omezení dovozu a vývozu zboží, licencování, opatření v oblasti fiskální politiky a devizového režimu, technické překážky, antidumpingová opatření. Seznam netarifních opatření je velmi rozsáhlý.

Množství omezení se provádějí prostřednictvím stanovení dovozních nebo vývozních kvót. Export a import nad stanovený limit jsou zakázány. Při tom jsou množství restriktce zpravidla vázány na licenční řízení, což znamená, že dovážející (vyvážející) subjekt musí mít dovozní (vývozní) licenci, která předpokládá vydání povolení na dovoz (vývoz) určitého zboží. Extrémním případem je embargo, kdy je dovoz nebo vývoz úplně zakázán.

Opatření státu v oblasti fiskální politiky a devizového režimu představují devizovou regulaci, daňovou politiku, různé formy subvencování výroby nebo vývozu, tj. opatření, která slouží k posílení konkurenceschopnosti domácích výrobců a vývozců. [2]

K netarifním opatřením patří například zvláštní technické požadavky na dovážené výrobky, které slouží k ochraně životního prostředí. Zmiňovaná opatření spočívají v dodržování takových celních formalit, jako technické normy a předpisy, požadavky na

označení, balení zboží a také v neposlední řadě hygienické, zooveterinární a fytosanitární normy. Taková opatření způsobují růst dovozních cen a mají za následek pokles konkurenceschopnosti dovážených výrobků. [10]

Dalším netarifním opatřením jsou dobrovolná omezení vývozu, kdy zahraniční firmy dobrovolně omezují objem exportu do některých zemí. Samozřejmě taková exportní omezení jsou spíše vynucená, než dobrovolná. Exportní omezení jsou používána buď v důsledku politického tlaku dovážející země, nebo ve snaze vyhnout se případným přísnějším obchodním bariérám.

Mezi důležitá netarifní opatření také patří antidumpingová opatření, jejichž konečným výsledkem je uvalení antidumpingového cla. Dumping představuje jednu z forem nekalé konkurence, při které se zboží prodává na zahraničním trhu za ceny nižší, než za které je zboží prodáváno na domácím trhu, nebo dokonce nižší ceny, než jsou výrobní náklady. Před uvalením antidumpingové cla musí být provedeno antidumpingové šetření, které mimo jiné musí dokázat negativní dopad dumpingových dovozů na domácí průmysl. Všechny státy mají právní předpisy, jejichž cílem je zabránit prodeji importovaného zboží za dumpingové ceny. Antidumpingová opatření jsou regulována jak na základě státní legislativy dané země, tak i na základě mezinárodních dohod. [1]

Mezi další překážky mezinárodního obchodu patří jazykové a kulturní bariéry, právní rozdílnosti, jiné a neznámé tržní prostředí, vzdálenost zemí, kurzová rizika, odlišné zahraničně obchodní politiky atd. Zmíněné překážky také představují významné bariéry pro růst a rozvoj mezinárodního obchodu, a proto nesmí být podceněny.

3.7 Vázané operace

Mimo běžných samostatných druhů obchodu jsou některé obchodní transakce sloučeny takovým způsobem, aby jejich kombinace vůbec umožnila uskutečnění obchodů a dosažení očekávaných cílů. Existuje několik důvodů, proč se vázané operace používají:

- překonání bariér zahraničního obchodu,
- možnost přizpůsobit se měnícím se podmínkám na světových trzích, pronikat na netradiční a těžko dostupné trhy, sbírat o nich informace a navazovat kontakty,
- zvyšování konkurenceschopnosti,

- zajištění úhrady za dodávky zboží v případě existence obtíží v mezinárodním platebním styku atd. [12]

Mezi nejdůležitější vázané operace patří kompenzace, protinákupy, buyback, production sharing, kooperace na kompenzačním základě, cash-back, offsety a reexporty.

Kompenzace

Kompenzace představují výměnné operace mezi obchodními partnery ze dvou nebo více zemí. „*Kompenzace předpokládají hodnotovou vyrovnanost vývozu a dovozu každé země tak, aby se pohledávky a závazky vyrovnaly a nedocházelo k pohybu plateb přes hranice.*“ [12]

Existuje několik forem kompenzace:

- 1) **Firemní barter**, který je nejjednodušší formou. Při něm se zboží navzájem vyměňuje mezi dvěma obchodními partnery z různých zemí. Firemní barter představuje naturální směnu, kdy v rámci kompenzace vývozce zároveň dováží výrobky od svého obchodního partnera, při tom musí být dodržena hodnotová vyrovnanost obchodu.
- 2) **Rozšířená kompenzace**, které se účastní více obchodních partnerů. Platby jsou prováděny v domácí měně, tím pádem nedochází k pohybu plateb přes hranice. Stejně jako u firemního barteru je i zde požadována hodnotová vyrovnanost.
- 3) **Globální kompenzace**, jejímž předmětem jsou rozsáhlejší obchodní transakce, kterých se účastní větší počet vývozců a dovozců. Stejně jako v případě předchozích dvou forem kompenzací musí být dodržena hodnotová vyrovnanost, ale do hodnoty výměnné transakce se započítává nejen hodnota zboží, ale i náklady oběhu, například skladné, dopravné, pojistné apod. Kvůli složitější povaze a rozsahu této formy je jejím řízením a organizací obvykle pověřen kompenzační jednatel, který zprostředkovává sjednávání náplně a rozsahu kompenzace, zabývá se kontrolou procesu schvalování příslušnými úřady a také uzavíráním a plněním kupních smluv. U složitějších případů se zpravidla zapojují obchodní banky, které vedou zvláštní kompenzační účty, na nichž jsou evidovány všechny obchody. [12]

Protinákupy

„Podstata protinákupů spočívá v tom, že dovozce nebo příslušný správní orgán požadují, aby zahraniční dodavatel nejen dodal zboží, ale zároveň se zavázal k nákupu zboží nebo služeb v dané zemi.“ Tím si dovozci zajišťují odbyt vlastních vývozních komodit. [12]

Podmínky, termíny, závazek vývozce k protinákupu a jeho hodnota, komoditní náplň protinákupu a také případné sankce jsou zpravidla projednány a zakomponovány v rámcové dohodě o protinákupu nebo v prohlášení vývozce o záměru. Hodnota protinákupu se určuje v procentním vztahu k hodnotě dovážených výrobků, může dosahovat 100 % i víc, například při uplatňování sankcí za nedodržování podmínek stanovených v rámcové dohodě. Z právního hlediska je rámcová dohoda o protinákupu v podstatě smlouvou o budoucích kupních smlouvách.

Protinákup se může uskutečňovat v době realizace prvotní dovozní operace nebo i později se stanovením časového limitu. V případě nesouladu komoditní náplně protinákupu s podnikatelským zaměřením vývozce může vývozce závazek protinákupu předat třetí firmě za úplatu, která jako prostředník nebo jako zprostředkovatel realizuje nákup zboží v souladu s podmínkami stanovenými v rámcové dohodě.

Avšak v případě, že jednotlivé druhy zboží spolu souvisejí nebo se doplňují, protinákupy se mohou stát základem pro stanovení a rozvoj spolupráce a dlouhodobých obchodních styků, výhodných pro oba obchodní partnery. [12]

Buyback, production sharing, kooperace na kompenzačním základě

Buyback, production sharing a kooperace na kompenzačním základě jsou velice podobné druhy vázaných operací.

V rámci buybacku exportér vyváží stroje, zařízení, technologie nebo jiné velké investiční celky a importér mu nazpět poskytuje část vyrobeného zboží, které je vyprodukováno dodaným zařízením, a to jako úhradu kupní ceny, respektive jako splátku úvěru v případě, že výrobní zařízení bylo poskytnuto na (dlouhodobý) úvěr.

Při production sharingu dodavatel dostává část produkce odběratele, a to jako ekvivalent peněžní úhrady za dodanou investici, při čemž tato forma vázaných operací je obvykle používána při poskytnutí zařízení a strojů pro těžbu nerostů nebo produkci surovin.

Prostřednictvím buybacku a production sharingu dostává exportér možnost získat přístup ke zdrojům a surovinám, vstoupit na nové trhy i v rizikových zemích a v neposlední řadě získává možnost zajistit si odbyt. Importér dostává přístup k zařízením, technologiím a know-how, aniž by musel hradit dodávky v devizách. [12]

„Kooperace na kompenzačním základě představují jednu z forem financování obchodní, výrobní a technologické spolupráce firem, která bývá spojena s dodávkami strojů a zařízení.“ [12]

Cash-back

Cash-back znamená, že při pravidelném nebo objemově významném nákupu zboží dostává kupující od prodávajícího slevu ve formě rabatu nebo bonusu a při tom se zavazuje, že finanční výnos, který získal z cenového zvýhodnění, bude čerpat opětovným nákupem zboží.

Cash-back se zpravidla domlouvá pomocí dvou navzájem provázaných kupních smluv. V jedné z nich se určuje závazek kupujícího k odběru zboží, objem a náplň nákupu a způsob úhrady. Při splnění závazku a podmínek určených ve smlouvě je kupujícímu přiznáno cenové zvýhodnění, které obvykle musí být použito k nákupu zboží určeného ve vázané kupní smlouvě.

Při této formě vázaných operací si prodávající zajišťuje odbyt zboží a kupující získává produkty s významným omezením investic. [12]

Offsety

„Offsety slouží k vyrovnání jednostrannosti obchodních vztahů tím, že podmiňují realizaci dovozních kontraktů o relativně vysoké hodnotě poskytnutím určitých podnikatelských příležitostí pro kupujícího nebo pro různé podnikatelské subjekty země dovozu.“ [12]

Při realizaci offsetu musí být stanoveny podmínky dovozu konečného produktu a zároveň obsah protizávazku vývozce, který může zahrnovat dodávky strojů a zařízení, poskytování technologií, výrobní a licenční spolupráci, spolupráci v oblasti výzkumu atd. Podmínky offsetu jsou obvykle určovány dovážející stranou včetně objemu protizávazku vývozce, který je většinou stanoven procentuálně ve vztahu k hodnotě dovozu. Úhrada vzájemných dodávek je obvykle prováděna v dohodnuté měně v souladu se stanovenými platebními podmínkami.

Dřív se offsetů využívalo zejména při dodávkách zboží zbrojního průmyslu, leteckého průmyslu apod., ale v současné době se použití offsetů rozšířilo i na sféru obchodu s investičními celky, výzkum, vývoj a další.

Existuje několik druhů offsetů. Podle toho, kdo uplatňuje požadavek závazku, se offsety dělí na:

- **offsety při dovozech financovaných z veřejných zdrojů**, kdy iniciativa pro jejich použití vychází od vlád a veřejnoprávních institucí dovážejícího státu, a to pro realizaci priorit hospodářské politiky,
- **firemní offsety**, kde jsou iniciátorem transakce jednotlivé vývozní a dovozní firmy, pro které je offset příležitostí k různým druhům spolupráce a podpoře prodeje.

Z hlediska obsahu offsetového programu lze offsety rozdělit na:

- **přímý**, který souvisí s realizací předmětu hlavní dodávky a při němž se vývozce přímo účastní příslušného projektu,
- **nepřímý**, který se nevztahuje na předmět hlavní dodávky, ale na jiné aktivity zahraničního dodavatele. [12]

Reexporty a switche

Reexport je vývoz dříve importovaného zboží za účelem jeho dalšího prodeje do jiných zemí. Zboží může být reexportováno jak v nezměněném stavu, tak i po (ne)významném zpracování. Reexporty se nyní používají zejména ze ziskového důvodu vyplývajícího z existence cenových rozdílů na různých trzích. Mezi další důvody použití reexportu patří snaha o udržení trhu, možnost kompletace výrobků s dováženými součástkami atd.

Switch je obdobou reexportu s devizovým pozadím. Při realizaci switchového obchodu dochází ke konverzi deviz, které nejsou vzájemně směnitelné. „*Switch je možno charakterizovat jako devizovou arbitráž prováděnou formou obchodu se zbožím.*“ [12]

Za switche však lze považovat i zbožovou arbitráž, jelikož při jeho realizaci se zboží nakupuje na jednom trhu a prodává se na jiném. Mezi důvody, proč se tento druh vázaných operací používá, lze zařadit ziskový motiv, získání určitého druhu deviz a proniknutí na trhy, které jsou těžko dostupné z devizových důvodů.

3.8 Vývoj světového obchodu

Mezinárodní obchod je hlavní a nejrozšířenější formou mezinárodních ekonomických vztahů a zejména v posledních desetiletích se v něm konají kvantitativní i kvalitativní změny. Růst významu mezinárodního obchodu ve světové ekonomice a jeho rychlý rozvoj jsou především způsobeny probíhajícími procesy internacionalizace a globalizace (procesem odstraňování bariér mezi státy a posílení propojenosti a vzájemné závislosti ekonomik většiny zemí světa) v důsledku významného pokroku v rozvoji mezinárodní dělby práce, technologického pokroku a liberalizace obchodu. Kromě toho se současný vývoj světové ekonomiky vyznačuje nebývalým kvantitativním nárůstem vzájemných kontaktů a informační propojenosti, což má za následek zvýšení mobility výrobních faktorů i vyrobené produkce.

Současný vývoj mezinárodního obchodu se vyznačuje čtyřmi trendy, mezi které patří:

- 1) **Vysoká dynamika**, přičemž tempo růstu mezinárodního obchodu převyšuje tempo růstu světové produkce. Podle L. Štěrbové mezi příčiny tohoto trendu patří především vznik nadnárodních společností, tvorba mezinárodních hodnotových řetězců prostřednictvím přesunu výroby do rozvojových a transformujících se států a jejich hospodářský růst.
- 2) **Růst mezinárodního obchodu se službami, informacemi a kapitálem**, což se projevuje ve zvýšení podílu služeb na celkovém světovém dovozu a vývozu.
- 3) **Zlepšení postavení rozvojových zemí na mezinárodním obchodu**, a to hlavně díky liberalizaci světové ekonomiky a eliminaci řady obchodních překážek.

4) **Systémové změny v mezinárodním obchodu**, které se projevují v ústupu od tradičních postupů a v používání alternativních forem mezinárodního obchodování s výrobky a službami. Mezi takové změny patří:

- růst podílu vnitroodvětvového³ obchodu na mezinárodním obchodě, a to zejména v strojírenských, chemických a průmyslově spotřebních odvětvích a u meziproduktů,
- růst podílu vnitrofiremního⁴ obchodu na mezinárodním obchodě, a to v důsledku mezinárodního pohybu přímých zahraničních investic,
- růst podílu zahraniční přidané hodnoty na importech jednotlivých zemí, což vyplývá z prohloubení mezinárodní specializace. [1]

V současnosti je tempo růstu mezinárodního obchodu relativně vysoké a překračuje tempo růstu světové produkce. Také se zvyšuje podíl obchodu na hodnotě výsledné produkce (HDP, HNP). Podle dat poskytovaných Světovou obchodní organizací (WTO) dosáhlo tempo růstu světového exportu zboží v roce 2013 2,5 %, při tom hrubý domácí produkt vzrostl o 2 %. [15]

Mezi základní příčiny růstu světového obchodu lze zařadit:

- technický pokrok a inovace zejména v dopravě a komunikacích, což vede ke zvýšení mobility výrobních faktorů a vyrobené produkce,
- rozvoj zejména námořní dopravy, jejíž podíl v mezinárodní dopravě činí cca 60 %,
- růst poptávky po spotřebním zboží v důsledku růstu životní úrovně, zejména v industrializovaných zemích,
- aktivity nadnárodních společností na světovém trhu,
- filozofie volného obchodu a rušení obchodních bariér,
- sjednocení pravidel a předpisů mezinárodního obchodu,
- vznik a využití nových a alternativních forem odbytu. [3]

³ Vnitroodvětvový obchod (angl. intra-industry trade) – takový druh zahraničního obchodu, kde ve struktuře celkového vývozu a dovozu převažují stejné skupiny zboží a služeb.

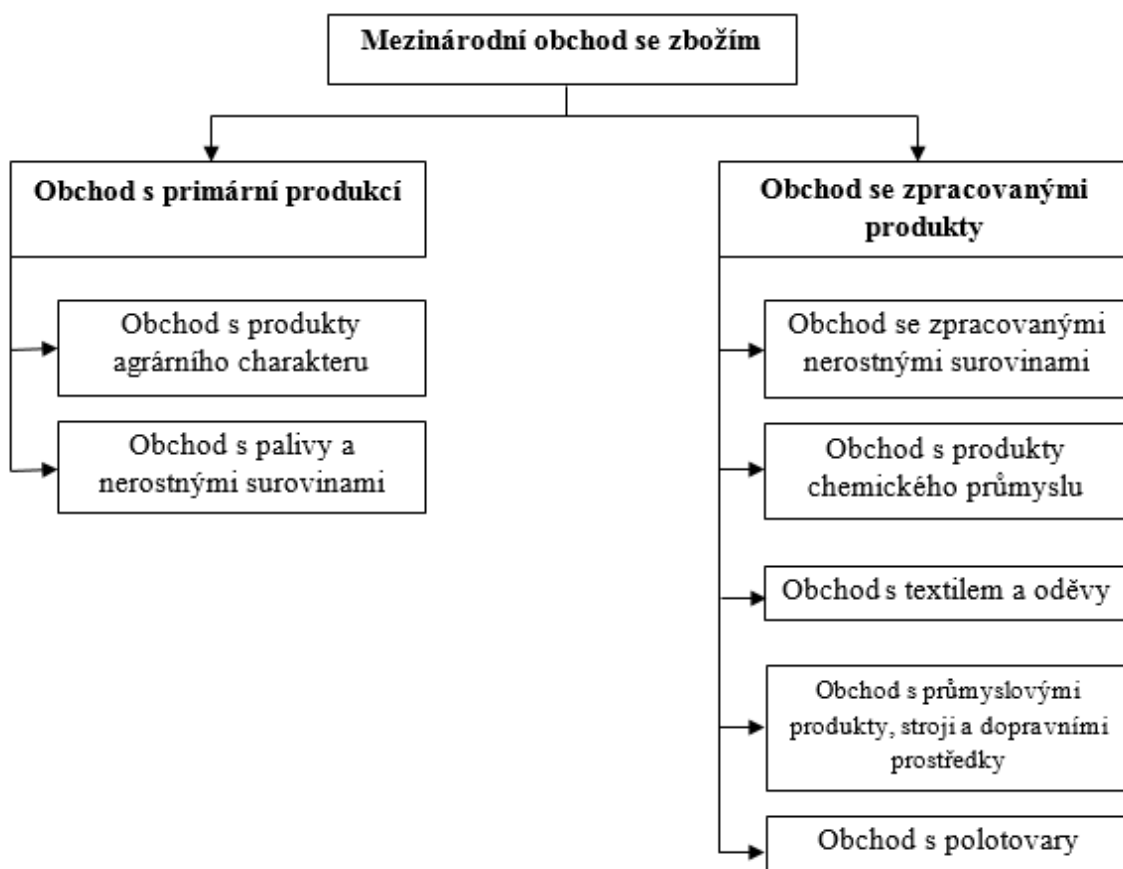
⁴ Vnitrofiremní obchod (angl. inter-firm trade) – takový druh obchodu, kde se obchod uskutečňuje mezi mateřskou a dceřinými společnostmi a mezi dceřinými společnostmi v rámci nadnárodních firem.

3.9 Komoditní struktura mezinárodního obchodu

Mezinárodní obchod může být zkoumán z hlediska komoditní a teritoriální struktury exportu a importu, podle charakteru obchodních toků je členěn na mezinárodní obchod se zbožím a mezinárodní obchod s komerčními službami. Z hlediska komoditní struktury se mezinárodní obchod dělí na vnitroodvětvový obchod, kde jsou předmětem směny skupiny zboží a služeb z jednoho odvětví a obchod meziodvětvový, kde je předmětem směny produkce z odvětví odlišných.

Mezinárodní obchod se zbožím se dělí na obchod s primární produkcí a obchod se zpracovanými produkty. Další členění mezinárodního obchodu se zbožím je uvedeno na obrázku č. 2.

Obrázek č. 2 - Členění mezinárodního obchodu se zbožím

Zdroj: [8], vlastní zpracování

Komoditní struktura zahraničního obchodu představuje podíl různých kategorií zboží v exportu a importu dané země.

Základem komoditního členění zahraničního obchodu se zbožím je Harmonizovaný systém, který je používán v celních sazebnících a představuje systém číselného označení a popisu zboží, který zboží dělí do 21 tříd, 97 kapitol a cca 5 000 skupin.

S Harmonizovaným systémem je propojena Standardní mezinárodní obchodní klasifikace SITC (Standard International Trade Classification), která je používána k prezentaci dat. Klasifikaci SITC poprvé zveřejnila v roce 1950 Organizace spojených národů a od té doby již byla několikrát doplněna a poupravena do aktuálního 4. vydání a je v současnosti používána ve většině zemí světa. Používá se například při mezinárodních výzkumech a porovnáváních. [16]

Klasifikace SITC zahrnuje všechny druhy zboží, které existují v oblasti zahraničního obchodu. Obchodované komodity jsou členěny podle vlastností nebo původu do 10 kategorií (tříd) a 67 podkategorií. Podkategorie se dále dělí do 262 skupin, 1023 podskupin a 2 970 jednotlivých komoditních položek.

Další klasifikací je BEC (Classification by Broad Economic Categories), která je podobná klasifikaci SITC a je s ní rovněž propojená. Klasifikace BEC se skládá ze 7 širších ekonomických kategorií. [1], [16]

Komoditní strukturu světového obchodu lze zjednodušeně rozdělit na tři velké základní skupiny:

- obchod se zpracovanými produkty,
- obchod s palivy a surovinami,
- obchod se zemědělskými produkty. [8]

V současné době mají v komoditní struktuře mezinárodního obchodu největší podíl výrobky zpracovatelského průmyslu, při tom hlavní podíl mají stroje a dopravní prostředky. Nicméně v 21. století roste podíl primárních komodit, k nimž patří paliva, kovy a potraviny. Obchod se zemědělskými produkty má nejmenší podíl v komoditní struktuře mezinárodního obchodu. [17]

Kromě toho existuje souvislost mezi základní komoditní strukturou světového exportu a importu a stupněm ekonomického rozvoje. Ve zbožové struktuře vyspělých států většinou dominují výrobky zpracovatelského průmyslu, zatímco u rozvojových zemí mají dominantní podíl zemědělské produkty a paliva.

Významnými indikátory mezinárodní dělby práce jsou indexy diversifikace a koncentrace komoditní struktury zahraničního obchodu.

Index diversifikace ukazuje, zda se komoditní struktura exportu nebo importu dané země liší od světového průměru. Index, který se pohybuje v rozmezí 0 až 1, vyjadřuje výši rozdílu mezi komoditní strukturou zahraničního obchodu země a světovým průměrem. Čím je hodnota indexu bližší 1, tím je rozdíl větší. Vzorec výpočtu indexu diversifikace je následující:

$$S_j = \frac{\sum_i |h_{ij} - h_i|}{2}, \quad (3.1)$$

kde h_{ij} – podíl komodity i na celkovém exportu nebo importu země j ,

h_i – podíl komodity i na celkovém světovém exportu nebo importu.

Index koncentrace, také známý jako Herfindahl-Hirschmannův index, vyjadřuje stupeň tržní koncentrace. Vypočet indexu byl normalizován k získání hodnot 0 až 1, kde 1 označuje maximální koncentraci. Naopak hodnoty bližší 0 odrážejí rovnější rozdělení tržních podílů mezi vývozci nebo dovozci. Vzorec výpočtu indexu koncentrace je uveden dál. [18]

$$H_i = \frac{\sqrt{\sum_{j=1}^n \left(\frac{x_{ij}}{X_i}\right)^2} - \sqrt{\frac{1}{n}}}{1 - \sqrt{\frac{1}{n}}}, \quad (3.2)$$

kde H_i – index koncentrace pro komoditu i ,

x_{ij} – hodnota exportu nebo importu komodity i pro zemi j ,

$$X_i = \sum_{j=1}^n x_{ij}, \quad (3.3)$$

kde n – maximální počet individuálních ekonomik.

Ceny v mezinárodním obchodě také mají specifický obsah a značení. Rozdíly při oceňování hodnot exportu a importu jsou způsobeny rozdíly světových cen používaných při počítání exportu a importu. Ve většině zemí se používají ceny FOB a CIF, které představují různé typy dohod o pokrytí nákladů na dopravu, pojištění a dalších nákladů vztahujících se k námořní dopravě. Dodací podmínky jsou uvedeny v jednotných standardizovaných pravidlech Incoterms, která vypracovala a zveřejnila Mezinárodní obchodní komora s cílem jasně identifikovat pojmy, práva a povinnosti stran vyplývající ze smluvních ujednání a také s cílem usnadnit výběr přepravních podmínek.

Cenou FOB (Free on Board) se v mezinárodním obchodě rozumí taková cena, kdy prodávající strana hradí všechny náklady na dopravu a pojištění do okamžiku dodání zboží na palubu lodi, což znamená až do ukončení nakládky zboží. Po dodání zboží na palubu lodi kupující hradí veškeré další náklady spojené s dopravou a vykládkou. V cenách FOB se vyjadřuje hodnota světového vývozu.

Cenou CIF (Cost, Insurance, Freight) se v mezinárodním obchodě rozumí taková cena, kdy veškeré náklady včetně nákladů na dopravu a celních poplatků hradí prodávající, a to do doby, kdy zboží dosáhne ujednaného místa určení. Kromě toho prodávající také musí sjednat pojištění kryjící riziko kupujícího v případě ztráty nebo poškození zboží během přepravy. Toto riziko však přechází na kupujícího v okamžiku přechodu zboží přes zábradlí lodi v přístavu nalodění. V cenách CIF se vyjadřuje hodnota světového dovozu. [16], [19]

Konečná cena zboží se však liší v závislosti na použité dodací podmínce. Podle směrnic Organizace spojených národů by se při počítání hodnot exportu a importu mělo zaznamenávat všechno zboží a materiální hodnoty, které v důsledku jejich dovozu nebo vývozu zvyšují nebo snižují materiální zdroje země. To znamená, že zboží, které je jenom přepravováno přes území země, není zahrnuto do statistických údajů zahraničního obchodu.

4 Praktická část

4.1 Charakteristika ekonomiky Republiky Kazachstán

Republika Kazachstán (RK) je stát, který se nachází svojí větší částí ve Střední Asii, menší částí ve Východní Evropě a je jedním z největších a nejvyspělejších států v regionu. Kazachstán je s rozlohou 2 724 900 km² největším vnitrozemským státem a 9. největším státem ve světě. Na severu hraničí s Ruskem, na východě s Čínou, na jihu s Kyrgyzstánem, Turkmenistánem a Uzbekistánem a celková délka obvodu (hranic) činí přes 12 tisíc km. Počet obyvatel Kazachstánu v srpnu 2014 činil 17 308 tisíc lidí, je tak 15. nejlidnatějším státem v Asii. [20]

Se získáním nezávislosti, po rozpadu Sovětského Svazu v prosinci 1991, Kazachstán zahájil rozsáhlou transformaci svého ekonomického systému. Reformy byly zaměřeny především na vytvoření tržního hospodářství prostřednictvím hospodářské soutěže a rozvoje soukromého sektoru s širokou integrací do světové ekonomiky. Díky zvolené strategii zaměřené na strukturální reformy v ekonomice a politickém systému se Kazachstán stal plnoprávným členem světového společenství a jednou z vedoucích zemí Společenství nezávislých států s vysokým tempem hospodářského růstu.

Realizace ekonomických reforem vedla k vybudování vlastního modelu ekonomického rozvoje založeného na vysokém tempu hospodářského růstu, otevřenosti ekonomiky, sociální stability a rozvoji malého a středního podnikání. Kazachstán se jako jeden z prvních ze států Společenství nezávislých států vrátil ve výrobě na úroveň začátku 90. let a zajistil si do budoucna vysoké tempo hospodářského růstu.

Z makroekonomického hlediska je Kazachstán relativně stabilní země s rozvinutým průmyslem a zemědělskou výrobou. Přesto má dosud příznaky země s tzv. primární ekonomikou, což znamená, že hlavními odvětvími ekonomiky zůstávají těžební průmysl a zemědělství. Země disponuje značným nerostným bohatstvím, o čemž svědčí fakt, že ze 110 prvků periodické tabulky se jich v Kazachstánu nachází 99. Země disponuje hlavně nalezišti ropy, plynu, uranu, uhlí, železné rudy, barevných kovů atd. Surovinové zdroje přitahují do Kazachstánu zahraniční investory. Nicméně v současné době se ekonomická

politika státu více zaměřuje na výrobu hotových výrobků s vysokou přidanou hodnotou oproti dalšímu hledání surovinových nalezišť. [21]

Ve struktuře HDP Republiky Kazachstán převládá poskytování služeb, jejichž podíl tvoří 53,3 % HDP, výroba se na HDP podílí 39,9 %. Největší podíl má na HDP průmysl, rovných 30 % a v posledních letech se dále dynamicky rozvíjí. Dominantní podíl celkového průmyslu tvoří těžební průmysl (60,8 %), přičemž hlavním odvětvím je těžba ropy a plynu. Dalším důležitým sektorem kazašského průmyslu je zpracovatelský průmysl, jehož podíl je 31,8 %. Nejdůležitějšími odvětvími zpracovatelského průmyslu jsou hutnictví, potravinářský průmysl a strojírenství. Nejmenší podíl na celkovém objemu průmyslové výroby mají výroba energie (hlavně elektřiny) a dodávky vody. [22]

Zemědělství má v kazašské ekonomice také důležité postavení. Pracuje v něm skoro čtvrtina pracujících obyvatel. Zemědělství hraje velikou roli při řešení problému chudoby a je důležitým zdrojem diverzifikace ekonomiky. Jeho podíl na struktuře HDP však v posledních letech klesá. Největší podíl v živočišné výrobě patří především produkci drůbežího, jehněčího a hovězího masa, a také výrobě mléka. V oblasti rostlinné výroby dominuje pěstování pšenice, olejnin, ovoce a zeleniny. Hlavními odběrateli zemědělské produkce jsou Čína, Rusko a země Střední Asie.

V posledních několika letech je jedním z klíčových sektorů ekonomiky, s rostoucí tendencí, stavebnictví. K růstu stavebnictví nejvíce přispívá výstavba obytných budov a výstavba silnic a dálnic.

Kazachstán se geograficky člení na pět hlavních ekonomických oblastí:

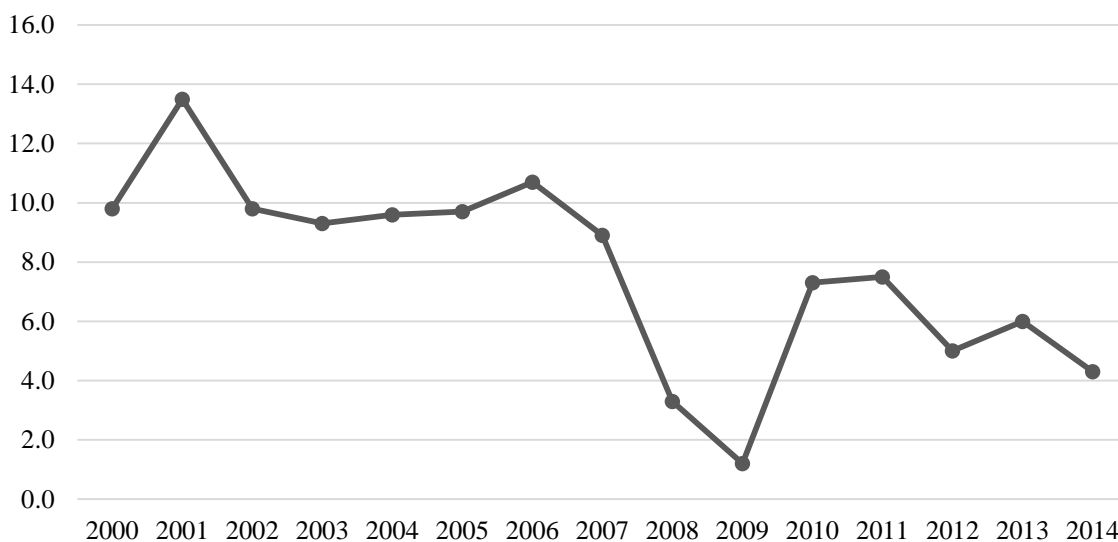
- 1) **Severní Kazachstán** - zemědělství, těžba železné rudy a uhlí, strojírenství, výroba ropných produktů a energie.
- 2) **Východní Kazachstán** - těžba a zpracování barevných kovů, energetika, strojírenství a lesní hospodářství.
- 3) **Západní Kazachstán** - region s největší těžbou ropy a zemního plynu.
- 4) **Centrální Kazachstán** - těžba železné rudy a barevných kovů a jejich následné zpracování, strojírenství, živočišná výroba.

5) **Jižní Kazachstán** - produkce bavlny, vlny, pěstování rýže, obilí, ovoce, zeleniny, vinné révy, těžba a zpracování barevných kovů, lehký a potravinářský průmysl, rybářský a lesní průmysl. [23]

Sektor služeb, i když má dominantní podíl na HDP, se stále rozvíjí tempem, které neodpovídá potřebám a zůstává nedostatečně rozvinutým sektorem kazašské ekonomiky. Poskytované služby zpravidla mají nízkou kvalitu a vysokou cenu. Největší podíl na HDP z nich tvoří informační a komunikační služby, doprava a skladování, velkoobchod a maloobchod, cestovní ruch, finanční služby a pojišťovnictví, trh s realitami a zdravotnictví. Kvůli nedostatečné úrovni služeb „hrají“ v zahraničně obchodní politice Kazachstánu služby vedlejší roli.

V posledních několika letech kazašská ekonomika vykazovala vysoké tempo růstu v souvislosti s rozvojem obchodu se surovinami, hlavně v důsledku rostoucích světových cen ropy a zemního plynu. Vývoj růstu HDP Republiky Kazachstán v období 2000-2014 je znázorněn na grafu č. 1.

Graf č. 1 - Vývoj růstu HDP Kazachstánu v letech 2000-2014 (v %)

Zdroj: [24], vlastní zpracování

Z grafu lze poznat, že v letech 2000-2007 HDP Republiky Kazachstán rostl v průměru o 8-10 % ročně, avšak v roce 2008 se v důsledku celosvětové hospodářské krize růst HDP zpomalil na 3,3 % a v roce 2009 1,2 %. V následujících letech došlo k oživení ekonomiky a HDP rostl meziročně o 5-7 %. V roce 2013 HDP vzrostl o 6 % a v přepočtu

na obyvatele činil 13 612 USD. V roce 2014 však došlo k poklesu přírůstku reálného HDP na 4,3 %.

Mezi silné stránky kazašské ekonomiky patří:

- velké zásoby nerostného bohatství a možnost využití surovinové základny pro rozšiřování a prohlubování rozvoje prostřednictvím obchodu a mezinárodní integrace,
- aktivní rozvoj primárních a sekundárních sektorů ekonomiky, realizace investičních projektů v rámci strategie průmyslového rozvoje,
- aktivní integrace kazašské ekonomiky do světového ekonomického prostředí,
- efektivní finanční systém, finanční stabilita země je zajištěna významnou akumulací mezinárodních rezerv,
- rozvoj a podpora malého a středního podnikání,
- růst a podpora stavebnictví.

Ekonomika Kazachstánu má však i řadu slabých stránek, přičemž některé z nich vyplývají ze silných stránek:

- slabá diverzifikace ekonomiky, která se projevuje ve vysokém podílu těžebního průmyslu a ve snižujícím se podílu zpracovatelského průmyslu, kvůli čemuž je hospodářský růst v posledních letech kolísavý,
- pomalý rozvoj a zaostalost z technologického hlediska,
- relativně nízká úroveň výroby zemědělské produkce (4,3 % HDP) v porovnání s úrovní roku 1990 (34 % HDP), přesto dynamika růstu zemědělské výroby je relativně vysoká,
- nedostatečně rozvinutý sektor služeb.
-

4.2 Charakteristika zahraničního obchodu Kazachstánu

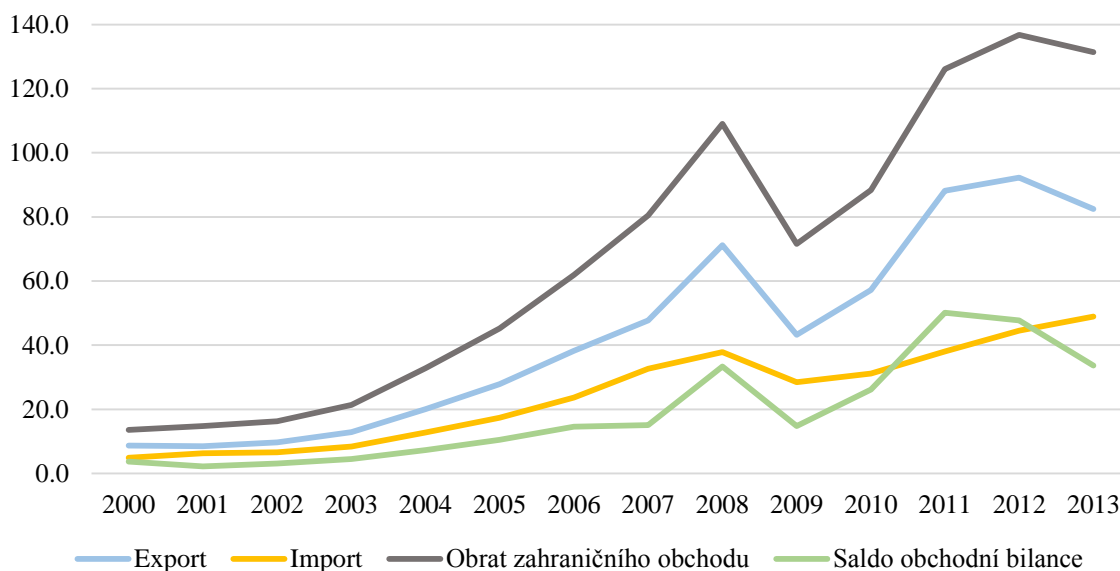
V současné době se Kazachstán víc a víc zapojuje do mezinárodního obchodu, zvyšuje se zájem o obchodní spolupráci ze strany účastníků mezinárodního obchodu, obchodních příležitostí stále přibývá. V posledních několika letech, kdy se kazašská ekonomika rychle rozvíjela, zahraniční obchod vykazoval dlouhodobý růst. Zahraniční obchod se rozvíjel na pozadí liberalizace zahraničně obchodní činnosti, členství

Kazachstánu v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních, účasti země na mnohostranných smlouvách a dohodách a příznivého vývoje vnějšího prostředí.

V posledních desetiletích je vývoj zahraničně obchodní činnosti Kazachstánu spojen s vytvářením regionálních uskupení, z nichž jedním z nejdůležitějších je Celní unie Rusko-Kazachstán-Bělorusko. Celní unie vznikla v roce 2010 a později se transformovala do dalšího stadia integračního procesu - Eurasijského ekonomického svazu. Smlouva o vytváření svazu byla podepsána v roce 2014 a jeho členy se staly také Kyrgyzstán a Arménie. V rámci jednotného celního území se ruší cla a odstraňují se bariéry, přičemž na zboží dovážené z třetích zemí se uplatňuje jednotný celní tarif. Země Eurasijského ekonomického svazu jsou jedněmi z nejvýznamnějších obchodních partnerů Kazachstánu, zejména Ruská federace. Dalšími významnými obchodními a ekonomickými partnery Republiky jsou Čína a země Evropské unie. [25]

Dynamika zahraničního obchodu Kazachstánu v letech 2000-2013 je zachycena na grafu č. 2.

Graf č. 2 - Dynamika zahraničního obchodu Kazachstánu, 2000-2013 (v mld. USD)⁵

Zdroj: [17], vlastní zpracování

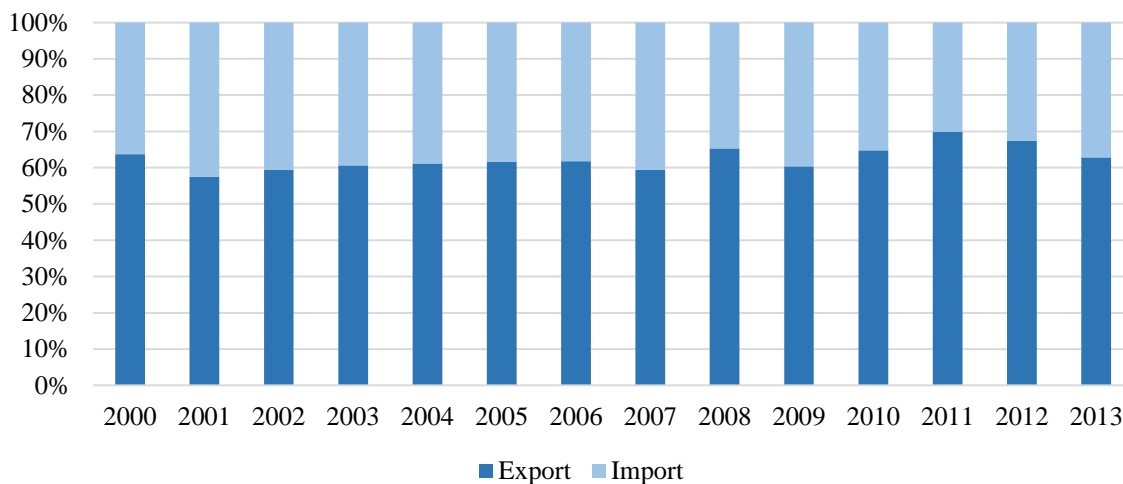
⁵ Při hodnocení uvedených údajů je nutné brát v úvahu změnu kurzu USD/KZK, který se v únoru 2009 skokově změnil ze 120 na 150 tenge za dolar. V únoru 2014 opět došlo k devalvaci měny a kurz dosáhl 181 tenge za USD.

Období 2000-2009 představuje úroveň obrátu zahraničního obchodu⁶ před vznikem Celní unie. Od roku 2010 je vidět vliv Celní unie, obrát zahraničního obchodu Kazachstánu se v roce 2013 zvýšil o 20,5 % v porovnání s rokem 2008, kdy byl obrát největší před jejím vznikem. Na grafu lze rozpoznat, že během zkoumaného období obrát zahraničního obchodu vykazoval rostoucí tendenci, s výjimkou období 2008-2009, v němž docházelo k poklesu o 34,4 % v důsledku globální ekonomické krize. Po skončení krize obrát zahraničního obchodu začal růst, v roce 2013 však došlo k jeho poklesu o 4 % v porovnání s rokem 2012 v důsledku poklesu exportu.

Na základě poskytovaných údajů Statistickým úřadem Republiky Kazachstán došlo v roce 2014 k poklesu obrátu zahraničního obchodu přibližně o 10 % v porovnání s předchozím rokem. Export se přitom snížil o přibližně 7,6 %, import o 15,6 %. Důvody poklesu jsou zkoumány v následující kapitole.

Struktura zahraničního obchodu Republiky v období 2000-2013 je představena na grafu č. 3.

Graf č. 3 - Struktura zahraničního obchodu RK, 2000-2013 (v %)

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že export Republiky Kazachstán dlouhodobě převažuje nad importem. Během zkoumaného období připadalo na export z celkového obrátu zahraničního obchodu v průměru 62,5 % a na import 37,5 %. Nicméně od roku 2011 podíl

⁶ Obrát zahraničního obchodu představuje součet hodnot exportu a importu dané země. Saldo obchodní bilance je rozdíl mezi exportem a importem.

exportu vykazoval snižující se tendenci, což bylo především spojeno s růstem importu, zejména z Ruska a Číny.

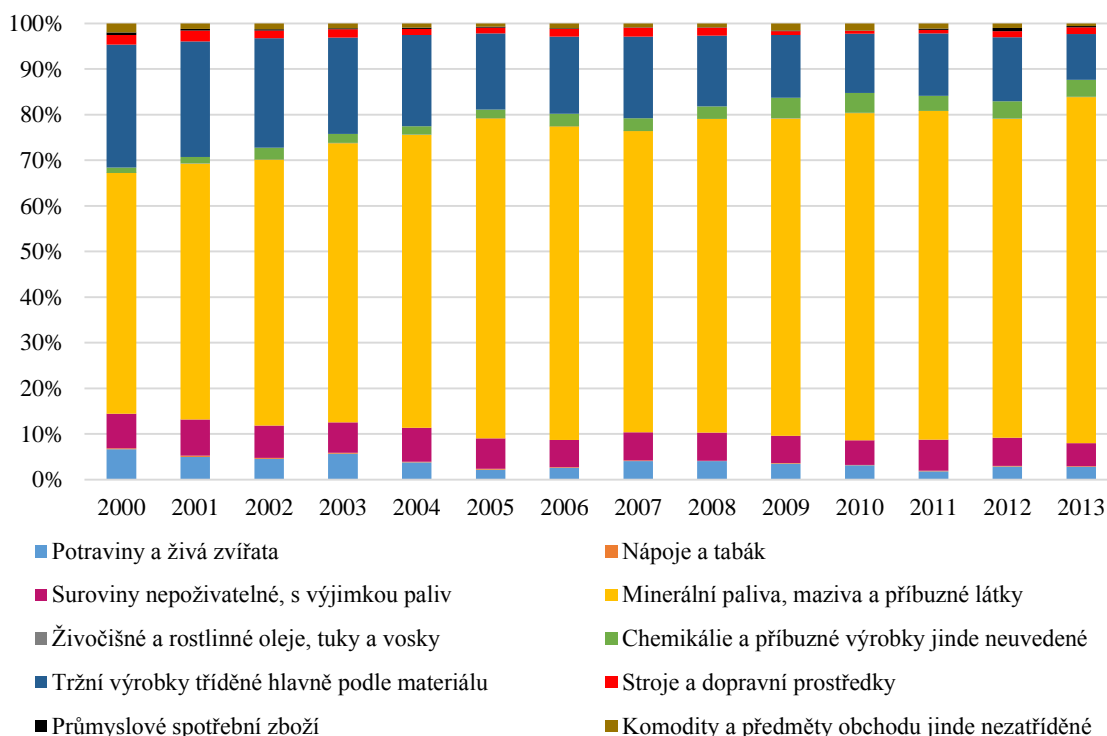
4.3 Komoditní struktura exportu Kazachstánu

Malou diverzifikaci ekonomiky lze určitě považovat za jednu ze slabých stránek kazašské ekonomiky. Fakt, že z celkového objemu průmyslové výroby je podíl těžebního průmyslu dominantní, se odráží na rozvoji a struktuře exportu země. I když ve struktuře zahraničního obchodu Republiky převažuje export, je v porovnání s importem velice koncentrovaný, jinými slovy se komoditní struktura kazašského exportu nevyznačuje rozsáhlou a rozmanitou nomenklaturou.

Komoditní struktura exportu Kazachstánu rozčleněna podle Standardní mezinárodní obchodní klasifikace SITC v období 2000-2013 je představena na grafu č. 4.

Důraz je kladen na období od roku 2000 s cílem prozkoumat komoditní strukturu exportu během období, jenž předcházelo globální finanční krizi v roce 2009, jelikož výrazný pokles zahraničně obchodní činnosti během krize zkresluje celkový pohled na vývoj zahraničního obchodu země. Ekonomika Republiky se aktivně rozvíjela a rostla, zejména těžební průmysl, jehož role se stále zvyšuje, což je na zkoumaném období snadno rozpoznatelné. Jedná se tedy o vhodné období pro posouzení obchodní konkurenceschopnosti země. Období od roku 2010 je důležité k prozkoumání novějších tendencí ve vývoji zahraničního obchodu, které jsou mimo jiné spojeny se vznikem Celní unie.

Graf č. 4 - Komoditní struktura exportu Kazachstánu, 2000-2013 (v %)

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Jak je vidět z grafu, dominantní podíl na exportu patří minerálním palivům, mazivům a příbuzným látkám a v průměru se pohybuje kolem 69 %. Přitom každým rokem se tento podíl zvyšuje, což znamená, že koncentrace exportu má rostoucí tendenci. V roce 2000 na minerální paliva připadalo kolem 52,8 % celkového exportu, v roce 2013 se podíl zvýšil na 75,8 %. Při tom dominantní položky celkového exportu a zároveň většinou část skupiny minerálních paliv tvoří ropa a plyn, jejich export stále roste a silně se podílí na růstu celkového exportu Kazachstánu.

Vzhledem k dominanci energetického sektoru není neobvyklé, že jsou objemy vývozu mimo tento sektor poměrně omezené, v posledních letech však vykazují rostoucí tendenci.

Druhou největší skupinu exportu tvoří tržní výrobky, přičemž dominantní podíl má produkce hutního průmyslu. Na rozdíl od skupiny minerálních paliv, maziv a příbuzných látek, jejichž podíl ve struktuře exportu roste, podíl tržních výrobků klesá. V roce 2000 na ně připadalo 26,9 % vývozu, v roce 2013 podíl tvořil již jenom 10 %. Přestože podíl této

skupiny komodit na vývozu země klesá, v absolutním vyjádření hodnoty exportu tržních výrobků vykazovaly dynamický růst, v průměru rostly o 21,5 % ročně do doby globální finanční krize v roce 2009. Po roce 2009 export tržních výrobků opět začal růst, v roce 2013 však došlo k poklesu a jeho hodnota činila 8,3 miliardy USD, což je o 36,1 % méně než v roce 2012.

Třetí místo ve struktuře kazašského exportu patří skupině surovin nepoživatelných, s výjimkou paliv. Během zkoumaného období se její podíl měnil jen nepatrně. V roce 2000 tyto komodity tvořily 7,5 % vývozu, v roce 2013 se jejich podíl snížil na 5,1 %, ale průměrně se během zkoumaného období pohyboval okolo 6,5 %. V absolutním vyjádření skupina nepoživatelných surovin také vykazovala rostoucí tendenci do roku 2009, při tom průměrné tempo přírůstku bylo přibližně 27 % ročně. V roce 2009 se v důsledku světové finanční krize export surovinových materiálů, stejně jako export jiných komodit, snížil o 41,5 % v porovnání s předchozím rokem. První dva roky po finanční krizi vývoz vykazoval rostoucí tendenci, v roce 2012 však objemy začaly opět klesat. V roce 2013 vývoz dané skupiny činil 4,2 miliardy USD, což znamená pokles o 26,6 % oproti roku 2012.

Další důležitou skupinu kazašského nesurovinového exportu představují chemikálie a příbuzné výrobky. Podíl, na rozdíl od ostatních kategorií, se během zkoumaného období zvýšil. V roce 2000 se chemikálie podílely na exportu 1,1 %, v roce 2013 podíl činil již 3,8 %. V absolutním vyjádření se export chemikálií každým rokem zvyšuje, tempo přírůstku je však nestabilní. Rostoucí tendence exportu chemikálií se změnila v roce 2013, kdy jejich hodnota činila 3,1 miliardy USD a v porovnání s předchozím rokem se snížila o 12,3 %.

Potraviny a živá zvířata jsou také významnou součástí nesurovinového vývozu Kazachstánu. Nicméně podíl této skupiny na celkovém exportu klesal - v roce 2000 byl její podíl 6,7 %, v roce 2013 už jen 2,8 %. Během zkoumaného období podíl těchto komodit činil v průměru 3,8 % hodnoty celkového vývozu. V absolutním vyjádření se export potravin a živých zvířat vyvíjel kolísavě.

Ostatní skupiny komodit mají nepatrný podíl na celkovém exportu. Mezi ně patří stroje a dopravní prostředky, průmyslové spotřební zboží, nápoje a tabák, živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky a také komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné.

Stroje a dopravní prostředky v roce 2013 zastupovaly 1,5 % exportu Republiky. V absolutním vyjádření objem exportu těchto komodit rostl, v roce 2013 však klesl na 1,2 miliardy USD, což je o 4,9 % méně než v roce 2012. Ve struktuře skupiny dopravních prostředků patří dominantní podíl letadlům a souvisejícím zařízením, jejichž podíl na celkovém exportu roste a v roce 2013 činil 0,23 % vývozu Republiky, a lodím, člunům a plovoucím konstrukcím, které v roce 2013 zastupovaly 0,16 % exportu. Ve struktuře exportu strojů má největší podíl zpracované zboží, zejména zařízení k automatickému zpracování dat, které tvoří 0,23 % exportu Republiky, a také stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu. V absolutním vyjádření vykazuje vývoz této skupiny rostoucí tendenci.

Podíl průmyslového spotřebního zboží se během zkoumaného období pohyboval v průměru kolem 0,3 % hodnoty celkového exportu. Mezi exportované průmyslové spotřební zboží patří zejména tiskoviny, předměty z plastických hmot a další. Téměř vůbec se nevyváží zboží jako hodinky, fotografické přístroje, nábytek, oblečení a obuv.

Nápoje a tabák jsou další Kazachstánem málo exportovanou skupinou komodit. V porovnání s rokem 2000 jejich podíl klesl z 0,23 % na 0,17 %. Nicméně od roku 2011, kdy byl podíl minimální a tvořil 0,09 %, se opět začal zvyšovat. Export nápojů byl v roce 2013 v objemu 49 milionů USD, což je o 36,1 % víc než v roce 2012. Vývoz tabáku činil 93,3 milionů USD, což je o 14,2 % víc než v roce 2012; vyváží se především zpracovaný tabák.

Živočišné a rostlinné oleje také nikdy nebyly významnou položkou v kazašském exportu a jejich podíl nepřevyšoval 0,1 %, což však není v rozporu s komoditní strukturou světového exportu, kde nápoje, tabák, živočišné a rostlinné oleje také mají nejmenší podíl.

Do kategorie Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné patří zlato, s výjimkou mincovního zlata, rud a koncentrátů zlata. Podíl zlata na celkovém exportu tvoří 0,6 %.

Pro hlubší analýzu komoditní struktury kazašského exportu, zejména dominantní vývozní skupiny minerálních paliv a také nesurovinového exportu, je jednomístná

agregovaná klasifikace SITC nedostačující. Z toho důvodu bude export nejvýznamnějších skupin (komodit) dále popsán ve větších detailech.

4.3.1 Export minerálních paliv, maziv a příbuzných látek

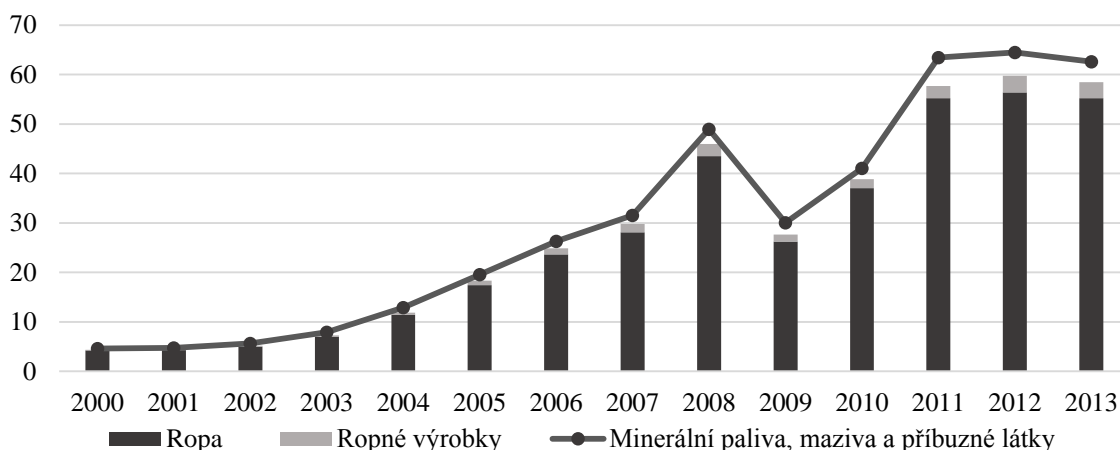
Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, skupina minerálních paliv, maziv a příbuzných látek má dominantní podíl na celkovém exportu Kazachstánu, který je silně surovinově orientovaný, a tvoří 75,8 % celku. Podíl se každým rokem sledovaného období zvyšoval, prohlubovala se i koncentrace exportu Republiky.

V absolutním vyjádření vývoz dané skupiny rostl, průměrné tempo přírůstku do roku 2009 činilo 34,5 %. V roce 2009 se v důsledku světové finanční krize export minerálních paliv, stejně jako ostatních skupin, snížil. Nicméně po krizi se jejich vývoz vrátil k předchozím tendencím a rostl, největší hodnoty dosáhl v roce 2012, kdy minerální paliva byla Republikou vyvezena v hodnotě 64,5 miliardy USD. V roce 2013 jejich export klesl o přibližně 3 % na 62,3 miliardy USD.

4.3.1.1 Ropa a ropné výrobky

Největší podíl v skupině minerálních paliv patří ropě a ropným výrobkům, které v roce 2013 tvořily 70,8 % celkového vývozu, přičemž dominantní podíl má surová ropa a plynový kondenzát. V roce 2013 tyto komodity tvořily 66,9 % celkového exportu Kazachstánu. Dynamika vývozu minerálních paliv celkově, ropy a ropných výrobků je znázorněna na grafu č. 5.

Graf č. 5 - Vývoz minerálních paliv, ropy a ropných výrobků, 2000-2013 (v mld.USD)

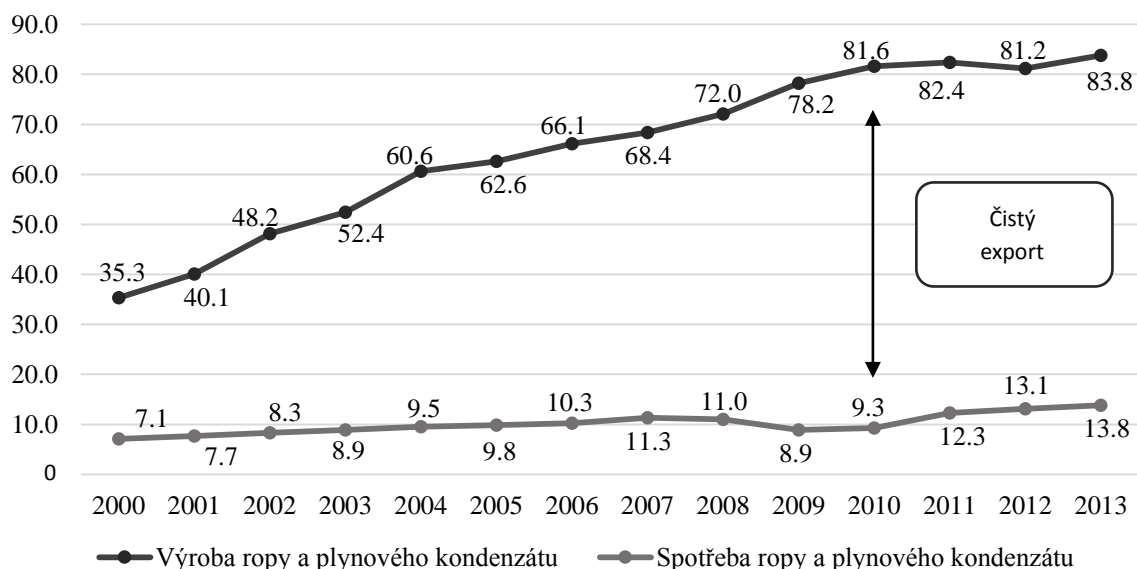
Zdroj: [17], vlastní zpracování

Z grafu lze vyčíst, že v absolutním vyjádření začal vývoz ropy a ropných výrobků růst vysokým tempem od roku 2002 až do světové krize v roce 2009, přičemž průměrné tempo růstu činilo 34,2 % ročně. Od roku 2010 vykazoval export ropy opět rostoucí tendenci a dokonce překonal úroveň období před krizí. V roce 2012 se však tempo růstu zpomalilo, i když hodnota exportu dané skupiny byla největší za celé období a tvořila 59,8 miliardy USD. V roce 2013 se vývoz snížil na 58,4 miliardy USD, což je o 2,2 % méně v porovnání s předchozím rokem. Celkový export při tom činil na 82,5 miliardy USD.

Vzhledem ke struktuře a zaměření kazašského průmyslu je koncentrace exportu surovinových komodit zcela pochopitelná. Podle statistického přezkumu světové energetiky, připraveného firmou BP v roce 2014 (BP Statistical Review of World Energy), zaujímá Kazachstán 12. místo ve světě v zásobách ropy. V současnosti Republika patří k vedoucím zemím těžících ropu s ročním objemem těžby větším než 80 milionů tun ropy a plynového kondenzátu, přičemž se do roku 2020 plánuje navýšení na 120 milionů tun.

Objem těžby a spotřeby ropy a plynového kondenzátu v období 2000-2013 je znázorněn na grafu č. 6.

Graf č. 6 - Objem těžby a spotřeby ropy a plynového kondenzátu RK, 2000-2013 (v milionech tun ročně)

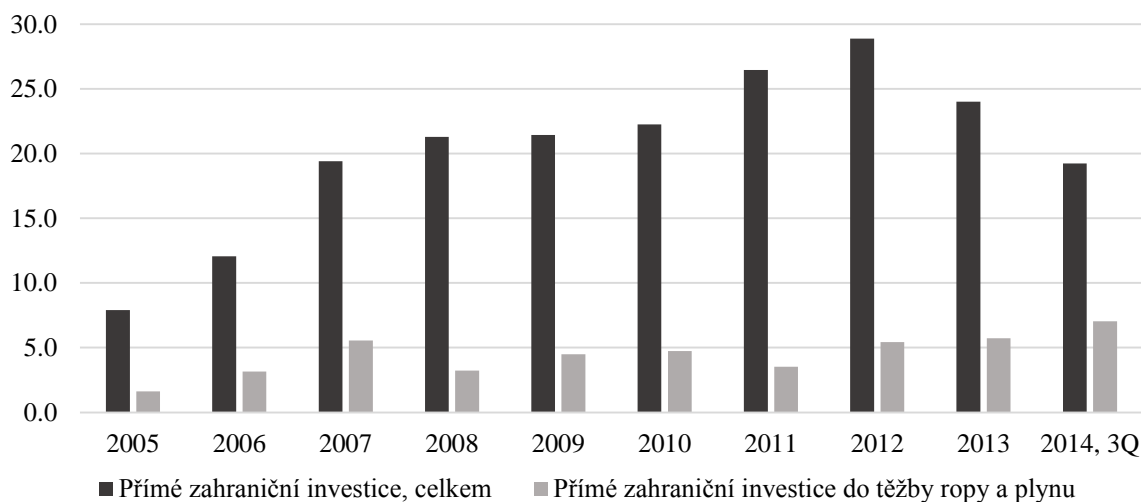

Zdroj: [26], vlastní zpracování

Z grafu je zřejmé, že těžba ropy mnohem převyšuje úroveň její spotřeby uvnitř státu, přičemž každým rokem se objemy těžby ropy zvyšují. Ze zemí SNS je Kazachstán druhým největším producentem ropy po Ruské federaci. Podle statistického úřadu Republiky Kazachstán v současné době země exportuje kolem 90 % vytěžené ropy, jen její malá část se používá na domácím trhu. Kapacita tuzemských ropných rafinerií není dostatečná ke zpracování ropy a produkování ropných výrobků v množství potřebném k pokrytí potřeby domácího trhu. Zpracování ropy je omezeno na separaci ropy a plynu bez dalšího využití petrochemických surovin. Z těchto důvodů se nedostatek ropných produktů, jako je benzín, nafta a petrolej, pokrývá prostřednictvím importu. Použití vytěžené ropy na domácím trhu je omezeno z technických důvodů, vlastnosti potrubí neumožňují používat domácí ropu jako surovinu, pro výrobu ropných výrobků se většinou používá ropa z Ruska. Tím pádem, na jednu stranu je v Kazachstánu tuzemské ropy dostatek, na druhou stranu se však větší část prodává do zahraničí, protože domácí rafinerie nejsou dostatečně technicky vybaveny pro zpracování vlastní ropy a musí ji importovat ze zahraničí. [27]

Je zřejmé, že by rozvoj těžebního průmyslu nebyl možný bez přímých zahraničních investic. Na grafu č. 7 je uvedena dynamika růstu přímých zahraničních investic do Kazachstánu od roku 2005 až do 3. čtvrtletí 2014 (podmíněno dostupností údajů).

Graf č. 7 - Dynamika růstu přímých zahraničních investic do Kazachstánu, 2005-2014, 3Q (v mld. USD)

Zdroj: [28], vlastní zpracování

Ačkoliv Národní banka Kazachstánu neposkytuje údaje do roku 2005, jiné zdroje, například Přejzkum investičního klimatu a struktury trhu v energetickém sektoru Kazachstánu ze stránek Energetické charty⁷, uvádějí, že od roku 2000 se objem přímých zahraničních investic do Kazachstánu aktivně zvyšoval včetně investic do těžebního průmyslu. Bez ohledu na to, že tyto údaje se částečně liší od statistiky Národní banky, jsou porovnatelné a je možné zachytit obecné tendence vývoje investic do rozvoje těžby ropy a plynu ve sledovaném období 2000-2013. [29]

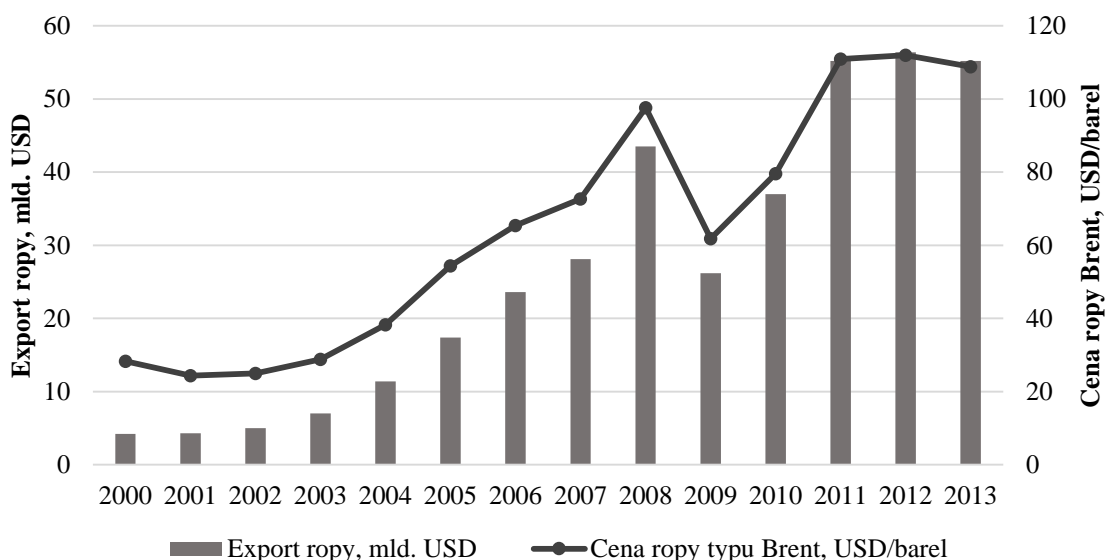
Z grafu je patrné, že celkový objem přímých zahraničních investic celkově vykazoval rostoucí tendenci. Podíl investic do těžebního průmyslu tvořil v průměru 20,9 %. Investice do těžebního průmyslu také vykazovaly růst, v roce 2005 jejich hodnota činila 1,6 miliardy USD, v roce 2013 5,7 miliardy USD. Jen za prvních 9 měsíců roku 2014 byl objem investic větší než v roce 2013 a činil 7 miliard USD, což znamená, že investice do těžebního průmyslu nadále rostou. Finanční prostředky jsou však určeny především na geologické a ropné průzkumy, objevení a rozvoj ropných nalezišť, ne na rozvoj samotného ropného průmyslu (například modernizace technologií).

Nesmí být také opomenuta cena ropy. Obrat zahraničního obchodu (export a import v peněžním vyjádření) a také exportní a světová cena ropy jsou navzájem na sobě závislé. Při stanovení ceny má zvláštní význam cena ropy typu Brent⁸, která se používá i při stanovení vývozní ceny kazašské ropy. Dynamika exportu kazašské ropy a vývoje ceny ropy Brent je zobrazena na grafu č. 8.

⁷ Energetická charta je mezinárodní mnohostranná dohoda, která stanovuje rámec pro přeshraniční kooperaci v sektoru energetiky. Smlouva zahrnuje všechny obchodní energetické aktivity, včetně obchodu, tranzitu a investic.

⁸ Prostřednictvím ceny ropy typu Brent se provádí tvorba cen většiny transakcí při koupi a prodeji ropy ve světě. Brent se považuje za vzorový druh ropy a určuje tendenci světové ceny, a také se často používá při provádění analýz cen na trhu s ropou.

Graf č. 8 - Dynamika exportu kazašské ropy a ceny ropy Brent, 2000-2013

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Z grafu je rozpoznatelná závislost vývoje exportu ropy v peněžním vyjádření na vývoji ceny ropy typu Brent, která se bere jako základ při stanovení vývozní ceny kazašské ropy. Cena začala rychle růst od roku 2001 a v růstu pokračovala až do světové finanční krize v roce 2009. Zároveň aktivně rostl i export kazašské ropy, což bylo jedním z faktorů růstu celkového exportu Republiky. Po krizi cena ropy začala rychle růst, přičemž svého maxima dosáhla v roce 2012, kdy cena byla v průměru 111,96 USD/barel. Ve stejném roce byl celkový export Republiky a zároveň i export ropy největší. Z grafu je patrné, že v roce 2013 cena ropy Brent klesla, což mělo za následek snížení exportu ve finančním vyjádření. Objemy exportu ropy v naturálních jednotkách zůstaly skoro na stejné úrovni.

I když stránky Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) zatím neuvádějí průměrnou cenu ropy Brent za rok 2014, je všeobecně známo, že v roce 2014 došlo k výraznému poklesu světových cen ropy. Na začátku roku 2014 se cena pohybovala kolem 106 USD/barel, v září začala rychle klesat a ke konci roku se pohybovala již kolem 55 USD/barel. Průměrná cena ropy Brent za rok 2014 se přitom pohybovala kolem 95 USD/barel. Pokud se podíváme na statistiky Statistického úřadu Republiky Kazachstán⁹, je vidět, že se celkový vývoz Republiky snížil v porovnání s rokem 2013 z 84,7 mld. USD na

⁹ Při zpracování údajů Statistický úřad Republiky Kazachstán používá jinou klasifikaci ke třídění komodit, než která se používá v Celní unii a která představuje rozpracovanou variantu Harmonizovaného systému. Tyto údaje se částečně liší od údajů na základě klasifikace SITC kvůli použití různých metodik, ale z celkového pohledu jsou však s nimi porovnatelné.

78,2 mld. USD, vývoz ropy se přitom snížil z 57,2 mld. USD na 53,6 mld. USD. Při dalším poklesu světových cen ropy se dá předpokládat další snížení exportu kazašské ropy v peněžním vyjádření v roce 2015. [30]

Kazachstán vyváží ropu hlavně do Itálie, Nizozemska, Číny, Francie a Rakouska. Podle údajů poskytovaných Celní komisí Ministerstva financí Republiky Kazachstán se až do roku 2012 export kazašské ropy do zmiňovaných zemí zvyšoval, v roce 2013 se vývoz v peněžním vyjádření snížil z důvodu poklesu světových cen ropy, v naturálním vyjádření se export do těchto zemí zvýšil. [31]

V roce 2014 byl největší pokles exportu zaznamenán do Číny, pravděpodobně kvůli zpomalení růstu čínské ekonomiky. Potenciál exportu ropy do Číny je nadále vysoký, jelikož podle údajů statistického přezkumu světové energetiky, provedeného firmou BP v roce 2014, se spotřeba ropy v této zemi každým rokem zvyšuje a Kazachstán je jedním z hlavních importních partnerů Číny. Je také nutné zdůraznit význam Indie, která se taktéž rychle rozvíjí a spotřeba ropy v Indii rovněž vykazuje rostoucí tendenci. Ačkoliv Indie není hlavním partnerem Kazachstánu, partnerská role se zvyšuje. V roce 2014 se vývoz fyzického objemu ropy do Indie několikanásobně zvýšil v porovnání s rokem 2012 a 2013. Je zřejmé, že rostoucí poptávka po ropě je důležitým faktorem růstu exportního potenciálu a rozvoje těžebního průmyslu Kazachstánu. V rámci Celní unie Kazachstán exportuje část své ropy do Ruska. I když objem exportu není veliký, v roce 2014 se vývoz ropy do Ruska několikanásobně zvýšil, z 29,7 milionů USD na 204,4 milionu USD. [32]

Není snadné prognózovat vývoj kazašského exportu ropy (ale i celkového), jelikož v současné době se konjunktura světového trhu s ropou dynamicky mění a vývoj exportu je závislý na mnoha faktorech.

Z ropných výrobků se nejvíce vyváží ropné oleje, oleje z živičných nerostů (ne surové) a výrobky z nich, s minimální 70% čistotou. Během sledovaného období se podíl těchto výrobků na kazašském exportu zvýšil z 1,2 % na 3,8 %. V absolutním vyjádření se jejich export zvýšil ze 100 milionů USD v roce 2000 na 3,1 miliardy USD v roce 2013. Podle údajů Statistického úřadu Republiky Kazachstán v roce 2014 export ropných výrobků klesl téměř o 6 procentních bodů v porovnání s rokem 2013.

4.3.1.2 Plyn, zemní a průmyslově vyráběný

Plyn představuje další důležitou položku kazašského exportu, která rovněž patří do skupiny minerálních paliv, maziv a příbuzných látek. Ze statistik zahraničního obchodu Kazachstánu je vidět zvyšující se role této skupiny. Při hoření plynu nevznikají nežádoucí látky a ve světě je ho dostatek. Obchodování s plynem je tedy velice perspektivní, což dokazuje zvýšení světové spotřeby plynu. Kazachstán zaujímá v zásobách plynu 19. místo ve světě.

Ačkoliv role Kazachstánu v plynovém sektoru není tak významná v porovnání s ropným sektorem, Republika má nemalý potenciál ke zvýšení těžby a exportu. O tom svědčí i fakt, že produkce zemního plynu se každým rokem zvyšuje. Od roku 2000 se zvýšila téměř 2,5krát z 7,7 mld. na 18,5 mld. kubických metrů.

Na export zemního plynu v roce 2013 připadalo 2,4 % celkového exportu Republiky, v roce 2000 podíl tvořil jen 0,4 %. V peněžním vyjádření se vývoz zemního plynu několikanásobně zvýšil, a to z 37,9 milionu USD v roce 2000 na 2 miliardy USD v roce 2013. Nejvyšší hodnoty export zemního plynu dosáhl v roce 2011, kdy jeho vývoz činil 2,4 mld. USD. Od roku 2011 export zemního plynu klesá v důsledku poklesu světových cen, které jsou na většině světových trhů vázány na cenu ropy. Ceny plynu však klesají pomaleji. Export v kvantitativním vyjádření se od roku 2011 snížil jen nepatrně.

Další důležitou exportní položku představují zkapalněný propan a butan, produkují se při rafinaci zemního plynu. Jejich podíl byl na celkovém exportu v roce 2013 1,5 %. Z dynamiky exportu propanu a butanu je vidět, že jejich role v celkovém exportu Republiky roste, v roce 2000 na ně připadalo jen 0,02 % vývozu. Vývoz propanu a butanu vykazuje dlouhodobou rostoucí tendenci. V roce 2000 byl jejich vývoz v hodnotě jen 1,6 milionů USD, v roce 2013 již 1,3 miliardy USD. Export zpracovaného plynu se blíží exportu surového zemního plynu, což je samozřejmě pozitivní vývoj.

Podle statistik Statistického úřadu Republiky Kazachstán v roce 2014 export plynu nadále klesal, pokles však nebyl výrazný, v porovnání s rokem 2013 se snížil o 3,7 %. Hlavními exportními partnery Kazachstánu při vývozu plynu jsou především země SNS, zejména Ukrajina, jejíž objem importu kazašského plynu roste. Snižuje se export plynu do

ostatních zemí světa, kromě SNS. I když objem exportu kazašského plynu do Ruska není veliký, vykazuje rostoucí tendenci. Také roste vývoz plynu do Kyrgyzstánu, který vstoupí do Eurasijského ekonomického svazu v květnu 2015.

Členství Kazachstánu v Celní unii a Eurasijském ekonomickém svazu vytváří nové obchodní příležitosti, včetně posílení a rozvoje spolupráce mezi členskými státy v oblasti ropy a zemního plynu.

Mezi ostatní exportní komodity skupiny minerálních paliv a příbuzných látek patří uhlí, koks a brikety, které v roce 2013 zastupovaly jen 0,7 % celkového kazašského exportu a elektrická energie s podílem 0,2 %. Zmiňované komodity vykazují dlouhodobou rostoucí tendenci v absolutním vyjádření. Export uhlí však v roce 2013 začal klesat, což je spojeno především s faktem, že hlavním odběratelem uhlí bylo Rusko, které postupně přechází na spotřebu vlastního uhlí.

4.3.2 Export tržních výrobků, tříděných podle materiálů

Tržní výrobky tvoří druhou největší skupinu kazašského exportu, přičemž dominantní podíl na této skupině komodit a celkovém exportu mají kovy a výrobky z nich, na které v roce 2013 připadalo 9,8 % celkového exportu.

Podíl ostatních tržních výrobků je nepatrný, v roce 2013 tvořil jen 0,2 % hodnoty celkového exportu. Mezi ostatní tržní výrobky, které Kazachstán vyváží, patří papír, tkaniny a výrobky z nekovových nerostů, například vápno, cement, perly a drahokamy. Během sledovaného období se podíl skoro vůbec neměnil. Export komodit v absolutním vyjádření v roce 2013 činil jen 165,1 milionu USD.

Hutní průmysl země je orientován převážně na vývoz, téměř všechny vyrobené kovy a kovové výrobky se vyváží. Sortiment vývozních komodit z této skupiny je velmi široký a rozmanitý a zahrnuje bez mála všechny kovy z periodické tabulky. Nicméně nejvýznamnějšími jsou železo a ocel, konkrétně feroslitiny a ploché válcové výrobky ze železa a oceli, na které v roce 2013 připadalo 3,5 % celkového vývozu Republiky, a také barevné kovy, zejména měď a výrobky z ní, které v roce 2013 zastupovaly 3,4 % celkového exportu. Tato produkce hutního průmyslu dohromady tvoří přibližně 80 %

exportu všech kovů. Souhrnný podíl ostatních kovů, například zinku, olova, hliníku a dalších, nepřevyšuje 20 %.

Do finanční krize v roce 2009 se export kovů a kovových výrobků zvyšoval, průměrné tempo růstu činilo 20,8 % ročně. Po krizi export kovů a kovových výrobků dosáhl vyšší úrovně než před ní. Největší hodnoty dosáhl v roce 2012, kdy kovy a výrobky z nich byly vyvezeny v hodnotě 12,8 miliardy USD, z toho železo a ocel v hodnotě 5,8 miliardy USD, barevné kovy za 6,9 miliardy a kovové výrobky v hodnotě 95,3 milionu USD. V roce 2013 vývoz kovů a výrobků z nich klesl na 8,1 miliardy USD, přičemž export železa a oceli klesl o 45,7 % na 3,2 miliardy (příčinou byl hlavně pokles exportu feroslitin, který klesl víc než o polovinu). Export barevných kovů klesl o 30,2 % na 4,8 miliardy USD, hlavně kvůli poklesu exportu mědi, jejíž export se snížil z 3,7 miliardy USD na 2,8 miliardy USD. Pokles exportu v peněžním vyjádření byl způsoben jak snížením fyzických objemů exportu, tak i poklesem světových cen. Podle údajů Statistického úřadu Republiky Kazachstán v roce 2014 export feroslitin a mědi stále klesal.

Vývoz kovových výrobků se v roce 2013 zvýšil o 71,4% a dosáhl hodnoty 163,3 milionu USD. Nejvíce vyváženými kovovými výrobky jsou výrobky ze základních kovů, nářadí a ruční i strojní nástroje a železné konstrukce.

V absolutním vyjádření se však vývoz produkce hutního průmyslu zvýšil v porovnání se začátkem zkoumaného období. Nicméně podíl na celkovém vývozu klesal, hlavně kvůli zaměření kazašské ekonomiky na produkci a export ropy a plynu. V roce 2000 na kovy a kovovou produkci připadalo přibližně 26,8 % hodnoty exportu, v roce 2013 byl podíl jen 9,8 %.

4.3.3 Export surovin nepoživatelných, s výjimkou paliv

Na suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv v roce 2013 připadalo 5,1 % kazašského exportu. Hlavními vývozními položkami této skupiny jsou kovové rudy a kovový odpad, které v roce 2013 zastupovaly 4 % exportu. Největší podíl měly železná ruda a její koncentráty (1,9 %), rudy a koncentráty mědi (0,7 %), olova a zinku (0,6 %), hliníku (0,4 %) a železný šrot (0,3 %). Podíly železné rudy včetně koncentrátů a měděné rudy včetně koncentrátů se během sledovaného období zvyšovaly, podíl ostatních komodit

klesal. Nejvíce se snížil podíl exportu odpadu a šrotu barevných kovů, což mělo za následek pokles celkového podílu kovových rud a kovového odpadu z 5,6 % v roce 2000 na 4 % vývozu v roce 2013.

Během zkoumaného období vykazoval vývoz kovových rud a kovových koncentrátů v absolutním vyjádření rostoucí tendenci, od roku 2012 však export těchto komodit začal klesat.

Železná ruda a koncentráty jsou nejvíce vyváženými komoditami dané skupiny. Během zkoumaného období se jejich export několikanásobně zvýšil. V roce 2013 export železné rudy činil 1,6 miliardy USD, což je však o 35,4 % méně než v roce 2012. Nejvyšších hodnot dosáhl export železné rudy v roce 2011, kdy světové ceny železné rudy byly nejvyšší. Od roku 2011 jsou ceny nestálé, celkově klesají, což se dohromady se snížením fyzického objemu exportu železné rudy projevuje ve snížení exportu této komodity v peněžním vyjádření. Hlavními exportními partnery se železnou rudou jsou Rusko a Čína. Fyzické objemy vývozu do Ruska zůstávají téměř na stejné úrovni, ale fyzický export do Číny se snižuje, což je důsledek situace, že Čína postupně přechází na spotřebu vlastní železné rudy. Podle údajů poskytovaných Statistickým úřadem Kazachstánu v roce 2014 Čína snížila fyzický objem importu kazašské železné rudy o 35 %, což vedlo v souvislosti s poklesem světových cen ke snížení exportu do Číny (v peněžním vyjádření) téměř o polovinu. Především právě proto celkový export železné rudy klesl z 1,6 miliardy USD na 1,1 miliardy USD.

Ostatní komodity skupiny surovin nepoživatelných, s výjimkou paliv, vyjma kovových rud a kovových koncentrátů, dohromady tvoří přibližně jen 1 % vývozu a zahrnují olejnatá semena a plody, hnojiva a textilní vlákna (například vlna a bavlna).

Negativním jevem ve vývozu dané skupiny komodit je skoro úplné ukončení exportu surové kůže a dřeva. Ačkoliv jejich podíl na celkovém exportu nikdy nebyl významný, během sledovaného období klesal velmi rychle a v roce 2013 se podíl snížil na setiny procenta celkového exportu Kazachstánu.

4.3.4 Export chemikálií a příbuzných výrobků

Chemikálie a příbuzné výrobky také představují důležitou skupinu nesurovinového exportu, která v roce 2013 zastupovala 3,8 % celkového vývozu, z toho anorganické chemikálie tvořily 3,4 %. Nejdůležitější položkou této skupiny komodit jsou radioaktivní materiály, zejména uran, který v roce 2013 zastupoval kolem 75 % vývozu všech chemikálií. Od roku 2000 se export uranu, kdy jeho hodnota činila jen 1,7 milionu USD, zvýšil na 2,3 miliardy USD. Podíl exportu uranu se na celkovém exportu Kazachstánu zvýšil z 0,02 % na 2,8 %.

V současné době je Kazachstán lídrem v těžbě uranu. Podle údajů Světové jaderné asociace Kazachstán disponuje 12 % světových zásob. V roce 2009 se stal největším světovým producentem a dodnes je na první pozici. V roce 2013 země produkovala 37,8 % světového objemu těžby. V tabulce č. 1 jsou uvedeny objemy těžby uranu Kazachstánu v období 2003-2013.

Tabulka č. 1 - Objemy těžby uranu v Kazachstánu, 2003-2013 (v tunách U)

Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Množství	3,3	3,7	4,4	5,3	6,6	8,5	14,0	17,8	19,5	21,3	22,6

Zdroj: [33]

Z tabulky je patrné, že každým rokem se objem těžby zvyšoval. Kazachstán nadále plánuje zvyšovat jeho produkci. Státní holdingová společnost Kazatomprom, která zajišťuje těžbu uranu, geologické průzkumy, samotný vývoz uranu apod., každý rok investuje kolem 8 milionů USD na rozvoj tohoto sektoru ekonomiky. [34]

Kazachstán nemá ani jednu jadernou elektrárnu, proto se veškerá produkce vyváží. Ještě více než na vývoz uranu samotného se země zaměřuje na výrobu a export jaderného paliva, které má další přidanou hodnotu. Hlavními exportními partnery Kazachstánu ve vývozu uranu jsou Rusko a Čína.

Od roku 2000 se export (těžba) uranu zvyšoval i kvůli růstu světových cen. Od roku 2013 však vývoz vykazuje klesající tendenci. Podle údajů poskytovaných Statistickým úřadem Republiky Kazachstán v roce 2014 export uranu v peněžním

vyjádření nadále klesal (i když fyzické objemy těžby a exportu rostly), což má na svědomí pokles světových cen.

Mezi ostatní exportované chemikálie patří halová sůl, anorganické kysličníky, kovové soli a umělá hnojiva, jejichž podíl na celkovém exportu nepřevyšuje 1 %.

4.3.5 Export potravin a živých zvířat

Potraviny a živá zvířata představují další skupinu nesurovinového exportu, přičemž dominantní podíl mají obiloviny a obilné výrobky. Nejvíce vyváženými položkami jsou pšenice, na kterou v roce 2013 připadalo 1,5 % exportu Kazachstánu a pšeničná mouka, která se na vývozu podílela 0,7 %. V roce 2013 zmiňované produkty tvořily 79 % celkového exportu potravin.

V roce 2000 činil export pšenice 449 milionů USD, v roce 2013 již 1,2 miliardy USD. Je zřejmé, že export potravin a živých zvířat je relativně koncentrovaný hlavně kvůli dominantnímu podílu pšenice. Nicméně oproti tomuto tvrzení během sledovaného období podíl pšenice na celkovém kazašském exportu klesal.

Zároveň pomalu roste export a podíl exportu jiných komodit z dané skupiny na celkovém vývozu Kazachstánu. Zvyšuje se podíl pšeničné mouky, cukru, čokolády, čerstvých a chlazených ryb a krmiv pro zvířata. Sektor produkce potravin vykazuje vysoký potenciál pro diversifikaci kazašského vývozu a ekonomiky celkově, stát se v současné době snaží tento sektor ekonomiky podporovat.

Hlavními exportními partnery se zemědělskými produkty jsou země SNS, přičemž se zvyšuje hlavně export potravin do zemí Celní unie.

4.4 Koncentrace a diversifikace exportu Kazachstánu

K posouzení diversifikace a koncentrace struktury kazašského exportu v roce 2000 a 2013 jsou v tabulce č. 2 uvedeny indexy diversifikace a koncentrace.

Tabulka č. 2 - Indexy diversifikace a koncentrace exportu RK, 2000 a 2013

Ukazatel	Rok	
	2000	2013
Index diversifikace	0,825	0,739
Index koncentrace	0,475	0,651

Zdroj: [17]

Z tabulky je vidět, že indexy diversifikace se blíží 1, což znamená, že existuje velký rozdíl mezi světovým průměrem a komoditní strukturou kazašského exportu, který nepokrývá podstatnou část spektra světového vývozu. V roce 2013 má však index diversifikace menší hodnotu, což znamená, že struktura kazašského exportu má tendenci k větší diversifikaci, což je pravděpodobně spojeno s tím, že problém diversifikace ekonomiky má prioritní postavení v plánech hospodářského rozvoje Kazachstánu. V zemi vznikají agentury pro rozvoj podnikání, které přispívají k diversifikaci výroby s vysokou přidanou hodnotou, jsou také podporovány projekty pro rozvoj nesurovinového průmyslu. V roce 2010 byla v Kazachstánu zahájena realizace Státního programu průmyslového a inovačního rozvoje, především pomocí podpory a rozvoje zpracovatelského průmyslu. Je zřejmé, že za tak krátké časové období není možné, aby komplex nových opatření významně změnil strukturu ekonomiky. Většina nesurovinových průmyslových sektorů se stále vyznačuje nízkou produktivitou a konkurenceschopností. Nicméně vláda země připravuje agresivnější a aktivnější opatření při realizaci druhé etapy Státního programu průmyslového a inovačního rozvoje, která je naplánována na období 2015-2019. [35]

Index koncentrace, který měří úroveň tržní koncentrace, svědčí o tom, že export je velice koncentrovaný. V roce 2000 byl index koncentrace 0,475, v roce 2013 už nabýval hodnoty 0,651. Přiblížil se více 1 a vykázal zvýšení koncentrace a nerovnoměrnosti rozdělení tržního podílu mezi vývozci. Takový jev je spojen se zvýšením podílu minerálních paliv na kazašském exportu a snížením podílů většiny ostatních komoditních skupin.

Jiným způsobem posouzení stupně koncentrace exportu země je hodnocení podílů několika hlavních komodit na celkovém exportu země. V tabulce č. 3 jsou uvedeny údaje k posouzení koncentrace kazašského exportu.

Tabulka č. 3 - Koncentrace exportu RK, 2000 a 2013

Ukazatel	Rok (%)	
	2000	2013
Podíl 5 nejvíce exportovaných komodit	71,7	79,4
Podíl 10 nejvíce exportovaných komodit	82,4	87,2
Podíl 20 nejvíce exportovaných komodit	91,6	93,4

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že podíl nejvíce exportovaných komodit je na celkovém exportu zcela dominantní a tudíž koncentrace kazašského exportu je na vysoké úrovni. Kromě toho se koncentrace během sledovaného období zvýšila, což, jak už bylo zmíněno, je spojeno především s růstem exportu ropy.

V tabulce č. 4 je představeno 10 nejvíce vyvážených položek veškerého vývozu Kazachstánu v roce 2013.

Tabulka č. 4 - 10 nejvíce vyvážených položek RK v roce 2013

Komodita	Export (v mil. USD)
Oleje ropné, oleje z nerostů živičných surové (ropa)	55221,4
Oleje ropné, oleje z nerostů živičných (ne surové), min. 70% čisté	3144,3
Měď	2834,8
Radioaktivní materiály (uran)	2343,6
Zemní plyn	1956,9
Feroslitiny	1715,8
Železná ruda a koncentráty	1561,5
Propan a butan zkapalněný	1261,7
Pšenice nemletá	1235,0
Ploché válcové výrobky ze železa a oceli	707,2
Ostatní komodity	10527,7
Export celkem	82510,0

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Z tabulky je vidět, že export Republiky má surovinový charakter a země vyváží hlavně základní komodity, jmenovitě paliva. V 10 nejvíce exportovaných komoditách je několik surovinových, které se na exportu v roce 2013 podílely 77 %.

Koncentrace exportu je na vysoké úrovni i v nesurovinovém exportu, což je především spojeno s převládáním produkce hutního průmyslu. V roce 2013 více než polovinu kazašského exportu, s výjimkou minerálních paliv a nerostných surovin (zejména kovových rud), zastupovalo jen 5 komodit, z nichž 3 představovaly produkci hutního průmyslu (měď, feroslitiny a ploché válcové výrobky ze železa a oceli). Zbylé 2 položky byly uran a pšenice.

Pokračující specializace ekonomiky Kazachstánu na surovinových komoditách se tedy odráží v exportu. Nicméně stát nadále přijímá opatření k ekonomické a exportní diversifikaci.

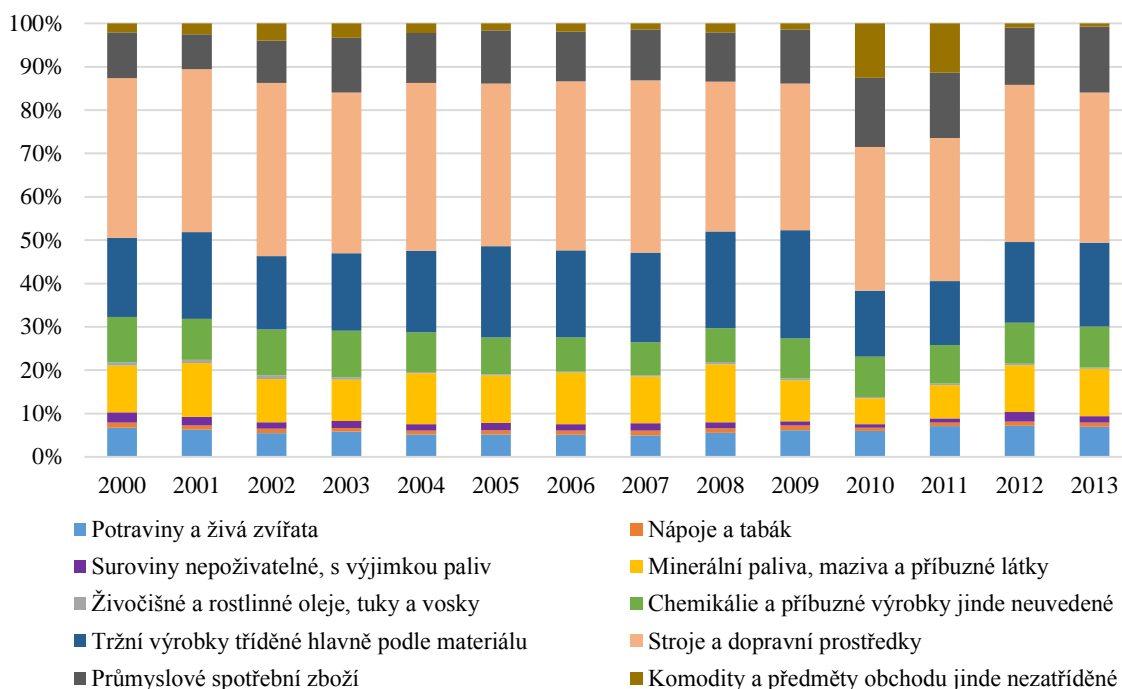
4.5 Komoditní struktura importu Kazachstánu

Export ve struktuře zahraničního obchodu Kazachstánu dlouhodobě převažuje nad importem. Jedním z důvodů je dominantní a během sledovaného období rostoucí podíl ropy a plynu na celkovém vývozu a příznivá konjunktura světového trhu s minerálními palivy, zejména dlouhodobý růst cen ropy. Oproti tomu však export od roku 2012 vykazoval klesající tendenci.

V absolutním vyjádření během sledovaného období kazašský import rostl. Až do světové finanční krize v roce 2009 bylo průměrné tempo přírůstků importu 29 % ročně. Od roku 2010 začal import opět růst, průměrné tempo se však zpomalilo na 16,3 % ročně. V roce 2013 se dovoz zvýšil o 9,7 % oproti roku 2012. Na základě údajů poskytovaných Statistickým úřadem Republiky Kazachstánu v roce 2014 import klesl o zhruba 15 %, což je pravděpodobně důsledek zdražení určitých importních komodit, respektive důsledek devalvace tenge v únoru 2014.

Komoditní struktura importu Kazachstánu členěná podle Standardní mezinárodní obchodní klasifikace SITC za období 2000-2013 je zobrazena na grafu č. 9.

Graf č. 9 - Komoditní struktura importu Kazachstánu, 2000-2013 (v %)

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Z grafu je zřejmé, že kazachstánský import není tak koncentrovaný jako export a podíl jednotlivých skupin komodit během zkoumaného období zůstal přibližně na stejné úrovni. Největší podíl na dovozu mají stroje a dopravní prostředky, jejichž podíl se během sledovaného období pochyboval kolem 36,6 %. V absolutním vyjádření se import každým rokem zvyšoval. Výjimkou je opět rok 2009, kdy zapříčiněním finanční krize celkový import, včetně strojů a dopravních prostředků, klesl. Po krizi začal znovu růst a v roce 2013 činil 16,9 miliardy USD, což je o 4,7 % víc oproti roku 2012.

Druhou největší skupinu kazašského dovozu tvoří tržní výrobky, jejichž import v roce 2013 činil 9,5 miliard USD, což je o 14,2 % víc v porovnání s předchozím rokem. Během zkoumaného období byl podíl dané skupiny komodit relativně stabilní a pohyboval se okolo 19,2 % celkového importu.

Třetí místo ve struktuře importu zaujímá průmyslové spotřební zboží. V roce 2000 podíl na celkovém importu činil 10,5 %, v roce 2013 ukazatel dosahoval hodnoty 15,2 %. V průměru se podíl pohyboval okolo 12,2 %. V absolutním vyjádření dovoz průmyslového spotřebního zboží vykazoval stabilní rostoucí tendenci, vyjma roku 2009. V roce 2013 import dané skupiny tvořil 7,4 miliardy USD, což je o 26,4 % více než v roce 2012.

Ačkoliv minerální paliva zaujímají dominantní podíl na kazašském exportu a ekonomice země celkově, část z nich se dováží ze zahraničí. Dovoz je nucený z důvodu kapacity domácích rafinerií, která není dostatečná k uspokojení domácí poptávky po minerálních palivech. Během sledovaného období byl podíl minerálních paliv na celkovém dovozu v průměru 10,4 %. V roce 2013 jejich dovoz činil 11 %. V absolutním vyjádření import minerálních paliv během zkoumaného období vykazoval rostoucí tendenci, opět s výjimkou roku 2009. V roce 2013 import nabýval hodnot 5,4 miliardy USD, což je také více než v roce 2012, v případě minerálních paliv o 11,8 %.

Další důležitou skupinu kazašského importu představují chemikálie a příbuzné výrobky. Import chemikálií se každým rokem zvyšoval. V roce 2000 nabyl hodnoty 515,6 milionu USD a v roce 2013 4,6 miliardy USD, což činilo 9,5 % celkového dovozu. Celkově byl v období 2000-2013 podíl chemikálií na celkovém importu relativně stabilní a v průměru činil 9,2 %.

Potraviny a živá zvířata v roce 2013 zastupovaly 6,9 % importu, což je v porovnání s rokem 2012 (7,2 %) méně. V průměru byl podíl na celkovém importu 6 %. Během sledovaného období vykazoval dovoz těchto komodit v absolutním vyjádření rostoucí tendenci a v roce 2013 byly potraviny a živá zvířata dovezena v hodnotě 3,4 miliardy USD, což je o 6,1 % víc v porovnání s předchozím rokem.

Ostatní komoditní skupiny mají malý podíl na kazašském importu, jmenovitě nápoje a tabák, zejména alkoholické nápoje (1 % celkového importu), suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv (1,5 %), živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky (0,3 %) a komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné (0,7 %), což z celkového pohledu není výrazně odlišné od komoditní struktury světového dovozu.

Import nejvýznamnějších skupin je dále popsán ve větších detailech, jelikož jednomístná klasifikace SITC není dostačující pro hlubší zkoumání komoditní struktury kazašského importu a jeho hlavních položek.

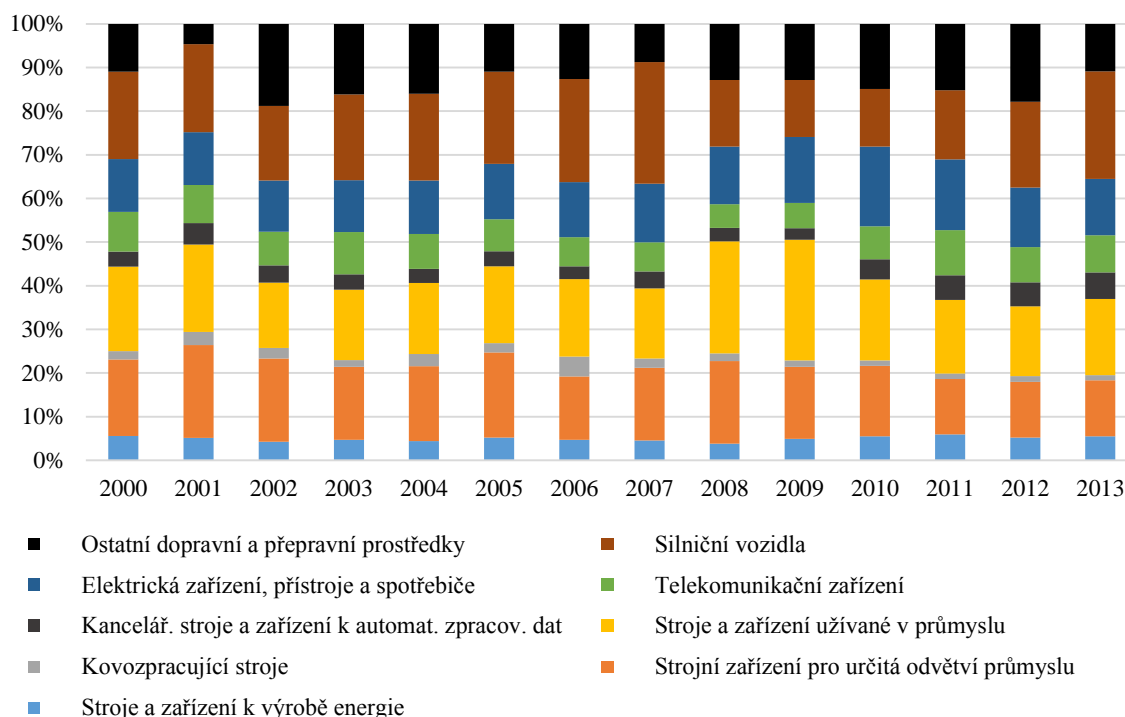
4.5.1 Import strojů a dopravních prostředků

Stroje a dopravní prostředky jsou nejvíce importovanými produkty Kazachstánu, v roce 2013 tvořily třetinu celého importu.

Fakt, že stroje a dopravní prostředky tvoří nejvíce dováženou skupinu kazašského importu, je zcela odůvodnitelný. Produkce strojírenství tvoří přibližně jen 5 % objemu celkové průmyslové výroby. Jelikož objemy domácí výroby jsou relativně malé, import je hlavním nástrojem uspokojení domácí poptávky po strojích a dopravních prostředcích. Kromě toho hlavní produkci domácí výroby tvoří především osobní auta a těžební zařízení, proto je v zemi nedostatek vyspělé techniky a technologií, které Kazachstán není schopen efektivně produkovat sám.

Na grafu č. 10 je zobrazen import různých skupin strojů a dopravních prostředků v dvoumístném třídění za období 2000-2013.

Graf č. 10 - Struktura dovozu strojů a dopravních prostředků RK, 2000-2013 (v %)

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Silniční vozidla

Z grafu je vidět, že nejvíce importovanou skupinou jsou silniční vozidla, která v roce 2013 tvořila 25 % dovozu všech strojů a dopravních prostředků a 8,5 % celkového importu. Během období 2000-2013 se podíl silničních vozidel na celkovém dovozu pohyboval kolem 7,1 %.

V absolutním vyjádření dovoz silničních vozidel vykazoval růst, v roce 2000 byla silniční vozidla dovezena v hodnotě 365 milionů USD, v roce 2013 jejich import tvořil 4,2 miliardy USD, což je o 31 % víc v porovnání s rokem 2012. Je také zřejmé, že došlo k poklesu dovozu v období 2008-2009. Po krizi se však import začal opět zvyšovat.

Nejvíce importovanými komoditami jsou osobní automobily, jejichž podíl na celkovém importu v roce 2013 tvořil 4,2 %. V roce 2012 jejich podíl tvořil 3 %. Také se hodně dováží motorová vozidla k dopravě zboží (1,9 %), díly a příslušenství motorových vozidel (1,5 %). Na základě údajů poskytovaných Statistickým úřadem Republiky Kazachstán v roce 2014 došlo k poklesu importu silničních vozidel, především kvůli poklesu fyzického objemu, zejména z Ruska a Číny.

Stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu

Druhé místo v importu dopravních prostředků zauímají stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu, jejichž podíl se během sledovaného období pohyboval okolo 6,8 % celkového importu. V roce 2013 byl jejich podíl 6,1 %, což je oproti roku 2012 víc.

V absolutním vyjádření se import zvyšoval. V roce 2000 tvořil 352 milionů USD a v roce 2013 přibližně 3 miliardy USD, což je o 14,8 % víc než v předchozím roce.

Nejvíce dováženými produkty jsou kohouty, ventily, armatury pro potrubí, jejichž podíl se kontinuálně zvyšoval a v roce 2013 tvořil 1,3 % importu. Další dovážené položky šetřené skupiny tvoří zařízení k ohřevu a chlazení, kompresory, ventilátory atd.

Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu

Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu v roce 2013 tvořila 4,5 % celkového dovozu země. Během zkoumaného období se podíl pohyboval v průměru okolo 6,1 %, přičemž celkově v období 2000-2013 vykazoval klesající tendenci. V absolutním vyjádření se import těchto komodit vyvíjel nerovnoměrně kolísavě, ale v porovnání s rokem 2000 se několikanásobně zvýšil a v roce 2013 činil 2,2 miliardy USD.

Nejvíce importovanými položkami této skupiny jsou stroje a zařízení pro stavebnictví a stavební inženýrství, které v roce 2013 zastupovaly 1,8 % importu, jenž však v průběhu sledovaného období vykazoval klesající tendenci. Kromě strojů a zařízení pro

stavebnictví a stavební inženýrství se hodně dováží zemědělské stroje, traktory a stroje a zařízení pro ostatní odvětví.

Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče

Stejně jako strojní zařízení pro určitá odvětví, tak i elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče v roce 2013 zastupovaly 4,5 % importu Kazachstánu, přičemž v průběhu sledovaného období se jejich podíl v průměru pohyboval kolem 4,9 %. I když v posledních několika letech podíl skupiny klesal, v absolutním vyjádření se import zvyšoval. V roce 2013 však došlo k poklesu importu o 1,2 % v porovnání s rokem 2012.

Nejvíce dovážené produkty tvoří elektrické výrobky, například baterie, žárovky apod., jejichž podíl v roce 2013 tvořil 1 % celkového importu a také elektrická a mechanická zařízení pro domácnost a elektrické obvodové spínače, jejichž podíl na celkovém importu v roce 2013 tvořil 1,9 %. Také se dováží prostředky k rozvodu elektrické energie. V roce 2013 došlo k poklesu dovozu dané skupiny hlavně kvůli poklesu importu elektrických přístrojů a prostředků k rozvodu elektrické energie.

Ostatní stroje a dopravní prostředky

Mezi nejvíce importované ostatní dopravní a přepravní prostředky, na které v roce 2013 připadalo 3,8 % celkového importu, patří hlavně železniční vozidla a související zařízení a také letadla a související zařízení. V porovnání s rokem 2012 v roce 2013 podíl těchto komodit klesl a byl nejnižším od roku 2007. V absolutním vyjádření v roce 2013 import ostatních dopravních a přepravních prostředků klesl o 35,9 % v porovnání s předchozím rokem. Na základě údajů Statistického úřadu Republiky Kazachstán v roce 2014 došlo k dalšímu poklesu importu, v naturálním i peněžním vyjádření.

Z ostatních strojů se v menším rozsahu dováží zařízení pro telekomunikaci, záznam a reprodukci zvuku, která v roce 2013 zastupovala 2,9 % importu, přičemž telekomunikační zařízení tvořilo 2,3 %. Během období 2000-2013 se podíl těchto komodit v průměru pohyboval kolem 2,9 %. V absolutním vyjádření dovoz telekomunikačního zařízení a zařízení pro záznam a reprodukci zvuku rostl a v roce 2013 činil 1,4 miliardy USD, což je o 10,9 % víc než v roce předcházejícím.

Mezi ostatní importované stroje patří elektrické točivé stroje, jejichž podíl v roce 2013 tvořil 0,6 % importu, pístové motory s vnitřním spalováním (0,5 %) a kovozpracující stroje (0,4 %).

Není snadné prognózovat vývoj importu strojů a dopravních prostředků do Kazachstánu, je zde veliké množství ovlivňujících faktorů. Jelikož ale vláda Kazachstánu vytváří plány rozvoje a diversifikace ekonomiky, dá se předpokládat, že poptávka po strojírenské produkci bude růst. Vzhledem k tomu, že objem výroby kazašského strojírenství je relativně malý a není schopen uspokojit poptávku domácích spotřebitelů, role importu těchto komodit je velká. Kromě toho Kazachstán nevyrábí celé spektrum strojů a dopravních prostředků. Import je tedy nejlepším řešením, protože náklady na vlastní výrobu by byly obrovské, proto jeho role se bude pravděpodobně dále zvyšovat.

4.5.2 Import tržních výrobků, tříděných podle materiálů

Tržní výrobky tvoří druhou největší skupinu kazašského importu, přičemž největší podíl na něm mají železo, ocel a kovová produkce, které v roce 2013 dohromady zastupovaly 11,3 % celkového importu.

Železo a ocel

Během zkoumaného období se podíl železa a oceli pohyboval okolo 7,5 %. V roce 2013 tento ukazatel dosahoval hodnoty 8,1 % celkového dovozu, což je více než v roce 2012. V absolutním vyjádření dovoz vykazoval rostoucí tendenci. V roce 2000 činil 317,6 milionu USD, v roce 2013 téměř 4 miliardy USD, což je o 25,5 % víc než v roce 2012.

Nejvíce dováženými výrobky z železa a oceli jsou železné a ocelové roury, trubky, duté profily apod., které v roce 2013 zastupovaly 5,2 % importu. Během celého zkoumaného období měly tyto výrobky dominantní podíl. Také se dováží železné a ocelové tyče, pruty a úhelníky, které v roce 2013 činily 1,3 % dovozu, kolejnice a konstrukční materiál pro železnice, jejichž podíl se během zkoumaného období zvýšil z 0,2 % na 0,6 %. Produkty, jejichž podíl na celkovém importu během zkoumaného období klesl, jsou především feroslitiny. V roce 2000 zastupovaly 0,4 % importu, v roce 2013 se hodnota ukazatele snížila na 0,05 %.

Kovová produkce

Kovová produkce v roce 2013 zastupovala 3,2 % importu. Mezi nejvíce dovážené kovové výrobky patří výrobky ze základních kovů - konstrukce ze železa, oceli a hliníku a ruční i strojní nářadí a nástroje. V absolutním vyjádření import kovové produkce rostl, v roce 2009 a první dva roky po krizi klesal, ale od roku 2012 opět vykazoval rostoucí tendenci. V roce 2013 její import činil 1,6 miliardy USD.

Na základě údajů Statistického úřadu Republiky Kazachstán však v roce 2014 import železa, oceli a kovových výrobků klesl, v naturálním i peněžním vyjádření.

Ostatní dovážené tržní výrobky

Další skupinu importovaných tržních výrobků tvoří výrobky z nekovových nerostů, které v roce 2013 zastupovaly 2,5 % dovozu. Výrobky dovážené v největším objemu jsou vápno, cement, hliněný stavební materiál a skleněné zboží.

Na textilní příze a tkaniny v roce 2013 připadlo 1,5 % importu a nejvíce importovanými položkami byly hotové výrobky z textilních materiálů, speciální příze a materiály a tkaniny z textilních umělých vláken.

V menším rozsahu se dováží výrobky z pryže, papír, lepenka a výrobky z nich a také výrobky z korku a dřeva.

4.5.3 Import průmyslového spotřebního zboží

Třetí největší skupinu importu tvoří průmyslové spotřební zboží. Jelikož domácí výroba oděvů a obuvi je v Kazachstánu kvalitativně na relativně nízké úrovni a objem výroby je také poměrně malý, hlavním kanálem uspokojení domácí poptávky je import. Během sledovaného období byl podíl oděvních výrobků a obuvi na importu celkově, i ve skupině průmyslového spotřebního zboží, největší. V roce 2013 dohromady činil 7,3 %. V absolutním vyjádření import těchto komodit vykazoval rostoucí tendenci a v roce 2013 hodnota importu tvořila 3,6 miliardy USD, což je o 27,5 % více než v roce 2012. Dvě třetiny dovozu oděvů a obuvi tvoří produkce z Číny, Ruska a Kyrgyzstánu.

Během zkoumaného období se zvyšoval podíl různých průmyslových výrobků, k nimž patří tiskoviny, předměty z plastických hmot, dětské kočárky a šperky. V roce 2000 na ně připadalo 2,1 % importu, v roce 2013 3,6 %. V absolutním vyjádření jejich dovoz také rostl.

V menším rozsahu je do Kazachstánu dovážen nábytek, zařízení pro lékařské účely, měřicí a kontrolní přístroje a cestovní potřeby.

4.5.4 Import minerálních paliv, maziv a příbuzných látek

Ačkoliv Kazachstán má velké zásoby ropy a plynu a je jedním z hlavních producentů ropy a plynu na světě, část minerálních paliv a příbuzných látek země získává prostřednictvím dovozu. Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, Kazachstán produkuje zejména surovou ropu, jelikož kapacita kazachstánských rafinerií není dostatečná k produkování ropných výrobků v množství potřebném pro uspokojení domácí potřeby. Navíc technické vlastnosti potrubí neumožňují používat domácí ropu jako surovinu a kazašské rafinerie tak musí používat k výrobě ropných výrobků importovanou surovou ropu, zejména z Ruska.

Proto dominantní podíl na minerálních palivech, mazivech a příbuzných látkách během zkoumaného období měly ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály, které v roce 2013 zastupovaly 9,5 % importu. Ostatní komodity (uhlí, koks, zemní a průmyslově vyráběný plyn a elektrický proud) v roce 2013 dohromady tvořily 1,5 % dovozu, přičemž v období 2000-2013 jejich podíl klesal.

Dovoz ropy a ropných výrobků v roce 2013 činil 4,7 miliardy USD, což je o 18,3 % víc, než v roce 2012. Mezi nejvíce dovážené produkty patří surová ropa, jejíž podíl na celkovém importu v roce 2013 činil 5,8 % a také ropné oleje, oleje z živičných nerostů (ne surové) a přípravky z nich, minimálně v 70% čistotě (benzín, nafta a petrolej), které v roce 2013 zastupovaly 3,4 % importu.

Na základě údajů Statistického úřadu Republiky Kazachstán v roce 2014 došlo k výraznému poklesu importu surové ropy, v kvantitativním i v peněžním vyjádření, přičemž v peněžním vyjádření se dovoz surové ropy snížil o 93 %. Import ropných výrobků klesl přibližně o 13 %. Hlavním dodavatelem ropy a ropných výrobků je Rusko. K

poklesu dovozu ropy a ropných výrobků došlo právě v důsledku poklesu dovozu výše zmíněných produktů z Ruska.

V druhé půlce roku 2014 došlo k devalvaci ruského rublu, v důsledku čehož kazašští výrobci těžce konkurují zlevněné ruské produkci. V této souvislosti Ministerstvo energetiky Republiky Kazachstán připravilo vyhlášku o dovozu ropy a ropných výrobků z Ruska, podle níž Kazachstán zavede omezení na dovoz ruské ropné produkce. Pokud dojde k takovýmto omezením, dá se předpokládat, že import ruské ropy bude nadále klesat. [36]

4.5.5 Import chemikálií a příbuzných výrobků

Podíl chemikálií na celkovém kazašském importu v roce 2013 činil 9,5 %. Nejvíce dováženými komoditami této skupiny jsou především léčiva a farmaceutické výrobky, které v roce 2013 zastupovaly 2,9 % dovozu, přičemž během sledovaného období se jejich podíl zvyšoval. V absolutním vyjádření vykazoval dovoz těchto komodit také rostoucí tendenci. V roce 2013 dovoz léčiv činil 1,4 miliardy USD, což je o 17,3 % více než v roce 2012. Nicméně podle Statistického úřadu Republiky Kazachstán v roce 2014 došlo k poklesu dovozu léčiv a farmaceutických výrobků, konkrétně o 14,2 % v porovnání s rokem 2013.

Mezi ostatní dovážené chemikálie patří voňavky, kosmetické přípravky, mýdla a čistící a leštící přípravky, plastické hmoty a různé chemické výrobky, jejichž podíl na celkovém importu byl v roce 2013 dohromady 4,7 %. V menším rozsahu se importují organické a anorganické chemikálie, barviva a pigmenty a umělá hnojiva.

4.5.6 Import potravin a živých zvířat

Import potravin a živých zvířat v roce 2013 tvořil 6,9 % celkového importu, přičemž největší podíl mělo ovoce a zelenina (2,1 %). Na začátku zkoumaného období tyto komodity zastupovaly jen 0,5 % celkového dovozu, postupně se ale jejich podíl zvyšoval. V absolutním vyjádření se hodnota dovozu ovoce a zeleniny v roce 2013 pohybovala okolo 1 miliardy USD, což je o 25 % víc než v roce 2012.

V menším rozsahu se dováží káva, čaj, kakao, cukr a výrobky z něho, med a obiloviny, jejichž podíl v průběhu sledovaného období klesal a v roce 2013 činil přibližně 2 % dovozu. Podíl masa, masných výrobků, mléčných výrobků a vajec v roce 2013 dohromady tvořil 1,6 % dovozu. Téměř vůbec se nedováží živá zvířata a ryby.

Velká část potravin se dováží z Ruska a stejně jako v případě ropy a ropných výrobků vláda uvažuje o zavedení omezení dovozu některých potravin z Ruska, jejichž dovozní ceny kvůli devalvaci ruského rublu klesly.

V současné době je celková spotřeba zemědělské produkce v Kazachstánu ze 60 % kryta domácí zemědělskou výrobou a zbývajících 40 % připadá na import. Vláda však plánuje pomocí různých projektů zvýšit konkurenceschopnost kazašské zemědělské produkce. Jinak řečeno plánuje zvýšit export a snížit import zemědělských produktů.

4.6 Koncentrace a diversifikace importu Kazachstánu

K posouzení diversifikace a koncentrace struktury kazašského importu v roce 2000 a 2013 jsou v tabulce č. 5 uvedeny indexy diversifikace a koncentrace.

Tabulka č. 5 - Indexy diversifikace a koncentrace importu RK, 2000 a 2013

Ukazatel	Rok	
	2000	2013
Index diversifikace	0,412	0,337
Index koncentrace	0,063	0,072

Zdroj: [17]

Z tabulky je vidět, že se indexy diversifikace na začátku a na konci zkoumaného období neblíží 1, což znamená, že není velký rozdíl mezi světovým průměrem a komoditní strukturou importu Kazachstánu. Indexy koncentrace také mají malé hodnoty a více se blíží 0, což znamená, že struktura importu Kazachstánu není koncentrovaná.

V tabulce č. 6 je představeno 10 nejvíce dovážených položek v roce 2013.

Tabulka č. 6 - 10 nejvíce dovážených položek v roce 2013

Komodita	Import (v mil. USD)
Oleje ropné, oleje z nerostů živičných surové (ropa)	2805,5
Železné a ocelové roury, trubky a duté profily	2518,0
Osobní automobily	2026,4
Oleje ropné, oleje z nerostů živičných (ne surové), min. 70% čisté	1663,8
Léčiva (vč. léčiv veterinárních)	1134,3
Telekomunikační zařízení	1129,2
Vozidla železniční a související zařízení	1078,8
Obuv	959,9
Vozidla motorová k dopravě zboží a pro speciální účely	906,0
Stroje a zařízení pro stavebnictví a stavební inženýrství	883,5
Ostatní komodity	33766,4
Import celkem	48871,9

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Z tabulky lze vyčíst, že ve struktuře importu převažují produkty zpracovatelského průmyslu. Fakt, že v současné době velký podíl na importu do Kazachstánu mají výrobky ze strojírenství, chemikálie, ropné výrobky a produkty potravinářského průmyslu, svědčí o nízké konkurenceschopnosti Kazachstánu na světovém trhu.

4.7 Saldo obchodní bilance Kazachstánu

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, export Kazachstánu dlouhodobě převažuje nad importem, v důsledku čehož je pozorováno kladné saldo obchodní bilance. V tabulce č. 7 je uvedeno saldo obchodní bilance Kazachstánu v jednomístném třídění klasifikace SITC.

Tabulka č. 7 - Saldo obchodní bilance Kazachstánu v roce 2013, v milionech USD

Skupina komodit	Export	Import	Saldo obchodní bilance
Potraviny a živá zvířata	2287,1	3383,9	-1096,8
Nápoje a tabák	142,4	474,6	-332,2
Surovinové materiály, nepoužitelné s výjimkou paliv	4172,9	710,1	3462,7
Minerální paliva, maziva a příbuzné látky	62571,8	5371,5	57200,2
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	46,8	137,0	-90,2
Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené	3096,0	4630,4	-1534,4
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu	8259,9	9463,6	-1203,7
Stroje a dopravní prostředky	1221,8	16902,3	-15680,5
Průmyslové spotřební zboží	249,0	7432,6	-7183,6
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné	462,4	365,9	96,5
Celkem	82510,0	48871,9	33638,2

Zdroj: [17], vlastní zpracování

V roce 2013 bylo kladné saldo obchodní bilance jen u surovinových materiálů kromě paliv, minerálních paliv, maziv a příbuzných látek a také jinde nezatříděných komodit. Přitom největší saldo obchodní bilance, které v roce 2013 činilo 57,2 miliardy USD, měla skupina minerálních paliv.

Všechny ostatní komoditní skupiny v roce 2013 vykazovaly záporné saldo obchodní bilance, což znamená, že jejich import převyšoval export. Největší hodnotu záporného salda vykazovala skupina strojů a dopravních prostředků. V roce 2013 jejich import převýšil export o 15,7 miliardy USD.

I když většina skupin měla saldo záporné, celkové saldo obchodní bilance v roce 2013 mělo kladnou hodnotu a činilo 33,6 miliardy USD, hlavně díky exportu minerálních paliv ve vysoké hodnotě, který několikanásobně převyšoval jejich import.

5 Závěr

Zahraniční obchod je významnou součástí vnějších ekonomických vztahů země a hraje důležitou roli pro rozvoj národního hospodářství. V teoretické části práce byly zpracovány teoretické poznatky z oblasti mezinárodního obchodu, uvedeny definice a charakteristiky zkoumané problematiky. Definován byl například pojem zahraniční obchod, byly charakterizovány funkce zahraničního obchodu, formy a bariéry vstupu podniků na mezinárodní trhy a komoditní struktura mezinárodního obchodu.

Praktická část diplomové práce byla zaměřena na zkoumání struktury a dynamiky zahraničního obchodu Republiky Kazachstán v období 2000-2013. V závislosti na dostupnosti údajů byly v práci také zachyceny i tendence roku 2014. Důraz byl především kladen na popsání komoditní struktury kazašského exportu a importu.

Při zkoumání struktury kazašské ekonomiky bylo zjištěno, že jejím nejvýznamnějším sektorem je těžební průmysl, což je v neposlední řadě podmíněno tím, že země disponuje značným nerostným bohatstvím. Hlavním odvětvím těžebního průmyslu je těžba ropy a plynu. Významnými odvětvími kazašského zpracovatelského průmyslu jsou hutnictví a potravinářský průmysl. Důležité postavení má v kazachstánské ekonomice také zemědělství.

V práci byly rovněž uvedeny silné a slabé stránky kazašské ekonomiky. Za hlavní silné stránky lze považovat možnost využití velkých zásob nerostného bohatství pro rozvoj ekonomiky prostřednictvím mezinárodního obchodu a také aktivní integraci země do světového ekonomického prostředí. Ke slabým stránkám patří především slabá diverzifikace ekonomiky, která se projevuje v dominantním podílu těžebního průmyslu a slabý rozvoj a zaostalost země z technologického hlediska. Taková struktura národního hospodářství se odráží na struktuře zahraničního obchodu.

Při zkoumání struktury kazašského exportu bylo zjištěno, že export Republiky je velice koncentrovaný a má surovinové zaměření. Během zkoumaného období měly na exportu dominantní podíl minerální paliva, maziva a příbuzné látky, které v roce 2013 zastupovaly 75,8 % celkového exportu Kazachstánu, z toho 70,8 % tvořila ropa a ropné

výrobky. V peněžním vyjádření ve sledovaném období export ropy a ropných výrobků vykazoval rostoucí tendenci v důsledku rostoucích světových cen ropy. Výjimkou byl rok 2009, kdy v důsledku světové finanční krize došlo k poklesu světových cen a k poklesu exportu kazašské ropy o 40 %, což se samozřejmě negativně odrazilo na celkovém exportu Kazachstánu. Ačkoliv po krizi export ropy rostl, od roku 2013 v důsledku poklesu cen ropy začal export klesat. Lze říci, že jednou z hlavních příčin orientace Kazachstánu na surovinové komodity je relativně malý rozvoj zpracovatelského průmyslu a nízká konkurenceschopnost tuzemských výrobků na domácích trzích.

Při zkoumání nesurovinového exportu Republiky bylo zjištěno, že i v něm je koncentrace na vysoké úrovni, což je především spojeno s převládáním produkce hutního průmyslu. V roce 2013 více než polovinu nesurovinového exportu Kazachstánu tvořilo jen 5 komodit, z nichž 3 byly výrobky hutního průmyslu. Stejně jako vývoz ropy a ropných výrobků, tak i export kovů a kovové produkce vykazoval rostoucí tendenci s poklesem až v roce 2009, kdy za jednoznačnou příčinu lze označit pokles světových cen v důsledku světové finanční krize. Od roku 2013 vývoz kovů a kovové produkce v souvislosti s poklesem světových cen kovů klesá.

Lze konstatovat, že pokles světových cen ropy, která má dominantní podíl na kazašském exportu, plně prokázal rizika kolísání světových cen, jimž se Kazachstán vystavuje jako exportér surovinových komodit a také odhalil potřebu větší diversifikace ekonomiky. Velká závislost na surovinových komoditách a nedostatek kontroly nad růstovými faktory, tj. světovými cenami, mohou způsobit citlivost země před vnějšími šoky. Proto má diversifikace ekonomiky v současné době prioritní postavení v plánech kazašské vlády hospodářského rozvoje země.

Zkoumáním importu Kazachstánu se prokázalo, že struktura importu není tak koncentrovaná jako struktura exportu. Na rozdíl od exportu, který prokazuje surovinové zaměření, převažují ve struktuře importu produkty zpracovatelského průmyslu. Příčinou je neschopnost země uspokojit domácí potřebu vlastní produkcí kvůli nedostatečnému rozvoji jednotlivých sektorů ekonomiky.

Bylo zjištěno, že během sledovaného období import Kazachstánu rostl, v roce 2014 však došlo k jeho poklesu. Největší podíl importu tvořily stroje a dopravní prostředky, které v roce 2013 zastupovaly 34,6 % celkového dovozu. Vzhledem k tomu, že jedním z prioritních cílů kazašské vlády je diversifikace ekonomiky, dá se předpokládat, že poptávka po produkci strojírenství bude růst, což pravděpodobně bude mít za následek i růst importu dotyčných produktů právě proto, že Kazachstán není schopen uspokojit domácí potřebu vlastní výrobou.

Kromě strojů a dopravních prostředků tvořila významnou část dovozu kovová produkce, medikamenty, obuv a oděvní výrobky a také ropné výrobky, jelikož Kazachstán produkuje zejména surovou ropu. Bylo zjištěno, že struktura importu je stabilnější než struktura exportu, což se projevuje jen nepatrnými změnami podílů jednotlivých skupin na celkovém importu během sledovaného období.

Vývoz dlouhodobě převažuje nad importem, kvůli čemuž bylo ve zkoumaném období sledováno kladné saldo obchodní bilance. Nelze snadno prognózovat vývoj kazašského exportu a importu, jelikož zahraniční obchod země je ovlivněn mnoha faktory, zejména za současných podmínek kolísáním světových cen ropy a krizí v Rusku, které je jedním z hlavních partnerů Kazachstánu v zahraničně obchodních vztazích.

Celkově zahraniční obchod zůstává dynamickým sektorem národního hospodářství Kazachstánu, který přispívá k růstu ekonomiky a k řešení důležitých sociálních a ekonomických problémů státu. Dynamika obratu zahraničního obchodu Kazachstánu vykazuje rostoucí závislost zahraničního obchodu a národní ekonomiky na globálních ekonomických podmínkách, zejména na konjunkturu světového trhu s ropou a ropnými výrobky. Proto je pro Kazachstán důležité rozvíjet diversifikaci ekonomiky celkově.

6 Seznam použitých zdrojů

- [1] ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. 364 s. ISBN 978-80-247-4694-4.
- [2] FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. 246 s. ISBN 978-80-7400-128-4.
- [3] ХАЛЕВИНСКАЯ, Е. Д. *Мировая экономика и международные экономические отношения*. 2-е изд. М.: Магистр, 2009. 365 с. ISBN 978-5-9776-0094-1.
- [4] KRUGMAN, Paul R. and OBSTFELD, Maurice. *International economics: theory and policy*. 6th ed. Boston: Addison-Wesley, 2003. 754 p. ISBN 0-321-11639-9. Dostupné z: <http://uloz.to/xKS5S1g/krugman-obstfeld-international-economics-pdf>
- [5] PEPRNÝ, Aleš a STEJSKAL, Ladislav. *Mezinárodní obchod*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2011. 148 s. ISBN 978-80-7375-541-6. Dostupné z: <http://uloz.to/x7jBVQE/mezinarodni-obchod-peprny-pdf>
- [6] KUBIŠTA, Václav et al. *Mezinárodní ekonomické vztahy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 375 s. ISBN 978-80-7380-191-5.
- [7] HOLMAN, Robert. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. 539 s. ISBN 80-7179-380-9.
- [8] SVATOŠ, Miroslav a kolektiv. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 368 s. ISBN 978-80-247-2708-0.
- [9] BENEŠ, Vlastislav a kolektiv. *Zahraniční obchod: příručka pro obchodní praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 328 s. ISBN 80-247-0558-3.
- [10] HES, Aleš. *Základy mezinárodního obchodu*. 3. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2005. 220 s. ISBN 80-213-1406-0.
- [11] KUNEŠOVÁ, Hana, CIHELKOVÁ, Eva a kolektiv. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 2. doplněné a přepracované vyd. Praha: C.H. Beck, 2006. 319 s. ISBN 80-7179-455-4.

- [12] MACHKOVÁ, Hana, ČERNOHLÁVKOVÁ, Eva, SATO, Alexej a kolektiv. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. aktualizované vyd. Praha: Grada, 2007. 244 s. ISBN 978-80-247-1590-2.
- [13] MACHKOVÁ, Hana. *Mezinárodní marketing*. 2. rozšířené a přepracované vyd. Praha: Grada, 2006. 205 s. ISBN 80-247-1678-X.
- [14] ŠTRACH, Pavel. *Mezinárodní management*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 167 s. ISBN 978-80-247-2987-9.
- [15] International trade statistics 2014. In: *World Trade Organization* [online]. (PDF). [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2014_e/its2014_e.pdf
- [16] JENÍČEK, Vladimír a KREPL, Vladimír. *International trade and developing countries*. Prague: Czech University of Agriculture, 2006. 151 s. ISBN 80-213-1464-8.
- [17] UNCTADstat Data Center. *UNCTADstat: United Nations Conference on Trade and Development* [online]. [cit. 2014-10-28]. Dostupné z: <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>
- [18] UNCTAD Handbook of Statistics 2013. In: *UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development* [online]. (PDF). [cit. 2014-10-28]. Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdstat38_en.pdf
- [19] The Incoterms® rules. In: *ICC: International Chamber of Commerce* [online]. [cit. 2014-10-30]. Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/trade-facilitation/incoterms-2010/the-incoterms-rules/>
- [20] Kazachstán: Základní informace o teritoriu. In: *BusinessInfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. [cit. 2014-11-3]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kazachstan-zakladni-informace-o-teritoriu-19301.html>
- [21] КУРГАНБАЕВА, Г. А. *Экономика Казахстана в XXI веке*. Алматы: Казахстанский институт стратегических исследований при президенте РК, 2009. 144 с. ISBN 9965-458-81-2.

- [22] Социально-экономическое развитие Республики Казахстан: декабрь, том 1. In: *Комитет по Статистике Министерства Национальной Экономики Республики Казахстан* [online]. 2014 [cit. 2014-11-8]. Dostupné z: http://stat.gov.kz/faces/homePage/publicationsSocialDevelopment/publicationsSocial2014?_afLoop=1052439746901629#%40%3F_afLoop%3D1052439746901629%26_adf.ctrl-state%3D4dop6m75v_76
- [23] Экономика Казахстана. In: *Казахстан* [online]. [cit. 2014-11-8]. Dostupné z: <http://aboutkazakhstan.ucoz.kz/index/0-23>
- [24] Основные социально-экономические показатели Республики Казахстан. In: *Комитет по Статистике Министерства Национальной Экономики Республики Казахстан* [online]. [cit. 2014-11-9]. Dostupné z: http://stat.gov.kz/faces/wcnav_externalId/homeDinamika.pokazateli?_afLoop=1055191102124763#%40%3F_afLoop%3D1055191102124763%26_adf.ctrl-state%3Ds3m353c0_60
- [25] Евразийский экономический союз. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001. [cit. 2014-11-15]. Dostupné z: https://ru.wikipedia.org/wiki/Евразийский_экономический_союз
- [26] Statistical Review of World Energy 2014. In: *BP* [online]. [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: <http://www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/energy-economics/statistical-review-of-world-energy.html>
- [27] Цены на стратегическую продукцию внешнеторгового оборота, их соотношение с мировыми и оценка влияния на макроэкономическую ситуацию. In: *Комитет по Статистике Министерства Национальной Экономики Республики Казахстан* [online]. [cit. 2014-11-30]. Dostupné z: http://stat.gov.kz/faces/wcnav_externalId/publicationsAnalytics2011?_afLoop=1057271463148881#%40%3F_afLoop%3D1057271463148881%26_adf.ctrl-state%3Ds3m353c0_150
- [28] Валовый приток прямых инвестиций в Казахстан от иностранных прямых инвесторов по видам экономической деятельности резидентов. In: *Официальный интернет-ресурс Национального Банка Республики Казахстан* [online]. [cit. 2014-12-03]. Dostupné z: <http://www.nationalbank.kz/?docid=680&switch=russian>

- [29] Углубленный обзор инвестиционного климата и структуры рынка в энергетическом секторе Казахстана. In: *Энергетическая хартия* [online]. (PDF). [cit. 2014-12-04]. Dostupné z: http://www.encharter.org/fileadmin/user_upload/Publications/Kazakhstan_ICMS_2013_RUS.pdf
- [30] Brent Oil Historical Data. In: *Investing.com* [online]. [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: <http://www.investing.com/commodities/brent-oil-historical-data>
- [31] Показатели внешней торговли. In: *Комитет Таможенного контроля Министерства Финансов Республики Казахстан* [online]. [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: <http://e.customs.kz/>
- [32] О внешней торговле и взаимной торговле товарами с государствами-членами таможенного союза. In: *Комитет по Статистике Министерства Национальной Экономики Республики Казахстан* [online]. [cit. 2014-12-19]. Dostupné z: http://stat.gov.kz/faces/wcnav_externalId/homeNumbersCrossTrade?_adf.ctrl-state=fu3sepjvy_34&_afLoop=1062102260619351
- [33] Uranium production figures. In: *World Nuclear Association* [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://world-nuclear.org/info/Facts-and-Figures/Uranium-production-figures/>
- [34] Геологоразведка урана: запасы и ресурсы. In: *АО «НАК «Казатомпром»* [online]. [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://www.kazatomprom.kz/#!/industry/uranium/exploration>
- [35] О Стратегии индустриально-инновационного развития Республики Казахстан на 2003-2015 годы. In: *Правительство Республики Казахстан* [online]. [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: http://ru.government.kz/docs/u031096_20030517.htm
- [36] Постановление Правительства Республики Казахстан "О некоторых вопросах поставок нефти и нефтепродуктов из Российской Федерации" от 4 марта 2014 года №176. In: *Министерство Энергетики Республики Казахстан* [online]. [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: <http://energo.gov.kz/index.php?id=606&theme=normal>

[37] Statistický metainformační systém: Jednotný mezinárodní třídění zboží (SITC). In: Český statistický úřad [online]. [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/iSMS/cislist.jsp?fnazev=sitc>

7 Přílohy

Příloha č. 1 - Dynamika zahraničního obchodu RK, 2000-2013 (v milionech USD)

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Export	8652	8486	9643	12916	20079	27846	38244	47748	71172	43196	57244	88108	92282	82510
Import	4927	6280	6581	8402	12773	17333	23661	32687	37815	28409	31107	38010	44538	48872
Obrat zahraničního obchodu	13579	14766	16224	21318	32853	45179	61905	80435	108987	71604	88351	126118	136820	131382
Saldo obchodní bilance	3726	2205	3062	4514	7306	10513	14583	15061	33357	14787	26137	50098	47743	33638

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Příloha č. 2 - Struktura zahraničního obchodu RK, 2000-2013 (v %)

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Export	63,7	57,5	59,4	60,6	61,1	61,6	61,8	59,4	65,3	60,3	64,8	69,9	67,4	62,8
Import	36,3	42,5	40,6	39,4	38,9	38,4	38,2	40,6	34,7	39,7	35,2	30,1	32,6	37,2

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Příloha č. 3 - Export RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2000-2013 (v milionech USD)

Komodity	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Potraviny a živá zvířata, z toho:	577.9	423.0	437.8	736.4	757.8	610.9	985.8	1937.7	2871.7	1520.1	1797.6	1622.6	2675.9	2287.1
Živá zvířata	0.1	0.1	0.1	0.3	0.6	0.1	0.5	1.8	0.8	0.4	0.5	2.4	0.3	0.5
Maso a masné výrobky	0.8	5.1	1.1	0.7	10.8	4.7	0.4	1.7	2.9	0.7	4.3	5.7	9.7	10.5
Mléčné výrobky a vejce	0.4	0.4	1.2	8.5	5.9	19.5	13.8	8.8	8.2	10.2	3.1	4.3	5.9	21.0
Ryby, korýši a měkkýši	12.2	18.9	17.7	21.5	33.1	53.6	50.6	79.2	83.4	85.9	93.0	80.4	68.9	78.5
Obiloviny a obilné výrobky	542.9	375.2	383.1	627.6	544.6	390.6	750.5	1654.4	2518.9	1265.5	1552.7	1341.4	2335.8	1925.0
Zelenina a ovoce	15.2	16.8	25.5	29.2	92.6	60.9	90.4	118.2	144.7	72.1	27.4	20.2	37.6	30.1
Cukr, výrobky z cukru a med	2.5	1.6	3.3	39.0	51.0	58.3	48.5	24.0	25.3	13.5	23.9	32.2	30.3	42.4
Káva, čaj, kakao, koření a výrobky z nich	0.7	0.7	0.8	1.2	1.4	3.5	3.0	3.5	6.4	11.4	17.3	35.4	48.2	55.3
Krmiva pro zvířata	1.2	1.3	1.0	3.2	10.2	11.4	18.5	32.2	58.8	36.3	40.1	46.8	68.5	50.1
Různé jedlé výrobky a přípravky	1.8	2.8	4.1	5.2	7.7	8.3	9.6	13.9	22.3	24.0	35.4	54.0	70.7	73.6
Nápoje a tabák, z toho:	19.7	25.6	23.2	24.4	30.6	44.4	47.2	62.2	63.4	53.0	63.9	81.4	117.9	142.4
Nápoje	1.7	1.7	3.1	4.4	5.0	7.8	7.7	11.8	15.8	13.9	22.7	32.2	36.2	49.1
Tabák a tabákové výrobky	17.9	23.9	20.1	20.0	25.6	36.6	39.5	50.4	47.6	39.1	41.2	49.2	81.7	93.3
Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv, z toho:	652.0	673.1	682.6	858.8	1490.7	1872.9	2305.5	2960.4	4414.7	2580.6	3090.4	6046.7	5684.9	4172.9
Usně, kůže a kožešiny, surové	22.7	16.1	16.4	14.8	16.2	9.0	9.2	1.3	1.4	1.8	3.5	3.3	4.1	4.7
Olejnata semena a olejnata plody	1.7	1.9	1.4	3.1	5.9	5.6	8.6	15.7	26.9	24.6	31.2	88.7	241.3	165.3
Surový kaučuk					0.2	0.1			1.8			0.3	0.2	0.1
Korek a dřevo	7.2	7.9	4.8		0.1						0.2		0.3	0.1
Vláknina a sběrový papír	0.2	0.4	0.1	0.2	0.1							0.4	1.2	1.7
Textilní vlákna a jejich odpad	91.7	90.2	111.4	149.5	181.1	195.7	233.4	268.8	197.1	92.5	97.5	86.0	94.4	140.0
Surová strojená hnojiva a surové užitkové nerosty	42.6	48.2	41.6	58.6	101.8	103.9	122.5	174.1	646.7	193.7	286.3	697.7	733.4	506.0
Rudy kovů a kovový odpad	483.0	506.2	503.4	629.3	1181.5	1555.3	1929.6	2494.4	3537.3	2262.8	2666.9	5163.1	4590.3	3298.1
Suroviny živočišného a rostlinného původu	2.9	2.3	3.5	3.1	3.8	3.3	2.3	6.1	3.5	5.2	4.9	7.0	19.7	56.9
Minerální paliva, maziva a příbuzné látky, z toho:	4567.3	4757.7	5621.4	7907.3	12901.9	19525.4	26279.3	31518.6	48910.9	30027.2	41032.9	63456.3	64485.6	62571.8
Uhlí, koks a brikety	165.2	233.8	172.9	250.9	269.5	454.0	488.2	540.9	931.5	551.7	509.5	1904.1	1031.3	613.8
Ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály	4361.8	4395.8	5156.7	7278.4	11867.3	18341.8	24850.1	29778.5	45965.7	27632.6	38836.9	57701.0	59759.2	58447.5
Topný plyn, zemní a průmyslově vyráběný	39.8	115.5	278.5	339.2	698.1	689.2	898.3	1149.0	1978.7	1802.2	1677.5	3820.8	3620.0	3385.3
Elektrický proud	0.6	12.5	13.3	38.8	67.0	40.4	42.6	50.1	35.1	40.7	9.0	30.4	75.2	125.2
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky, z toho:	0.9	3.4	2.9	7.1	11.1	8.4	12.9	17.3	9.6	27.0	41.0	33.0	51.7	46.8

Pokračování Přílohy č. 3

Živočišné oleje a tuky										0.2	0.1	0.3		0.3
Nevysychavé rostlinné tuky a oleje, surové, rafinované nebo přerušeně destilované	0.9	3.3	2.8	7.1	11.1	8.2	12.9	17.1	8.1	25.3	40.2	31.3	48.2	43.9
Živočišné a rostlinné tuky a oleje, zušlechtěné		0.1			0.1	0.1	0.1	0.2	1.4	1.5	0.7	1.4	3.4	2.6
Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené, z toho:	99.2	119.5	251.3	258.2	369.4	531.0	1042.8	1331.6	1939.8	1948.6	2512.9	2886.2	3530.6	3096.0
Organické chemikálie	9.8	0.7	0.7	1.5	0.4	0.8	1.3	5.2	6.5	7.0	11.1	26.4	33.5	25.0
Anorganické chemikálie	76.5	91.9	218.2	219.6	310.2	471.0	836.7	1130.0	1768.3	1840.3	2386.7	2635.7	3228.6	2830.5
Barviva, třísloviny a pigmenty	0.3	0.2	0.2	0.2	0.6	5.2	12.3	55.1	12.6	9.0	6.4	12.6	12.4	16.5
Léčiva a farmaceutické výrobky	1.9	1.7	1.1	2.4	3.8	5.4	12.1	16.5	20.2	16.5	17.2	23.2	25.2	24.4
Silice a vonné látky, toaletní, leštící a čisticí přípravky	3.6	6.5	5.3	8.5	11.0	12.5	13.8	17.3	21.6	21.7	26.2	40.6	57.9	58.0
Hnojiva umělá	1.3	4.4	13.7	17.9	33.5	24.9	14.6	40.9	73.2	16.8	23.4	70.6	65.3	62.2
Plasty v prvotní formě	0.4	0.5	4.2	3.3	0.6	1.9	5.8	3.3	2.7	6.8	18.4	44.6	64.8	34.3
Plastické hmoty v neprvotních formách	1.7	1.7	1.2	2.7	5.7	3.9	4.3	11.3	23.4	16.3	13.1	24.0	33.2	34.7
Chemické prostředky a výrobky	3.7	11.7	6.6	2.3	3.5	5.5	142.0	52.0	11.4	14.4	10.4	8.5	9.7	10.4
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu, z toho:	2331.7	2150.1	2308.3	2727.5	4009.6	4654.2	6467.4	8556.7	11058.6	5938.8	7430.2	12032.0	12920.0	8259.9
Kůže, kožené výrobky a vydělané kůže	0.2	5.2	16.4	59.6	121.5	245.5	228.4	345.8	449.0	315.6	54.2	29.5	15.8	22.7
Výrobky z pryže	1.3	2.9	2.2	6.2	9.5	14.9	21.5	25.1	27.8	23.6	9.0	25.1	22.2	17.2
Výrobky z korku a dřeva, kromě nábytku	0.2	0.5	0.4	0.2	0.2	0.3	0.9	0.5	0.5	0.9	1.4	1.8	18.6	5.7
Papír, lepenka a výrobky z nich	2.5	6.5	5.2	7.1	10.9	15.4	18.0	20.5	28.7	20.5	25.5	27.4	32.1	31.9
Textilní příze, tkaniny a výrobky z nich	5.0	5.0	3.8	7.7	10.0	15.8	31.8	26.4	35.9	21.5	24.3	20.6	22.4	21.7
Výrobky z nekovových nerostů	3.5	4.9	3.5	4.2	6.3	11.1	20.4	22.8	32.3	22.6	37.5	64.2	54.9	66.0
Železo a ocel	1083.3	931.5	1077.5	1460.9	2019.1	2022.1	2094.1	3502.6	5881.2	2866.3	3557.7	6006.8	5808.2	3151.8
Neželezné kovy	1217.2	1163.3	1163.5	1140.0	1774.6	2242.8	3982.1	4537.7	4507.2	2598.7	3657.0	5755.1	6850.5	4779.7
Kovové výrobky	18.5	30.2	35.7	41.5	57.6	86.4	70.3	75.4	95.9	69.1	63.6	101.6	95.3	163.3
Stroje a dopravní prostředky, z toho:	186.7	200.0	164.4	230.7	270.3	335.5	653.7	917.6	1244.3	377.7	345.9	720.3	1285.1	1221.8
Stroje a zařízení k výrobě energie	7.7	8.9	4.7	10.5	16.6	15.2	26.4	27.5	41.2	27.3	15.4	23.1	24.5	45.8
Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	46.8	48.4	34.5	43.5	34.4	48.1	55.9	72.0	85.1	42.3	38.9	54.8	60.4	87.5
Kovozpracující stroje	3.1	3.4	4.9	2.6	3.7	5.9	4.0	5.6	6.1	3.9	1.9	2.5	6.5	21.4
Stroje a zařízení užívané v průmyslu	41.0	38.7	34.6	53.2	86.5	120.3	131.1	153.5	195.6	121.8	85.7	201.2	215.2	192.8
Kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat	1.5	2.7	3.5	2.9	3.4	3.7	2.4	5.0	5.2	10.1	8.8	94.4	300.9	202.5

Pokračování Přílohy č. 3

Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	27.0	16.5	14.3	18.5	19.9	12.5	4.7	7.0	12.7	14.0	18.7	27.5	113.4	79.3
Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče	19.2	17.8	16.6	26.4	32.0	42.2	47.9	82.4	101.4	51.0	40.3	97.5	124.5	126.8
Silniční vozidla	15.7	18.4	12.2	24.5	37.1	33.4	18.2	26.5	44.0	37.6	26.8	40.3	35.3	113.6
Ostatní dopravní a přepravní prostředky	24.8	45.3	39.2	48.7	36.5	54.3	363.0	538.2	753.1	69.8	109.4	179.0	404.5	352.0
Průmyslové spotřební zboží, z toho:	45.6	31.2	25.1	31.5	50.4	61.9	46.7	46.7	55.8	54.4	56.1	237.4	630.8	249.0
Prefabrikované budovy, výrobky zdravotnické, instalační, vytápěcí a osvětlovací techniky	0.5	3.6	1.9	4.1	3.5	2.0	3.3	4.4	5.7	6.8	7.7	8.4	11.6	20.5
Nábytek a jeho díly	0.2	0.2	0.2	0.1	0.3	0.7	1.6	1.7	2.4	1.4	1.3	2.0	2.7	2.2
Cestovní galanterie, kabelky, apod.	0.1				0.1	0.1	0.1	0.1	0.3	0.4	0.4	2.2	6.5	4.8
Oděvní výrobky a doplňky	3.6	1.8	1.3	2.2	2.1	6.6	2.1	1.9	3.2	5.3	2.1	34.1	19.2	26.6
Obuv	1.5	2.7	0.8	2.9	3.1	5.4	3.1	1.1	1.8	3.5	0.8	40.0	49.9	45.4
Odborné, vědecké a řídicí přístroje	26.6	16.0	14.5	11.9	28.4	21.5	14.3	15.3	22.9	15.7	25.8	41.8	41.5	42.0
Fotografické přístroje, optické výrobky, hodinky	0.3		0.1	0.3	0.1	0.1	0.1	0.2	0.7	0.4	0.3	2.0	0.7	1.0
Různé výrobky	12.8	6.7	6.4	9.9	12.8	25.5	22.2	22.0	18.8	20.9	17.7	107.0	498.6	106.5
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné, z toho:	171.4	102.0	125.7	134.1	187.3	201.5	403.0	398.9	603.1	668.3	873.2	992.2	899.1	462.4
Mince (kromě zlatých), které nejsou zákonným platidlem												0.2		0.1
Zlato, nikoli mincovní (kromě rud a koncentrátů zlata)	167.9	101.9	125.7	134.1	187.3	201.5	403.0	398.9	554.9	660.0	868.9	984.2	896.3	458.0
Export celkem	8652.5	8485.5	9642.7	12915.9	20079.0	27846.1	38244.4	47747.9	71172.0	43195.8	57244.1	88107.9	92281.5	82510.0

Zdroj: [17]

Příloha č. 4 – Struktura exportu RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2000-2013 (v %)

Komodity	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Potraviny a živá zvířata, z toho:	6.68	4.98	4.54	5.70	3.77	2.19	2.58	4.06	4.03	3.52	3.14	1.84	2.90	2.77
Živá zvířata	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Maso a masné výrobky	0.01	0.06	0.01	0.01	0.05	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.01
Mléčné výrobky a vejce	0.00	0.00	0.01	0.07	0.03	0.07	0.04	0.02	0.01	0.02	0.01	0.00	0.01	0.03
Ryby, korýši a měkkýši	0.14	0.22	0.18	0.17	0.16	0.19	0.13	0.17	0.12	0.20	0.16	0.09	0.07	0.10
Obiloviny a obilné výrobky	6.27	4.42	3.97	4.86	2.71	1.40	1.96	3.46	3.54	2.93	2.71	1.52	2.53	2.33
Zelenina a ovoce	0.18	0.20	0.26	0.23	0.46	0.22	0.24	0.25	0.20	0.17	0.05	0.02	0.04	0.04
Cukr, výrobky z cukru a med	0.03	0.02	0.03	0.30	0.25	0.21	0.13	0.05	0.04	0.03	0.04	0.04	0.03	0.05
Káva, čaj, kakao, koření a výrobky z nich	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.03	0.03	0.04	0.05	0.07
Krmiva pro zvířata	0.01	0.02	0.01	0.02	0.05	0.04	0.05	0.07	0.08	0.08	0.07	0.05	0.07	0.06
Různé jedlé výrobky a přípravky	0.02	0.03	0.04	0.04	0.04	0.03	0.03	0.03	0.03	0.06	0.06	0.06	0.08	0.09
Nápoje a tabák, z toho:	0.23	0.30	0.24	0.19	0.15	0.16	0.12	0.13	0.09	0.12	0.11	0.09	0.13	0.17
Nápoje	0.02	0.02	0.03	0.03	0.02	0.03	0.02	0.02	0.02	0.03	0.04	0.04	0.04	0.06
Tabák a tabákové výrobky	0.21	0.28	0.21	0.15	0.13	0.13	0.10	0.11	0.07	0.09	0.07	0.06	0.09	0.11
Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv, z toho:	7.54	7.93	7.08	6.65	7.42	6.73	6.03	6.20	6.20	5.97	5.40	6.86	6.16	5.06
Usně, kůže a kožešiny, surové	0.26	0.19	0.17	0.11	0.08	0.03	0.02	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.01
Olejnatá semena a olejnaté plody	0.02	0.02	0.01	0.02	0.03	0.02	0.02	0.03	0.04	0.06	0.05	0.10	0.26	0.20
Surový kaučuk					0.00	0.00			0.00			0.00	0.00	0.00
Korek a dřevo	0.08	0.09	0.05		0.00						0.00		0.00	0.00
Vláknina a sběrový papír	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00							0.00	0.00	0.00
Textilní vlákna a jejich odpad	1.06	1.06	1.15	1.16	0.90	0.70	0.61	0.56	0.28	0.21	0.17	0.10	0.10	0.17
Surová strojená hnojiva a surové užitkové nerosty	0.49	0.57	0.43	0.45	0.51	0.37	0.32	0.36	0.91	0.45	0.50	0.79	0.79	0.61
Rudy kovů a kovový odpad	5.58	5.97	5.22	4.87	5.88	5.59	5.05	5.22	4.97	5.24	4.66	5.86	4.97	4.00
Suroviny živočišného a rostlinného původu	0.03	0.03	0.04	0.02	0.02	0.01	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.01	0.02	0.07
Minerální paliva, maziva a příbuzné látky, z toho:	52.79	56.07	58.30	61.22	64.26	70.12	68.71	66.01	68.72	69.51	71.68	72.02	69.88	75.84
Uhlí, koks a brikety	1.91	2.76	1.79	1.94	1.34	1.63	1.28	1.13	1.31	1.28	0.89	2.16	1.12	0.74
Ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály	50.41	51.80	53.48	56.35	59.10	65.87	64.98	62.37	64.58	63.97	67.84	65.49	64.76	70.84
Topný plyn, zemní a průmyslově vyráběný	0.46	1.36	2.89	2.63	3.48	2.48	2.35	2.41	2.78	4.17	2.93	4.34	3.92	4.10
Elektrický proud	0.01	0.15	0.14	0.30	0.33	0.14	0.11	0.10	0.05	0.09	0.02	0.03	0.08	0.15

Pokračování Přílohy č. 4

Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky, z toho:	0.01	0.04	0.03	0.06	0.06	0.03	0.03	0.04	0.01	0.06	0.07	0.04	0.06	0.06
Živočišné oleje a tuky										0.00	0.00	0.00	...	0.00
Nevysychavé rostlinné tuky a oleje, surové, rafinované nebo přerušně destilované	0.01	0.04	0.03	0.05	0.06	0.03	0.03	0.04	0.01	0.06	0.07	0.04	0.05	0.05
Živočišné a rostlinné tuky a oleje, zušlechtěné		0.00			0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené, z toho:	1.15	1.41	2.61	2.00	1.84	1.91	2.73	2.79	2.73	4.51	4.39	3.28	3.83	3.75
Organické chemikálie	0.11	0.01	0.01	0.01	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.02	0.02	0.03	0.04	0.03
Anorganické chemikálie	0.88	1.08	2.26	1.70	1.54	1.69	2.19	2.37	2.48	4.26	4.17	2.99	3.50	3.43
Barviva, třísloviny a pigmenty	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02	0.03	0.12	0.02	0.02	0.01	0.01	0.01	0.02
Léčiva a farmaceutické výrobky	0.02	0.02	0.01	0.02	0.02	0.02	0.03	0.03	0.03	0.04	0.03	0.03	0.03	0.03
Sílce a vonné látky, toaletní, leštící a čistící přípravky	0.04	0.08	0.06	0.07	0.05	0.04	0.04	0.04	0.03	0.05	0.05	0.05	0.06	0.07
Hnojiva umělá	0.02	0.05	0.14	0.14	0.17	0.09	0.04	0.09	0.10	0.04	0.04	0.08	0.07	0.08
Plasty v prvotní formě	0.00	0.01	0.04	0.03	0.00	0.01	0.02	0.01	0.00	0.02	0.03	0.05	0.07	0.04
Plastické hmoty v neprvotních formách	0.02	0.02	0.01	0.02	0.03	0.01	0.01	0.02	0.03	0.04	0.02	0.03	0.04	0.04
Chemické prostředky a výrobky	0.04	0.14	0.07	0.02	0.02	0.02	0.37	0.11	0.02	0.03	0.02	0.01	0.01	0.01
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu, z toho:	26.95	25.34	23.94	21.12	19.97	16.71	16.91	17.92	15.54	13.75	12.98	13.66	14.00	10.01
Kůže, kožené výrobky a vydělané kůže	0.00	0.06	0.17	0.46	0.60	0.88	0.60	0.72	0.63	0.73	0.09	0.03	0.02	0.03
Výrobky z pryže	0.02	0.03	0.02	0.05	0.05	0.05	0.06	0.05	0.04	0.05	0.02	0.03	0.02	0.02
Výrobky z korku a dřeva, kromě nábytku	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.02	0.01
Papír, lepenka a výrobky z nich	0.03	0.08	0.05	0.06	0.05	0.06	0.05	0.04	0.04	0.05	0.04	0.03	0.03	0.04
Textilní příze, tkaniny a výrobky z nich	0.06	0.06	0.04	0.06	0.05	0.06	0.08	0.06	0.05	0.05	0.04	0.02	0.02	0.03
Výrobky z nekovových nerostů	0.04	0.06	0.04	0.03	0.03	0.04	0.05	0.05	0.05	0.05	0.07	0.07	0.06	0.08
Železo a ocel	12.52	10.98	11.17	11.31	10.06	7.26	5.48	7.34	8.26	6.64	6.21	6.82	6.29	3.82
Neželezné kovy	14.07	13.71	12.07	8.83	8.84	8.05	10.41	9.50	6.33	6.02	6.39	6.53	7.42	5.79
Kovové výrobky	0.21	0.36	0.37	0.32	0.29	0.31	0.18	0.16	0.13	0.16	0.11	0.12	0.10	0.20
Stroje a dopravní prostředky, z toho:	2.16	2.36	1.71	1.79	1.35	1.20	1.71	1.92	1.75	0.87	0.60	0.82	1.39	1.48
Stroje a zařízení k výrobě energie	0.09	0.10	0.05	0.08	0.08	0.05	0.07	0.06	0.06	0.06	0.03	0.03	0.03	0.06
Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	0.54	0.57	0.36	0.34	0.17	0.17	0.15	0.15	0.12	0.10	0.07	0.06	0.07	0.11
Kovozpracující stroje	0.04	0.04	0.05	0.02	0.02	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.00	0.00	0.01	0.03

Pokračování Přílohy č. 4

Stroje a zařízení užívané v průmyslu	0.47	0.46	0.36	0.41	0.43	0.43	0.34	0.32	0.27	0.28	0.15	0.23	0.23	0.23
Kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat	0.02	0.03	0.04	0.02	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.02	0.02	0.11	0.33	0.25
Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	0.31	0.19	0.15	0.14	0.10	0.04	0.01	0.01	0.02	0.03	0.03	0.03	0.12	0.10
Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče	0.22	0.21	0.17	0.20	0.16	0.15	0.13	0.17	0.14	0.12	0.07	0.11	0.13	0.15
Silniční vozidla	0.18	0.22	0.13	0.19	0.18	0.12	0.05	0.06	0.06	0.09	0.05	0.05	0.04	0.14
Ostatní dopravní a přepravní prostředky	0.29	0.53	0.41	0.38	0.18	0.19	0.95	1.13	1.06	0.16	0.19	0.20	0.44	0.43
Průmyslové spotřební zboží, z toho:	0.53	0.37	0.26	0.24	0.25	0.22	0.12	0.10	0.08	0.13	0.10	0.27	0.68	0.30
Prefabrikované budovy, výrobky zdravotnické, instalační, vytápěcí a osvětlovací techniky	0.01	0.04	0.02	0.03	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.02	0.01	0.01	0.01	0.02
Nábytek a jeho díly	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Cestovní galanterie, kabelky, apod.	0.00				0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01
Oděvní výrobky a doplňky	0.04	0.02	0.01	0.02	0.01	0.02	0.01	0.00	0.00	0.01	0.00	0.04	0.02	0.03
Obuv	0.02	0.03	0.01	0.02	0.02	0.02	0.01	0.00	0.00	0.01	0.00	0.05	0.05	0.05
Odborné, vědecké a řídicí přístroje	0.31	0.19	0.15	0.09	0.14	0.08	0.04	0.03	0.03	0.04	0.05	0.05	0.04	0.05
Fotografické přístroje, optické výrobky, hodinky	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Různé výrobky	0.15	0.08	0.07	0.08	0.06	0.09	0.06	0.05	0.03	0.05	0.03	0.12	0.54	0.13
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné, z toho:	1.98	1.20	1.30	1.04	0.93	0.72	1.05	0.84	0.85	1.55	1.53	1.13	0.97	0.56
Mince (kromě zlatých), které nejsou zákonným platidlem														0.00
Zlato, nikoli mincovní (kromě rud a koncentrátů zlata)	1.94	1.20	1.30	1.04	0.93	0.72	1.05	0.84	0.78	1.53	1.52	1.12	0.97	0.56
Export celkem	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Příloha č. 5 – 1. absolutní diference exportu RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2001-2013 (v milionech USD)

Komodity	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Potraviny a živá zvířata, z toho:	-154.88	14.78	298.62	21.42	-146.88	374.92	951.90	933.92	-1351.58	277.52	-175.04	1053.30	-388.78
Živá zvířata	0.02	-0.07	0.19	0.29	-0.46	0.38	1.30	-0.96	-0.39	0.07	1.85	-2.08	0.26
Maso a masné výrobky	4.35	-4.00	-0.47	10.12	-6.05	-4.38	1.38	1.11	-2.16	3.56	1.40	4.05	0.80
Mléčné výrobky a vejce	0.03	0.73	7.33	-2.61	13.65	-5.69	-5.06	-0.55	1.98	-7.09	1.12	1.62	15.09
Ryby, korýši a měkkýši	6.66	-1.18	3.82	11.56	20.54	-3.05	28.66	4.19	2.50	7.06	-12.60	-11.47	9.57
Obiloviny a obilné výrobky	-167.71	7.92	244.51	-83.06	-153.97	359.96	903.82	864.51	-1253.39	287.16	-211.23	994.34	-410.80
Zelenina a ovoce	1.60	8.61	3.77	63.36	-31.68	29.52	27.77	26.50	-72.59	-44.73	-7.22	17.49	-7.52
Cukr, výrobky z cukru a med	-0.92	1.68	35.74	11.98	7.31	-9.78	-24.50	1.29	-11.76	10.34	8.28	-1.87	12.11
Káva, čaj, kakao, koření a výrobky z nich	-0.09	0.15	0.38	0.25	2.02	-0.49	0.55	2.88	5.04	5.89	18.03	12.87	7.09
Krmiva pro zvířata	0.11	-0.33	2.23	6.98	1.18	7.14	13.67	26.60	-22.50	3.82	6.74	21.68	-18.38
Různé jedlé výrobky a přípravky	1.06	1.26	1.11	2.55	0.59	1.30	4.31	8.35	1.69	11.44	18.59	16.66	2.99
Nápoje a tabák, z toho:	5.89	-2.33	1.14	6.18	13.82	2.84	14.96	1.20	-10.33	10.87	17.46	36.49	24.52
Nápoje	-0.03	1.38	1.28	0.61	2.82	-0.12	4.10	3.96	-1.83	8.81	9.43	4.04	12.86
Tabák a tabákové výrobky	5.91	-3.71	-0.14	5.57	10.99	2.96	10.86	-2.76	-8.51	2.06	8.02	32.45	11.66
Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv, z toho:	21.15	9.44	176.18	631.93	382.17	432.65	654.89	1454.32	-1834.14	509.78	2956.30	-361.73	-1512.10
Usně, kůže a kožešiny, surové	-6.54	0.23	-1.58	1.40	-7.18	0.16	-7.83	0.08	0.39	1.66	-0.13	0.79	0.53
Olejnata semena a olejnata plody	0.26	-0.50	1.71	2.75	-0.32	3.03	7.07	11.24	-2.30	6.61	57.50	152.58	-76.03
Surový kaučuk					-0.19							-0.13	-0.13
Korek a dřevo	0.71	-3.06											-0.18
Vláknina a sběrový papír	0.16	-0.26	0.06	-0.11								0.76	0.53
Textilní vlákna a jejich odpad	-1.57	21.22	38.17	31.59	14.60	37.64	35.39	-71.70	-104.59	4.98	-11.41	8.36	45.62
Surová strojená hnojiva a surové užitkové nerosty	5.57	-6.64	17.08	43.12	2.15	18.60	51.64	472.53	-452.95	92.60	411.37	35.70	-227.36
Rudy kovů a kovový odpad	23.23	-2.76	125.92	552.19	373.76	374.26	564.87	1042.89	-1274.53	404.05	2496.25	-572.79	-1292.20
Suroviny živočišného a rostlinného původu	-0.66	1.21	-0.39	0.71	-0.49	-0.99	3.75	-2.53	1.63	-0.31	2.14	12.71	37.14
Minerální paliva, maziva a příbuzné látky, z toho:	190.34	863.71	2285.90	4994.63	6623.45	6753.95	5239.31	17392.27	-18883.72	11005.74	22423.38	1029.36	-1913.87
Uhlí, koks a brikety	68.69	-60.97	78.01	18.64	184.46	34.24	52.72	390.56	-379.77	-42.21	1394.61	-872.79	-417.53
Ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály	34.04	760.83	2121.76	4588.90	6474.48	6508.33	4928.40	16187.12	-18333.06	11204.27	18864.11	2058.21	-1311.71

Pokračování Přílohy č. 5

Topný plyn, zemní a průmyslově vyráběný	75.71	163.03	60.67	358.90	-8.88	209.10	250.73	829.64	-176.52	-124.66	2143.31	-200.84	-234.68
Elektrický proud	11.90	0.81	25.46	28.19	-26.61	2.29	7.46	-15.05	5.63	-31.66	21.34	44.78	50.05
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky, z toho:	2.44	-0.49	4.26	3.99	-2.78	4.59	4.40	-7.75	17.45	13.93	-7.98	18.69	-4.86
Živočišné oleje a tuky										-0.15	0.24		
Nevysychavé rostlinné tuky a oleje, surové, rafinované nebo přerušně destilované	2.34	-0.42	4.26	3.98	-2.83	4.65	4.24	-9.00	17.19	14.88	-8.93	16.96	-4.30
Živočišné a rostlinné tuky a oleje, zušlechtěné					0.05	-0.06	0.15	1.23	0.07	-0.81	0.71	2.03	-0.82
Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené, z toho:	20.31	131.78	6.92	111.12	161.68	511.76	288.85	608.20	8.76	564.33	373.23	644.40	-434.55
Organické chemikálie	-9.09	-0.04	0.79	-1.05	0.42	0.43	3.95	1.27	0.49	4.12	15.26	7.16	-8.53
Anorganické chemikálie	15.44	126.28	1.36	90.59	160.80	365.72	293.25	638.36	71.97	546.38	249.07	592.92	-398.17
Barviva, třísloviny a pigmenty	-0.11	0.01	-0.06	0.42	4.64	7.08	42.81	-42.48	-3.65	-2.55	6.18	-0.21	4.12
Léčiva a farmaceutické výrobky	-0.14	-0.65	1.32	1.41	1.59	6.66	4.45	3.65	-3.71	0.78	5.92	2.01	-0.73
Silice a vonné látky, toaletní, lešticí a čistící přípravky	2.93	-1.20	3.16	2.46	1.54	1.26	3.52	4.29	0.09	4.58	14.36	17.25	0.11
Hnojiva umělá	3.05	9.35	4.15	15.64	-8.61	-10.34	26.38	32.23	-56.41	6.62	47.24	-5.36	-3.03
Plasty v prvotní formě	0.12	3.65	-0.93	-2.61	1.22	3.97	-2.52	-0.58	4.04	11.60	26.22	20.19	-30.48
Plastické hmoty v neprvotních formách	0.03	-0.50	1.43	3.08	-1.88	0.44	6.98	12.09	-7.07	-3.18	10.90	9.19	1.53
Chemické prostředky a výrobky	8.08	-5.11	-4.31	1.19	1.96	136.52	-89.97	-40.62	3.03	-4.03	-1.90	1.24	0.64
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu, z toho:	-181.66	158.20	419.21	1282.14	644.62	1813.20	2089.30	2501.86	-5119.76	1491.34	4601.85	887.98	-4660.06
Kůže, kožené výrobky a vydělané kůže	4.97	11.21	43.19	61.91	124.04	-17.10	117.35	103.28	-133.47	-261.37	-24.71	-13.67	6.91
Výrobky z pryže	1.54	-0.69	4.06	3.26	5.37	6.62	3.57	2.71	-4.23	-14.56	16.14	-2.89	-5.07
Výrobky z korku a dřeva, kromě nábytku	0.27	-0.10	-0.17	-0.01	0.11	0.62	-0.42	-0.02	0.43	0.47	0.45	16.74	-12.90
Papír, lepenka a výrobky z nich	4.05	-1.28	1.88	3.76	4.51	2.66	2.43	8.25	-8.18	5.01	1.82	4.71	-0.17
Textilní příze, tkaniny a výrobky z nich	0.05	-1.21	3.91	2.23	5.86	15.93	-5.36	9.53	-14.41	2.82	-3.79	1.82	-0.68
Výrobky z nekovových nerostů	1.48	-1.43	0.72	2.09	4.75	9.29	2.48	9.46	-9.72	14.88	26.70	-9.23	11.01
Železo a ocel	-151.79	146.02	383.31	558.22	2.97	72.02	1408.52	2378.65	-3014.92	691.35	2449.17	-198.63	-2656.40
Neželezné kovy	-53.94	0.19	-23.45	634.52	468.20	1739.32	555.58	-30.47	-1908.51	1058.32	2098.08	1095.45	-2070.81
Kovové výrobky	11.71	5.48	5.76	16.15	28.80	-16.17	5.15	20.48	-26.75	-5.56	37.99	-6.32	68.04

Pokračování Přílohy č. 5

Stroje a dopravní prostředky, z toho:	13.28	-35.55	66.27	39.58	65.24	318.18	263.91	326.71	-866.65	-31.83	374.42	564.81	-63.30
Stroje a zařízení k výrobě energie	1.16	-4.18	5.77	6.11	-1.35	11.15	1.15	13.66	-13.91	-11.91	7.73	1.41	21.33
Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	1.59	-13.90	9.09	-9.11	13.63	7.89	16.05	13.14	-42.84	-3.38	15.89	5.60	27.12
Kovozpracující stroje	0.31	1.54	-2.31	1.14	2.20	-1.93	1.59	0.47	-2.14	-2.07	0.61	4.04	14.92
Stroje a zařízení užívané v průmyslu	-2.29	-4.06	18.54	33.39	33.71	10.89	22.32	42.10	-73.75	-36.10	115.51	13.99	-22.46
Kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat	1.23	0.80	-0.63	0.53	0.33	-1.30	2.55	0.21	4.87	-1.20	85.54	206.48	-98.33
Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	-10.54	-2.25	4.29	1.37	-7.42	-7.77	2.26	5.74	1.26	4.73	8.78	85.88	-34.11
Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče	-1.35	-1.20	9.71	5.65	10.15	5.75	34.53	18.96	-50.42	-10.68	57.23	26.97	2.33
Silniční vozidla	2.71	-6.23	12.30	12.68	-3.73	-15.17	8.21	17.57	-6.44	-10.80	13.47	-4.98	78.35
Ostatní dopravní a přepravní prostředky	20.47	-6.07	9.52	-12.19	17.72	308.68	175.25	214.85	-683.29	39.60	69.65	225.43	-52.44
Průmyslové spotřební zboží, z toho:	-14.38	-6.09	6.36	18.90	11.57	-15.26	0.04	9.12	-1.46	1.76	181.25	393.44	-381.83
Prefabrikované budovy, výrobky zdravotnické, instalační, vytápěcí a osvětlovací techniky	3.11	-1.69	2.24	-0.62	-1.46	1.27	1.14	1.25	1.08	0.92	0.71	3.17	8.91
Nábytek a jeho díly	0.00	-0.04	-0.10	0.19	0.45	0.82	0.12	0.71	-1.01	-0.10	0.78	0.71	-0.58
Cestovní galanterie, kabelky, apod.					0.04	-0.02	0.03	0.21	0.11	0.02	1.76	4.33	-1.72
Oděvní výrobky a doplňky	-1.78	-0.55	0.91	-0.07	4.43	-4.43	-0.25	1.30	2.12	-3.18	31.95	-14.83	7.39
Obuv	1.23	-1.97	2.11	0.25	2.24	-2.32	-1.94	0.73	1.70	-2.72	39.14	9.94	-4.54
Odborné, vědecké a řídicí přístroje	-10.62	-1.52	-2.59	16.51	-6.89	-7.27	1.06	7.62	-7.25	10.12	15.98	-0.30	0.54
Fotografické přístroje, optické výrobky, hodinky			0.26	-0.23	0.05	-0.03	0.07	0.55	-0.35	-0.08	1.66	-1.23	0.31
Různé výrobky	-6.06	-0.32	3.51	2.86	12.70	-3.27	-0.19	-3.26	2.14	-3.21	89.29	391.66	-392.13
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné, z toho:	-69.46	23.72	8.40	53.20	14.16	201.50	-4.07	204.20	65.24	204.87	119.01	-93.16	-436.68
Mince (kromě zlatých), které nejsou zákonným platidlem													
Zlato, nikoli mincovní (kromě rud a koncentrátů zlata)	-65.95	23.79	8.38	53.22	14.16	201.50	-4.07	156.04	105.05	208.86	115.38	-87.91	-438.28
Export celkem	-166.97	1157.17	3273.26	7163.10	7767.04	10398.34	9503.48	23424.05	-27976.19	14048.30	30863.87	4173.59	-9771.50

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Příloha č. 6 – Tempo přírůstku exportu RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2001-2013 (v %)

Komodity	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Potraviny a živá zvířata, z toho:	-26.80	3.49	68.21	2.91	-19.38	61.37	96.56	48.20	-47.07	18.26	-9.74	64.92	-14.53
Živá zvířata	18.97	-44.63	230.12	104.32	-82.70	391.42	273.02	-53.82	-47.67	17.48	367.56	-88.07	93.83
Maso a masné výrobky	544.14	-77.73	-41.19	1502.22	-56.06	-92.32	380.16	63.48	-75.59	510.55	32.86	71.59	8.25
Mléčné výrobky a vejce	8.84	173.86	633.94	-30.77	232.30	-29.12	-36.52	-6.21	24.06	-69.33	35.60	38.00	257.09
Ryby, korýši a měkkýši	54.41	-6.25	21.58	53.70	62.05	-5.69	56.66	5.28	2.99	8.21	-13.55	-14.27	13.89
Obiloviny a obilné výrobky	-30.89	2.11	63.82	-13.23	-28.27	92.16	120.42	52.26	-49.76	22.69	-13.60	74.13	-17.59
Zelenina a ovoce	10.51	51.11	14.79	216.79	-34.22	48.47	30.71	22.42	-50.17	-62.04	-26.36	86.75	-19.99
Cukr, výrobky z cukru a med	-36.71	105.87	1096.51	30.72	14.35	-16.78	-50.51	5.38	-46.48	76.38	34.68	-5.81	39.99
Káva, čaj, kakao, koření a výrobky z nich	-12.68	23.00	47.71	21.01	140.45	-14.10	18.53	81.90	78.77	51.49	103.99	36.39	14.70
Krmiva pro zvířata	9.57	-25.07	229.38	217.75	11.54	62.87	73.84	82.67	-38.29	10.52	16.81	46.32	-26.83
Různé jedlé výrobky a přípravky	60.43	44.75	27.31	49.18	7.58	15.60	44.76	59.95	7.58	47.72	52.51	30.86	4.24
Nápoje a tabák, z toho:	29.91	-9.09	4.92	25.35	45.20	6.41	31.67	1.93	-16.31	20.49	27.31	44.84	20.80
Nápoje	-1.57	80.80	41.43	14.01	56.51	-1.49	53.23	33.57	-11.60	63.22	41.48	12.55	35.51
Tabák a tabákové výrobky	32.96	-15.55	-0.69	27.84	42.99	8.10	27.47	-5.49	-17.86	5.27	19.49	65.96	14.28
Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv, z toho:	3.24	1.40	25.81	73.59	25.64	23.10	28.41	49.13	-41.55	19.75	95.66	-5.98	-26.60
Usně, kůže a kožešiny, surové	-28.85	1.45	-9.66	9.47	-44.36	1.79	-85.39	6.14	27.20	91.91	-3.77	23.52	12.73
Olejnata semena a olejnate plody	15.54	-26.03	120.74	87.83	-5.50	54.63	82.28	71.82	-8.54	26.86	184.28	172.02	-31.51
Surový kaučuk												-39.79	-70.40
Korek a dřevo	9.87	-38.75											-56.00
Vláknina a sběrový papír	74.97	-68.86	51.26	-61.31								182.04	44.83
Textilní vlákna a jejich odpad	-1.71	23.53	34.27	21.12	8.06	19.23	15.16	-26.68	-53.07	5.39	-11.71	9.72	48.32
Surová strojená hnojiva a surové užitkové nerosty	13.06	-13.78	41.10	73.54	2.12	17.90	42.16	271.35	-70.04	47.80	143.68	5.12	-31.00
Rudy kovů a kovový odpad	4.81	-0.54	25.01	87.74	31.63	24.06	29.27	41.81	-36.03	17.86	93.60	-11.09	-28.15
Suroviny živočišného a rostlinného původu	-22.36	52.85	-11.27	22.75	-12.77	-29.84	160.68	-41.59	45.85	-5.91	43.89	181.34	188.34
Minerální paliva, maziva a příbuzné látky, z toho:	4.17	18.15	40.66	63.16	51.34	34.59	19.94	55.18	-38.61	36.65	54.65	1.62	-2.97
Uhlí, koks a brikety	41.59	-26.07	45.13	7.43	68.44	7.54	10.80	72.20	-40.77	-7.65	273.71	-45.84	-40.48
Ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály	0.78	17.31	41.15	63.05	54.56	35.48	19.83	54.36	-39.88	40.55	48.57	3.57	-2.19
Topný plyn, zemní a průmyslově vyráběný	190.39	141.18	21.78	105.81	-1.27	30.34	27.91	72.20	-8.92	-6.92	127.77	-5.26	-6.48
Elektrický proud	1939.71	6.44	191.13	72.70	-39.74	5.66	17.50	-30.03	16.07	-77.80	236.21	147.39	66.60

Pokračování Přílohy č. 6

Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky, z toho:	261.91	-14.57	147.72	55.81	-24.99	54.95	33.97	-44.67	181.79	51.50	-19.48	56.65	-9.40
Živočišné oleje a tuky										-69.93	379.06		
Nevysychavé rostlinné tuky a oleje, surové, rafinované nebo přerušeně destilované	256.00	-12.89	150.14	56.02	-25.56	56.35	32.91	-52.53	211.27	58.77	-22.21	54.21	-8.91
Živočišné a rostlinné tuky a oleje, zušlechtěné					83.95	-52.91	305.16	602.65	4.83	-53.87	102.24	144.75	-24.02
Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené, z toho:	20.47	110.24	2.75	43.03	43.77	96.37	27.70	45.67	0.45	28.96	14.85	22.33	-12.31
Organické chemikálie	-92.68	-6.18	117.20	-72.12	104.21	52.22	311.85	24.37	7.53	59.04	137.43	27.16	-25.46
Anorganické chemikálie	20.19	137.34	0.63	41.26	51.84	77.65	35.05	56.49	4.07	29.69	10.44	22.50	-12.33
Barviva, třísloviny a pigmenty	-33.60	4.93	-25.04	248.27	787.32	135.53	347.79	-77.08	-28.88	-28.33	95.95	-1.63	33.18
Léčiva a farmaceutické výrobky	-7.68	-37.32	121.56	58.28	41.65	123.11	36.86	22.08	-18.41	4.74	34.31	8.69	-2.92
Sílce a vonné látky, toaletní, leštící a čisticí přípravky	81.61	-18.45	59.46	29.03	14.07	10.12	25.60	24.86	0.42	21.15	54.72	42.49	0.19
Hnojiva umělá	229.18	213.70	30.25	87.49	-25.69	-41.52	181.11	78.73	-77.10	39.51	202.09	-7.59	-4.65
Plasty v prvotní formě	29.83	685.15	-22.29	-80.44	192.17	213.62	-43.34	-17.70	148.65	171.80	142.83	45.30	-47.06
Plastické hmoty v neprvotních formách	1.69	-28.84	114.65	115.22	-32.75	11.43	162.20	107.07	-30.26	-19.50	83.05	38.25	4.62
Chemické prostředky a výrobky	221.03	-43.51	-65.01	51.26	55.71	2498.24	-63.37	-78.10	26.57	-27.97	-18.30	14.66	6.53
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu, z toho:	-7.79	7.36	18.16	47.01	16.08	38.96	32.30	29.24	-46.30	25.11	61.93	7.38	-36.07
Kůže, kožené výrobky a vydělané kůže	2657.92	217.67	263.91	103.95	102.12	-6.97	51.38	29.87	-29.72	-82.83	-45.61	-46.39	43.75
Výrobky z pryže	115.72	-24.00	186.10	52.25	56.51	44.52	16.61	10.82	-15.23	-61.81	179.36	-11.50	-22.79
Výrobky z korku a dřeva, kromě nábytku	136.32	-22.12	-47.35	-4.05	60.04	209.01	-45.96	-4.35	90.04	51.43	32.71	919.05	-69.46
Papír, lepenka a výrobky z nich	164.66	-19.63	35.99	52.83	41.44	17.29	13.50	40.29	-28.48	24.38	7.13	17.21	-0.52
Textilní příze, tkaniny a výrobky z nich	0.93	-23.97	102.06	28.82	58.67	100.60	-16.88	36.09	-40.09	13.08	-15.58	8.86	-3.05
Výrobky z nekovových nerostů	42.96	-28.90	20.46	49.40	75.16	83.92	12.16	41.41	-30.07	65.87	71.26	-14.38	20.04
Železo a ocel	-14.01	15.68	35.57	38.21	0.15	3.56	67.26	67.91	-51.26	24.12	68.84	-3.31	-45.74
Neželezné kovy	-4.43	0.02	-2.02	55.66	26.38	77.55	13.95	-0.67	-42.34	40.73	57.37	19.03	-30.23
Kovové výrobky	63.17	18.11	16.13	38.93	49.98	-18.71	7.33	27.15	-27.90	-8.05	59.76	-6.22	71.43
Stroje a dopravní prostředky, z toho:	7.11	-17.77	40.30	17.15	24.14	94.83	40.37	35.60	-69.65	-8.43	108.26	78.42	-4.93
Stroje a zařízení k výrobě energie	15.03	-47.20	123.36	58.49	-8.15	73.29	4.36	49.64	-33.77	-43.68	50.34	6.12	87.06
Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	3.41	-28.74	26.37	-20.93	39.58	16.41	28.69	18.25	-50.33	-8.01	40.85	10.22	44.92
Kovozpracující stroje	9.95	45.64	-46.93	43.55	58.73	-32.56	39.81	8.33	-35.34	-52.76	33.07	163.72	229.43

Pokračování Přílohy č. 6

Stroje a zařízení užívané v průmyslu	-5.59	-10.49	53.55	62.82	38.95	9.05	17.02	27.44	-37.71	-29.63	134.76	6.95	-10.44
Kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat	83.75	29.75	-18.09	18.46	9.82	-34.92	105.07	4.27	93.83	-11.98	966.76	218.75	-32.68
Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	-38.98	-13.61	30.12	7.40	-37.24	-62.16	47.75	82.18	9.92	33.80	46.88	312.16	-30.09
Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče	-7.05	-6.73	58.32	21.46	31.71	13.63	72.09	23.01	-49.73	-20.95	142.04	27.65	1.87
Silniční vozidla	17.26	-33.87	101.14	51.87	-10.04	-45.40	45.02	66.44	-14.63	-28.75	50.31	-12.38	222.12
Ostatní dopravní a přepravní prostředky	82.45	-13.40	24.26	-25.01	48.49	568.75	48.28	39.92	-90.73	56.75	63.68	125.92	-12.97
Průmyslové spotřební zboží, z toho:	-31.55	-19.52	25.33	60.07	22.96	-24.64	0.08	19.52	-2.61	3.24	322.92	165.74	-60.53
Prefabrikované budovy, výrobky zdravotnické, instalační, vytápěcí a osvětlovací techniky	678.19	-47.20	118.52	-14.99	-41.79	62.20	34.38	28.22	18.94	13.51	9.26	37.70	76.97
Nábytek a jeho díly	-2.15	-16.15	-51.75	203.75	162.41	111.08	7.44	42.75	-42.65	-7.56	61.58	34.86	-20.97
Cestovní galanterie, kabelky, apod.					78.54	-25.93	42.77	209.30	34.97	4.57	404.86	197.57	-26.42
Oděvní výrobky a doplňky	-49.06	-29.73	70.01	-3.38	207.82	-67.49	-11.71	69.02	66.68	-59.94	1501.93	-43.52	38.38
Obuv	81.77	-71.98	275.33	8.59	71.60	-43.17	-63.55	65.38	92.63	-76.66	4732.95	24.86	-9.11
Odborné, vědecké a řídicí přístroje	-39.90	-9.47	-17.90	138.81	-24.25	-33.77	7.45	49.79	-31.60	64.51	61.91	-0.73	1.31
Fotografické přístroje, optické výrobky, hodinky			400.16	-72.60	52.47	-22.94	67.67	319.16	-48.06	-20.99	557.70	-63.04	42.48
Různé výrobky	-47.38	-4.77	54.84	28.78	99.42	-12.85	-0.84	-14.81	11.39	-15.37	504.98	366.15	-78.64
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné, z toho:	-40.51	23.26	6.68	39.67	7.56	100.02	-1.01	51.19	10.82	30.65	13.63	-9.39	-48.57
Mince (kromě zlatých), které nejsou zákonným platidlem													
Zlato, nikoli mincovní (kromě rud a koncentrátů zlata)	-39.29	23.35	6.66	39.70	7.56	100.02	-1.01	39.12	18.93	31.65	13.28	-8.93	-48.90
Export celkem	-1.93	13.64	33.95	55.46	38.68	37.34	24.85	49.06	-39.31	32.52	53.92	4.74	-10.59

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Příloha č. 7 - Dynamika exportu minerálních paliv, ropy a ropných výrobků 2000-2013 (v milionech USD)

Komodity	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Minerální paliva, maziva a příbuzné látky, z toho:	4567	4758	5621	7907	12902	19525	26279	31519	48911	30027	41033	63456	64486	62572
Ropa	4249	4255	5028	7013	11417	17395	23612	28126	43508	26207	36982	55174	56442	55221
Ropné výrobky	113	141	129	266	450	947	1238	1653	2458	1426	1855	2527	3317	3226

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Příloha č. 8 - Objemy těžby a spotřeby ropy a plynového kondenzátu v RK, 2000-2013 (v milionech tun ročně)

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Těžba ropy a plynového kondenzátu	35,3	40,1	48,2	52,4	60,6	62,6	66,1	68,4	72,0	78,2	81,6	82,4	81,2	83,8
Spotřeba ropy a plynového kondenzátu	7,1	7,7	8,3	8,9	9,5	9,8	10,3	11,3	11,0	8,9	9,3	12,3	13,1	13,8

Zdroj: [26]

Příloha č. 9 - Dynamika přímých zahraničních investic, 2005-2014, 3Q (v milionech USD)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014, 3Q
Přímé zahraniční investice, celkem	7,916	12,066	19,418	21,301	21,437	22,246	26,467	28,885	24,014	19,239
Přímé zahraniční investice do těžby ropy a plynu	1,615	3,154	5,559	3,219	4,484	4,740	3,534	5,440	5,730	7,041

Zdroj: [28]

Příloha č. 10 - Dynamika exportu kazašské ropy a ceny ropy Brent, 2000-2013

Ukazatel	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Export ropy, mil. USD	4249	4255	5028	7013	11417	17395	23612	28126	43508	26207	36982	55174	56442	55221
Cena ropy typu Brent, USD/barel	28,31	24,41	25,00	28,85	38,30	54,43	65,39	72,71	97,66	61,86	79,63	110,95	111,96	108,84

Zdroj: [17]

Příloha č. 11 – Import do RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2000-2013 (v milionech USD)

Komodity	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Potraviny a živá zvířata, z toho:	332.7	394.1	359.7	489.2	657.0	891.8	1202.0	1621.1	2087.7	1739.3	1864.7	2696.0	3190.1	3383.9
Živá zvířata	1.0	1.7	1.8	2.3	3.7	5.1	5.4	12.4	11.9	13.2	22.6	65.4	64.9	43.9
Maso a masné výrobky	24.6	29.1	24.7	31.4	44.4	82.9	109.6	131.9	173.7	136.3	171.7	256.6	413.5	375.8
Mléčné výrobky a vejce	45.6	53.9	43.3	67.8	92.0	143.1	189.2	277.5	388.8	293.7	275.6	331.2	394.6	415.1
Ryby, korýši a měkkýši	18.4	15.5	11.5	14.4	15.6	22.2	32.2	55.2	76.0	64.0	63.4	77.5	80.4	82.5
Obiloviny a obilné výrobky	33.0	38.8	47.1	52.3	70.3	96.8	131.1	179.5	224.1	195.5	117.6	196.8	253.5	266.7
Zelenina a ovoce	23.6	26.2	32.1	50.6	70.6	98.5	132.3	206.3	281.2	265.9	429.4	808.5	820.6	1026.6
Cukr, výrobky z cukru a med	88.6	110.4	81.6	114.6	131.1	150.1	206.0	198.9	251.0	177.0	268.4	297.0	307.8	230.3
Káva, čaj, kakao, koření a výrobky z nich	60.0	74.6	75.0	95.7	131.6	141.5	177.7	256.0	303.0	280.4	282.2	335.0	442.8	462.6
Krmiva pro zvířata	2.0	5.1	6.1	7.1	11.6	14.3	18.7	25.9	34.1	37.5	26.8	34.7	54.5	73.7
Různé jedlé výrobky a přípravky	35.9	38.7	36.5	53.2	86.2	137.5	199.8	277.5	344.1	275.8	207.0	293.2	357.5	406.6
Nápoje a tabák, z toho:	57.5	60.0	67.8	71.6	119.0	170.4	228.8	360.9	396.4	310.3	221.0	317.6	441.9	474.6
Nápoje	20.5	22.0	27.9	37.5	70.5	105.7	146.6	242.3	246.4	162.7	133.0	198.5	260.1	272.2
Tabák a tabákové výrobky	37.0	38.0	40.0	34.1	48.5	64.7	82.2	118.5	150.0	147.6	88.0	119.1	181.8	202.3
Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv, z toho:	116.6	127.3	95.3	137.0	188.2	293.3	344.9	546.1	535.5	289.0	267.2	361.9	974.7	710.1
Ušně, kůže a kožešiny, surové	0.2	0.6	0.5	2.3	6.4	0.8	0.5	0.4	0.7	0.6	0.0	0.3	0.1	0.2
Olejnatá semena a olejnaté plody	4.9	5.0	3.5	19.7	6.6	15.2	19.7	31.3	21.4	23.9	15.4	17.4	50.6	42.4
Surový kaučuk	1.6	1.6	1.9	3.8	4.2	12.0	8.3	8.1	10.8	7.9	5.8	7.3	12.2	9.8
Korek a dřevo	24.7	31.3	19.3	37.9	46.8	79.4	112.5	169.6	147.3	108.3	48.9	77.2	120.9	97.4
Vláknina a sběrový papír	0.2	0.1	0.1	0.4	0.6	1.4	3.5	3.9	5.8	5.2	3.2	5.2	9.6	10.0
Textilní vlákna a jejich odpad	7.1	11.5	10.6	11.2	13.3	41.5	63.9	69.6	23.5	19.2	21.3	27.2	34.3	26.1
Surová strojená hnojiva a surové užitkové nerosty	13.8	19.4	14.3	21.0	30.9	33.3	42.9	56.1	45.4	34.5	35.1	33.1	42.2	46.8
Rudy kovů a kovový odpad	57.3	51.6	39.2	31.7	69.0	98.6	76.8	180.4	242.0	53.6	84.9	133.3	628.2	387.4
Suroviny živočišného a rostlinného původu	6.8	6.1	6.0	9.0	10.4	11.0	16.8	26.8	38.6	35.8	52.5	60.9	76.7	90.0
Minerální paliva, maziva a příbuzné látky, z toho:	531.7	776.4	660.9	798.0	1499.3	1891.9	2819.0	3534.2	5055.5	2679.6	1842.1	2928.0	4804.1	5371.5
Uhlí, koks a brikety	54.0	56.2	49.0	63.9	173.1	182.8	120.6	150.6	279.3	122.0	127.2	225.6	284.3	219.8
Ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály	350.4	559.3	425.1	541.7	996.3	1385.5	2296.5	2970.0	4217.4	2246.4	1363.4	2303.3	3934.5	4654.0
Topný plyn, zemní a průmyslově vyráběný	88.0	118.2	159.1	155.2	268.8	268.6	334.3	323.3	430.0	238.7	281.6	276.6	420.7	386.2

Pokračování Přílohy č. 11

Elektrický proud	39.4	42.7	27.7	37.2	61.2	55.0	67.7	90.3	128.8	72.6	69.9	122.4	164.6	111.5
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky, z toho:	35.8	48.1	53.9	41.2	38.2	57.8	56.1	84.6	206.5	117.8	103.0	141.2	151.8	137.0
Živočišné oleje a tuky	0.2	0.2	0.2	0.1	0.2	0.7	1.2	1.9	4.6	3.7	5.0	6.6	6.3	4.7
Nevysychavé rostlinné tuky a oleje, surové, rafinované nebo přerušeně destilované	30.0	40.5	42.6	31.4	25.9	44.3	42.8	72.4	177.4	92.0	73.8	105.9	121.6	113.6
Živočišné a rostlinné tuky a oleje, zušlechtěné	5.6	7.4	11.1	9.6	12.1	12.8	12.1	10.4	24.5	22.0	24.2	28.7	23.8	18.6
Chemikálie a příbuzné výrobky jiné neuvedené, z toho:	515.6	595.2	695.3	907.3	1169.3	1467.1	1874.1	2499.0	2942.8	2620.1	2895.1	3359.0	4232.0	4630.4
Organické chemikálie	25.4	34.7	31.0	32.3	34.3	54.4	61.3	79.8	117.4	76.4	81.1	141.1	179.2	187.6
Anorganické chemikálie	102.9	74.4	127.4	151.6	157.8	141.5	152.4	190.3	253.8	241.6	188.4	260.1	367.9	387.1
Barviva, třísloviny a pigmenty	35.4	44.2	49.2	58.8	75.0	92.3	130.5	162.1	152.8	134.0	137.6	178.7	194.8	232.4
Léčiva a farmaceutické výrobky	82.3	113.4	142.7	192.2	270.5	364.8	454.9	564.7	666.1	708.2	1003.0	970.4	1222.9	1434.0
Silice a vonné látky, toaletní, lešticí a čistící přípravky	74.9	93.8	108.3	151.5	190.6	242.2	306.7	437.2	507.1	448.1	422.8	492.0	645.5	671.0
Hnojiva umělá	7.7	13.3	11.2	15.4	25.1	28.6	33.1	51.6	85.9	59.3	40.7	75.7	124.2	114.0
Plasty v prvotní formě	29.0	36.3	40.0	68.4	104.3	141.5	214.1	317.1	351.5	262.9	367.6	485.4	569.8	591.5
Plastické hmoty v neprvotních formách	40.7	47.9	54.2	85.2	117.1	163.4	213.3	294.0	306.5	279.9	252.7	306.7	384.4	413.1
Chemické prostředky a výrobky	117.4	137.2	131.3	151.7	194.6	238.4	307.9	402.2	501.7	409.7	401.3	448.8	543.3	599.5
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu, z toho:	899.3	1254.0	1117.4	1503.9	2405.5	3647.7	4746.0	6754.4	8437.8	7096.0	4744.6	5613.2	8289.2	9463.6
Kůže, kožené výrobky a vydělané kůže	1.1	1.6	2.1	2.7	2.9	2.0	3.1	4.7	4.6	2.9	3.0	4.7	4.7	6.9
Výrobky z pryže	76.9	107.9	96.8	120.1	160.2	197.5	273.2	405.5	409.1	310.3	306.0	454.7	640.6	662.2
Výrobky z korku a dřeva, kromě nábytku	23.1	38.3	40.4	56.6	97.5	143.9	216.7	326.7	198.1	222.1	167.7	281.0	389.0	415.7
Papír, lepenka a výrobky z nich	97.1	119.9	119.4	154.0	208.0	264.3	337.0	446.9	450.3	391.3	378.7	465.7	608.3	629.0
Textilní přize, tkaniny a výrobky z nich	69.7	53.9	72.9	112.4	129.6	256.6	292.6	394.6	600.0	523.1	611.9	640.3	674.0	747.5
Výrobky z nekovových nerostů	111.3	121.5	132.7	183.7	312.3	470.2	738.0	1188.3	1062.0	746.7	730.1	806.9	1160.4	1244.8
Železo a ocel	317.6	543.4	383.8	563.4	956.5	1542.4	1791.2	2509.2	3768.2	3345.0	1306.6	1677.5	3168.5	3977.0
Neželezné kovy	59.7	71.1	62.7	56.2	86.5	131.6	215.1	319.5	301.4	177.7	119.0	180.8	202.6	197.6
Kovové výrobky	142.6	196.4	206.7	254.8	452.1	639.2	879.2	1159.2	1644.2	1377.0	1121.6	1101.8	1441.2	1583.0
Stroje a dopravní prostředky, z toho:	1817.9	2365.0	2625.7	3114.8	4948.3	6507.8	9228.8	12999.6	13072.2	9618.9	10312.5	12554.9	16143.9	16902.3
Stroje a zařízení k výrobě energie	101.0	121.2	111.2	145.7	218.2	338.8	431.2	591.8	502.4	472.4	565.1	749.4	836.4	927.3

Pokračování Přílohy č. 11

Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	319.1	503.9	502.3	522.2	848.1	1272.2	1346.1	2164.8	2469.7	1585.0	1663.7	1591.9	2059.7	2175.2
Kovozpracující stroje	35.0	70.5	62.8	46.6	140.0	135.1	419.6	272.8	228.4	147.2	129.8	150.3	224.2	193.6
Stroje a zařízení užívané v průmyslu	352.2	474.2	392.8	502.8	805.0	1144.6	1633.5	2094.0	3356.0	2654.2	1915.9	2123.7	2577.2	2958.7
Kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat	62.1	115.6	104.8	109.0	159.5	224.2	275.0	506.0	409.0	259.5	477.1	709.4	885.1	1020.7
Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	165.3	205.9	201.2	302.8	394.2	481.2	609.8	866.4	703.3	557.6	774.2	1292.2	1298.8	1440.3
Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče	219.5	287.0	308.1	370.3	607.8	824.3	1165.1	1740.7	1727.0	1452.7	1886.6	2038.8	2201.8	2175.5
Silniční vozidla	365.0	476.7	449.3	612.2	984.0	1374.1	2179.1	3626.2	1995.5	1252.9	1361.7	1984.9	3181.5	4166.4
Ostatní dopravní a přepravní prostředky	198.7	109.9	493.2	503.2	791.6	713.4	1169.6	1136.9	1681.0	1237.4	1538.5	1914.3	2879.2	1844.6
Průmyslové spotřební zboží, z toho:	518.6	503.0	642.0	1063.6	1468.9	2130.1	2717.5	3840.8	4313.0	3556.3	4950.4	5722.2	5881.1	7432.6
Prefabrikované budovy, výrobky zdravotnické, instalační, vytápěcí a osvětlovací techniky	32.2	57.9	53.3	80.8	106.4	168.8	238.9	328.7	301.7	293.1	550.1	427.2	369.8	381.1
Nábytek a jeho díly	52.9	68.5	80.7	94.7	141.9	247.4	386.2	538.9	415.7	287.2	292.3	382.9	502.7	553.8
Cestovní galanterie, kabelky, apod.	7.1	5.4	8.0	10.0	11.4	29.3	32.9	46.0	93.4	65.5	102.9	94.6	108.0	248.2
Oděvní výrobky a doplňky	96.6	53.0	123.3	293.4	488.3	559.1	761.3	1222.2	1694.3	1281.6	1923.3	1680.8	1915.7	2614.2
Obuv	121.7	40.8	72.0	194.8	169.7	375.7	300.8	340.8	370.4	379.9	642.0	730.3	888.2	959.9
Odborné, vědecké a řídicí přístroje	93.0	129.9	116.9	139.3	190.3	241.3	336.4	489.6	549.7	438.0	537.0	1125.1	728.4	798.0
Fotografické přístroje, optické výrobky, hodinky	10.5	12.9	14.8	20.4	31.1	35.7	43.1	54.4	68.7	59.9	99.6	87.1	80.7	99.4
Různé výrobky	104.7	134.7	173.0	230.2	329.9	472.9	617.9	820.1	819.0	751.1	803.1	1194.3	1287.5	1778.0
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné, z toho:	100.8	157.1	263.0	275.3	279.6	275.2	443.8	445.9	768.0	381.2	3906.1	4316.3	429.2	365.9
Mince (kromě zlatých), které nejsou zákonným platidlem												0.2	0.2	1.7
Zlato, nikoli mincovní (kromě rud a koncentrátů zlata)	6.0	3.7	0.7	3.2	2.1	8.4	0.5	1.9	4.2	3.4	1.5	12.2	0.7	0.2
Import celkem	4926.5	6280.2	6581.1	8402.0	12773.5	17333.2	23661.0	32686.6	37815.4	28408.7	31106.7	38010.2	44538.1	48871.9

Zdroj: [17]

Příloha č. 12 – Struktura importu do RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2000-2013 (v %)

Komodity	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Potraviny a živá zvířata, z toho:	6.75	6.27	5.47	5.82	5.14	5.15	5.08	4.96	5.52	6.12	5.99	7.09	7.16	6.92
Živá zvířata	0.02	0.03	0.03	0.03	0.03	0.03	0.02	0.04	0.03	0.05	0.07	0.17	0.15	0.09
Maso a masné výrobky	0.50	0.46	0.38	0.37	0.35	0.48	0.46	0.40	0.46	0.48	0.55	0.68	0.93	0.77
Mléčné výrobky a vejce	0.93	0.86	0.66	0.81	0.72	0.83	0.80	0.85	1.03	1.03	0.89	0.87	0.89	0.85
Ryby, korýši a měkkýši	0.37	0.25	0.17	0.17	0.12	0.13	0.14	0.17	0.20	0.23	0.20	0.20	0.18	0.17
Obiloviny a obilné výrobky	0.67	0.62	0.72	0.62	0.55	0.56	0.55	0.55	0.59	0.69	0.38	0.52	0.57	0.55
Zelenina a ovoce	0.48	0.42	0.49	0.60	0.55	0.57	0.56	0.63	0.74	0.94	1.38	2.13	1.84	2.10
Cukr, výrobky z cukru a med	1.80	1.76	1.24	1.36	1.03	0.87	0.87	0.61	0.66	0.62	0.86	0.78	0.69	0.47
Káva, čaj, kakao, koření a výrobky z nich	1.22	1.19	1.14	1.14	1.03	0.82	0.75	0.78	0.80	0.99	0.91	0.88	0.99	0.95
Krmiva pro zvířata	0.04	0.08	0.09	0.08	0.09	0.08	0.08	0.08	0.09	0.13	0.09	0.09	0.12	0.15
Různé jedlé výrobky a přípravky	0.73	0.62	0.56	0.63	0.68	0.79	0.84	0.85	0.91	0.97	0.67	0.77	0.80	0.83
Nápoje a tabák, z toho:	1.17	0.95	1.03	0.85	0.93	0.98	0.97	1.10	1.05	1.09	0.71	0.84	0.99	0.97
Nápoje	0.42	0.35	0.42	0.45	0.55	0.61	0.62	0.74	0.65	0.57	0.43	0.52	0.58	0.56
Tabák a tabákové výrobky	0.75	0.60	0.61	0.41	0.38	0.37	0.35	0.36	0.40	0.52	0.28	0.31	0.41	0.41
Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv, z toho:	2.37	2.03	1.45	1.63	1.47	1.69	1.46	1.67	1.42	1.02	0.86	0.95	2.19	1.45
Usně, kůže a kožešiny, surové	0.00	0.01	0.01	0.03	0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Olejnata semena a olejnate plody	0.10	0.08	0.05	0.23	0.05	0.09	0.08	0.10	0.06	0.08	0.05	0.05	0.11	0.09
Surový kaučuk	0.03	0.03	0.03	0.04	0.03	0.07	0.04	0.02	0.03	0.03	0.02	0.02	0.03	0.02
Korek a dřevo	0.50	0.50	0.29	0.45	0.37	0.46	0.48	0.52	0.39	0.38	0.16	0.20	0.27	0.20
Vláknina a sběrový papír	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.02	0.02	0.01	0.01	0.02	0.02
Textilní vlákna a jejich odpad	0.14	0.18	0.16	0.13	0.10	0.24	0.27	0.21	0.06	0.07	0.07	0.07	0.08	0.05
Surová strojená hnojiva a surové užitkové nerosty	0.28	0.31	0.22	0.25	0.24	0.19	0.18	0.17	0.12	0.12	0.11	0.09	0.09	0.10
Rudy kovů a kovový odpad	1.16	0.82	0.59	0.38	0.54	0.57	0.32	0.55	0.64	0.19	0.27	0.35	1.41	0.79
Suroviny živočišného a rostlinného původu	0.14	0.10	0.09	0.11	0.08	0.06	0.07	0.08	0.10	0.13	0.17	0.16	0.17	0.18
Minerální paliva, maziva a příbuzné látky, z toho:	10.79	12.36	10.04	9.50	11.74	10.92	11.91	10.81	13.37	9.43	5.92	7.70	10.79	10.99
Uhlí, koks a brikety	1.10	0.90	0.74	0.76	1.36	1.05	0.51	0.46	0.74	0.43	0.41	0.59	0.64	0.45
Ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály	7.11	8.91	6.46	6.45	7.80	7.99	9.71	9.09	11.15	7.91	4.38	6.06	8.83	9.52
Topný plyn, zemní a průmyslově vyráběný	1.79	1.88	2.42	1.85	2.10	1.55	1.41	0.99	1.14	0.84	0.91	0.73	0.94	0.79
Elektrický proud	0.80	0.68	0.42	0.44	0.48	0.32	0.29	0.28	0.34	0.26	0.22	0.32	0.37	0.23
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky, z toho:	0.73	0.77	0.82	0.49	0.30	0.33	0.24	0.26	0.55	0.41	0.33	0.37	0.34	0.28

Pokračování Přílohy č. 12

Živočišné oleje a tuky	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.01	0.01	0.02	0.02	0.01	0.01
Nevysychavé rostlinné tuky a oleje, surové, rafinované nebo přerušeně destilované	0.61	0.64	0.65	0.37	0.20	0.26	0.18	0.22	0.47	0.32	0.24	0.28	0.27	0.23
Živočišné a rostlinné tuky a oleje, zušlechtěné	0.11	0.12	0.17	0.11	0.09	0.07	0.05	0.03	0.06	0.08	0.08	0.08	0.05	0.04
Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené, z toho:	10.47	9.48	10.56	10.80	9.15	8.46	7.92	7.65	7.78	9.22	9.31	8.84	9.50	9.47
Organické chemikálie	0.52	0.55	0.47	0.38	0.27	0.31	0.26	0.24	0.31	0.27	0.26	0.37	0.40	0.38
Anorganické chemikálie	2.09	1.19	1.94	1.80	1.24	0.82	0.64	0.58	0.67	0.85	0.61	0.68	0.83	0.79
Barviva, třísloviny a pigmenty	0.72	0.70	0.75	0.70	0.59	0.53	0.55	0.50	0.40	0.47	0.44	0.47	0.44	0.48
Léčiva a farmaceutické výrobky	1.67	1.81	2.17	2.29	2.12	2.10	1.92	1.73	1.76	2.49	3.22	2.55	2.75	2.93
Silice a vonné látky, toaletní, leštící a čisticí přípravky	1.52	1.49	1.65	1.80	1.49	1.40	1.30	1.34	1.34	1.58	1.36	1.29	1.45	1.37
Hnojiva umělá	0.16	0.21	0.17	0.18	0.20	0.17	0.14	0.16	0.23	0.21	0.13	0.20	0.28	0.23
Plasty v prvotní formě	0.59	0.58	0.61	0.81	0.82	0.82	0.90	0.97	0.93	0.93	1.18	1.28	1.28	1.21
Plastické hmoty v neprvotních formách	0.83	0.76	0.82	1.01	0.92	0.94	0.90	0.90	0.81	0.99	0.81	0.81	0.86	0.85
Chemické prostředky a výrobky	2.38	2.19	1.99	1.81	1.52	1.38	1.30	1.23	1.33	1.44	1.29	1.18	1.22	1.23
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu, z toho:	18.25	19.97	16.98	17.90	18.83	21.04	20.06	20.66	22.31	24.98	15.25	14.77	18.61	19.36
Kůže, kožené výrobky a vydělané kůže	0.02	0.03	0.03	0.03	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Výrobky z pryže	1.56	1.72	1.47	1.43	1.25	1.14	1.15	1.24	1.08	1.09	0.98	1.20	1.44	1.35
Výrobky z korku a dřeva, kromě nábytku	0.47	0.61	0.61	0.67	0.76	0.83	0.92	1.00	0.52	0.78	0.54	0.74	0.87	0.85
Papír, lepenka a výrobky z nich	1.97	1.91	1.81	1.83	1.63	1.52	1.42	1.37	1.19	1.38	1.22	1.23	1.37	1.29
Textilní příze, tkaniny a výrobky z nich	1.42	0.86	1.11	1.34	1.01	1.48	1.24	1.21	1.59	1.84	1.97	1.68	1.51	1.53
Výrobky z nekovových nerostů	2.26	1.93	2.02	2.19	2.44	2.71	3.12	3.64	2.81	2.63	2.35	2.12	2.61	2.55
Železo a ocel	6.45	8.65	5.83	6.71	7.49	8.90	7.57	7.68	9.96	11.77	4.20	4.41	7.11	8.14
Neželezné kovy	1.21	1.13	0.95	0.67	0.68	0.76	0.91	0.98	0.80	0.63	0.38	0.48	0.45	0.40
Kovové výrobky	2.90	3.13	3.14	3.03	3.54	3.69	3.72	3.55	4.35	4.85	3.61	2.90	3.24	3.24
Stroje a dopravní prostředky, z toho:	36.90	37.66	39.90	37.07	38.74	37.55	39.00	39.77	34.57	33.86	33.15	33.03	36.25	34.58
Stroje a zařízení k výrobě energie	2.05	1.93	1.69	1.73	1.71	1.95	1.82	1.81	1.33	1.66	1.82	1.97	1.88	1.90
Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	6.48	8.02	7.63	6.22	6.64	7.34	5.69	6.62	6.53	5.58	5.35	4.19	4.62	4.45
Kovozpracující stroje	0.71	1.12	0.95	0.55	1.10	0.78	1.77	0.83	0.60	0.52	0.42	0.40	0.50	0.40
Stroje a zařízení užívané v průmyslu	7.15	7.55	5.97	5.98	6.30	6.60	6.90	6.41	8.87	9.34	6.16	5.59	5.79	6.05
Kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat	1.26	1.84	1.59	1.30	1.25	1.29	1.16	1.55	1.08	0.91	1.53	1.87	1.99	2.09

Pokračování Přílohy č. 12

Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	3.36	3.28	3.06	3.60	3.09	2.78	2.58	2.65	1.86	1.96	2.49	3.40	2.92	2.95
Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče	4.45	4.57	4.68	4.41	4.76	4.76	4.92	5.33	4.57	5.11	6.06	5.36	4.94	4.45
Silniční vozidla	7.41	7.59	6.83	7.29	7.70	7.93	9.21	11.09	5.28	4.41	4.38	5.22	7.14	8.53
Ostatní dopravní a přepravní prostředky	4.03	1.75	7.49	5.99	6.20	4.12	4.94	3.48	4.45	4.36	4.95	5.04	6.46	3.77
Průmyslové spotřební zboží, z toho:	10.53	8.01	9.76	12.66	11.50	12.29	11.49	11.75	11.41	12.52	15.91	15.05	13.20	15.21
Prefabrikované budovy, výrobky zdravotnické, instalační, vytápěcí a osvětlovací techniky	0.65	0.92	0.81	0.96	0.83	0.97	1.01	1.01	0.80	1.03	1.77	1.12	0.83	0.78
Nábytek a jeho díly	1.07	1.09	1.23	1.13	1.11	1.43	1.63	1.65	1.10	1.01	0.94	1.01	1.13	1.13
Cestovní galanterie, kabelky, apod.	0.14	0.09	0.12	0.12	0.09	0.17	0.14	0.14	0.25	0.23	0.33	0.25	0.24	0.51
Oděvní výrobky a doplňky	1.96	0.84	1.87	3.49	3.82	3.23	3.22	3.74	4.48	4.51	6.18	4.42	4.30	5.35
Obuv	2.47	0.65	1.09	2.32	1.33	2.17	1.27	1.04	0.98	1.34	2.06	1.92	1.99	1.96
Odborné, vědecké a řídicí přístroje	1.89	2.07	1.78	1.66	1.49	1.39	1.42	1.50	1.45	1.54	1.73	2.96	1.64	1.63
Fotografické přístroje, optické výrobky, hodinky	0.21	0.21	0.23	0.24	0.24	0.21	0.18	0.17	0.18	0.21	0.32	0.23	0.18	0.20
Různé výrobky	2.13	2.14	2.63	2.74	2.58	2.73	2.61	2.51	2.17	2.64	2.58	3.14	2.89	3.64
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné, z toho:	2.05	2.50	4.00	3.28	2.19	1.59	1.88	1.36	2.03	1.34	12.56	11.36	0.96	0.75
Mince (kromě zlatých), které nejsou zákonným platidlem												0.00	0.00	0.00
Zlato, nikoli mincovní (kromě rud a koncentrátů zlata)	0.12	0.06	0.01	0.04	0.02	0.05	0.00	0.01	0.01	0.01	0.00	0.03	0.00	0.00
Import celkem	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Příloha č. 13 – 1. absolutní difference importu RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2001-2013 (v milionech USD)

Komodity	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Potraviny a živá zvířata, z toho:	61.40	-34.33	129.49	167.76	234.82	310.17	419.13	466.61	-348.46	125.45	831.28	494.13	193.75
Živá zvířata	0.76	0.04	0.57	1.32	1.39	0.35	7.02	-0.56	1.34	9.35	42.87	-0.58	-20.91
Maso a masné výrobky	4.44	-4.34	6.63	12.98	38.52	26.72	22.29	41.80	-37.35	35.37	84.89	156.94	-37.69
Mléčné výrobky a vejce	8.30	-10.64	24.48	24.19	51.13	46.15	88.28	111.26	-95.10	-18.09	55.65	63.42	20.49
Ryby, korýši a měkkýši	-2.87	-4.00	2.87	1.27	6.52	10.03	22.97	20.82	-12.03	-0.53	14.02	2.95	2.09
Obiloviny a obilné výrobky	5.79	8.33	5.18	18.02	26.54	34.24	48.46	44.54	-28.62	-77.86	79.25	56.63	13.18
Zelenina a ovoce	2.58	5.87	18.51	19.94	27.92	33.80	74.06	74.87	-15.26	163.45	379.06	12.13	206.00
Cukr, výrobky z cukru a med	21.86	-28.84	32.97	16.53	19.04	55.85	-7.05	52.04	-73.97	91.39	28.63	10.81	-77.53
Káva, čaj, kakao, koření a výrobky z nich	14.59	0.36	20.69	35.90	9.91	36.22	78.27	46.99	-22.59	1.86	52.79	107.74	19.82
Krmiva pro zvířata	3.12	1.02	0.97	4.56	2.62	4.43	7.17	8.20	3.46	-10.74	7.94	19.80	19.21
Různé jedlé výrobky a přípravky	2.83	-2.14	16.64	33.05	51.22	62.37	77.64	66.64	-68.32	-68.75	86.17	64.28	49.09
Nápoje a tabák, z toho:	2.44	7.88	3.76	47.41	51.39	58.37	132.07	35.56	-86.08	-89.32	96.61	124.22	32.70
Nápoje	1.48	5.87	9.62	33.00	35.19	40.92	95.74	4.03	-83.65	-29.72	65.54	61.54	12.14
Tabák a tabákové výrobky	0.96	2.01	-5.86	14.42	16.20	17.46	36.33	31.53	-2.42	-59.60	31.07	62.68	20.56
Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv, z toho:	10.68	-31.94	41.65	51.26	105.08	51.54	201.23	-10.57	-246.54	-21.77	94.65	612.86	-264.61
Usně, kůže a kožešiny, surové	0.43	-0.14	1.78	4.15	-5.65	-0.29	-0.07	0.30	-0.14	-0.56	0.26	-0.23	0.12
Olejnata semena a olejnata plody	0.17	-1.57	16.26	-13.15	8.61	4.50	11.59	-9.88	2.53	-8.49	1.95	33.22	-8.21
Surový kaučuk	0.01	0.32	1.88	0.48	7.79	-3.70	-0.26	2.71	-2.91	-2.07	1.46	4.93	-2.44
Korek a dřevo	6.59	-12.00	18.62	8.89	32.65	33.02	57.09	-22.27	-39.00	-59.38	28.34	43.63	-23.43
Vláknina a sběrový papír	-0.15	0.02	0.28	0.20	0.86	2.04	0.42	1.87	-0.56	-2.01	1.96	4.45	0.35
Textilní vlákna a jejich odpad	4.39	-0.87	0.56	2.09	28.21	22.42	5.67	-46.09	-4.28	2.10	5.91	7.11	-8.17
Surová strojená hnojiva a surové užitkové nerosty	5.55	-5.06	6.68	9.91	2.43	9.54	13.21	-10.64	-10.94	0.59	-1.99	9.05	4.70
Rudy kovů a kovový odpad	-5.70	-12.47	-7.41	37.22	29.66	-21.79	103.55	61.60	-188.41	31.33	48.39	494.87	-240.78
Suroviny živočišného a rostlinného původu	-0.60	-0.16	2.99	1.47	0.52	5.80	10.03	11.85	-2.83	16.72	8.37	15.83	13.25
Minerální paliva, maziva a příbuzné látky, z toho:	244.70	-115.50	137.11	701.23	392.66	927.03	715.28	1521.22	-2375.82	-837.57	1085.88	1876.19	567.40
Uhlí, koks a brikety	2.26	-7.26	14.97	109.14	9.74	-62.27	30.07	128.69	-157.36	5.24	98.43	58.70	-64.49
Ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály	208.98	-134.21	116.56	454.59	389.19	910.99	673.54	1247.37	-1970.97	-882.98	939.91	1631.15	719.54
Topný plyn, zemní a průmyslově vyráběný	30.16	40.93	-3.93	113.58	-0.15	65.70	-11.01	106.71	-191.30	42.86	-4.97	144.14	-34.52
Elektrický proud	3.30	-14.98	9.50	23.92	-6.12	12.61	22.67	38.45	-56.19	-2.69	52.51	42.20	-53.13
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky, z toho:	12.25	5.82	-12.65	-3.01	19.54	-1.64	28.49	121.85	-88.67	-14.81	38.22	10.55	-14.75

Pokračování Přílohy č. 13

Živočišné oleje a tuky	-0.02	0.00	-0.05	0.07	0.49	0.54	0.66	2.66	-0.82	1.26	1.58	-0.26	-1.58
Nevysychavé rostlinné tuky a oleje, surové, rafinované nebo přerušenež destilované	10.48	2.14	-11.17	-5.52	18.38	-1.53	29.59	105.03	-85.37	-18.21	32.08	15.74	-7.99
Živočišné a rostlinné tuky a oleje, zušlechtěné	1.79	3.68	-1.43	2.44	0.68	-0.65	-1.76	14.16	-2.49	2.14	4.55	-4.92	-5.18
Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené, z toho:	79.65	100.02	212.00	262.07	297.74	407.07	624.87	443.75	-322.64	275.00	463.86	873.07	398.34
Organické chemikálie	9.26	-3.62	1.27	1.95	20.10	6.95	18.53	37.59	-41.07	4.68	60.02	38.16	8.39
Anorganické chemikálie	-28.41	52.95	24.25	6.15	-16.34	10.95	37.92	63.46	-12.19	-53.23	71.74	107.82	19.19
Barviva, třísloviny a pigmenty	8.79	4.97	9.67	16.21	17.27	38.17	31.58	-9.23	-18.80	3.54	41.17	16.05	37.65
Léčiva a farmaceutické výrobky	31.15	29.30	49.51	78.27	94.27	90.17	109.75	101.36	42.15	294.83	-32.58	252.47	211.09
Silice a vonné látky, toaletní, lešticí a čistící přípravky	18.97	14.44	43.27	39.06	51.55	64.53	130.52	69.92	-58.98	-25.34	69.19	153.49	25.57
Hnojiva umělá	5.61	-2.06	4.17	9.70	3.56	4.46	18.45	34.29	-26.58	-18.53	34.98	48.50	-10.26
Plasty v prvotní formě	7.27	3.71	28.34	35.95	37.22	72.55	103.01	34.42	-88.60	104.66	117.87	84.38	21.72
Plastické hmoty v neprvotních formách	7.13	6.32	31.07	31.85	46.30	49.87	80.72	12.49	-26.61	-27.20	54.01	77.71	28.73
Chemické prostředky a výrobky	19.88	-5.99	20.44	42.94	43.80	69.42	94.38	99.44	-91.95	-8.41	47.46	94.49	56.26
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu, z toho:	354.72	-136.59	386.48	901.61	1242.20	1098.27	2008.44	1683.33	-1341.73	-2351.40	868.60	2675.97	1174.44
Kůže, kožené výrobky a vydělané kůže	0.49	0.46	0.64	0.18	-0.96	1.18	1.54	-0.08	-1.71	0.10	1.71	0.00	2.17
Výrobky z pryže	30.99	-11.13	23.34	40.06	37.35	75.65	132.27	3.67	-98.88	-4.21	148.64	185.90	21.59
Výrobky z korku a dřeva, kromě nábytku	15.24	2.05	16.20	40.89	46.43	72.84	109.93	-128.52	23.98	-54.43	113.28	108.03	26.70
Papír, lepenka a výrobky z nich	22.74	-0.48	34.56	54.05	56.29	72.65	109.94	3.38	-58.97	-12.59	86.96	142.65	20.64
Textilní příze, tkaniny a výrobky z nich	-15.78	18.99	39.51	17.17	127.01	35.96	101.97	205.40	-76.85	88.79	28.42	33.68	73.55
Výrobky z nekovových nerostů	10.19	11.15	51.00	128.63	157.86	267.84	450.26	-126.29	-315.26	-16.64	76.82	353.46	84.46
Železo a ocel	225.75	-159.58	179.65	393.09	585.88	248.77	718.02	1259.02	-423.21	-2038.37	370.88	1491.04	808.45
Neželezné kovy	11.34	-8.38	-6.49	30.28	45.17	83.42	104.48	-18.18	-123.63	-58.70	61.74	21.83	-5.00
Kovové výrobky	53.77	10.34	48.05	197.26	187.17	239.96	280.03	484.94	-267.20	-255.35	-19.84	339.38	141.87
Stroje a dopravní prostředky, z toho:	547.06	260.74	489.12	1833.49	1559.48	2721.04	3770.71	72.68	-3453.31	693.60	2242.33	3589.04	758.38
Stroje a zařízení k výrobě energie	20.25	-10.00	34.49	72.50	120.52	92.41	160.65	-89.43	-30.01	92.69	184.32	87.01	90.92
Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	184.81	-1.65	19.98	325.84	424.11	73.90	818.69	304.89	-884.67	78.69	-71.81	467.77	115.55
Kovozpracující stroje	35.50	-7.68	-16.21	93.46	-4.90	284.45	-146.85	-44.40	-81.15	-17.44	20.56	73.93	-30.67
Stroje a zařízení užívané v průmyslu	121.95	-81.35	109.97	302.19	339.62	488.90	460.55	1261.99	-701.80	-738.30	207.80	453.52	381.47
Kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat	53.51	-10.86	4.22	50.48	64.71	50.80	231.04	-96.99	-149.55	217.63	232.25	175.70	135.62

Pokračování Přílohy č. 13

Zařízení pro telekomunikace	40.62	-4.72	101.59	91.38	87.03	128.56	256.61	-163.11	-145.68	216.58	518.06	6.55	141.58
Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče	67.49	21.15	62.22	237.50	216.45	340.80	575.56	-13.65	-274.33	433.92	152.22	163.02	-26.32
Silniční vozidla	111.72	-27.44	162.91	371.75	390.10	805.00	1447.13	-1630.74	-742.51	108.80	623.14	1196.65	984.84
Ostatní dopravní a přepravní prostředky	-88.78	383.28	9.95	288.38	-78.15	456.20	-32.68	544.14	-443.61	301.04	375.80	964.87	1034.60
Průmyslové spotřební zboží, z toho:	-15.62	139.01	421.59	405.30	661.25	587.33	1123.35	472.13	-756.61	1394.02	771.84	158.88	1551.52
Prefabrikované budovy, výrobky zdravotnické, instalační, vytápěcí a osvětlovací techniky	25.67	-4.61	27.52	25.58	62.45	70.05	89.82	-26.97	-8.62	256.98	-122.90	-57.35	11.25
Nábytek a jeho díly	15.69	12.17	13.95	47.21	105.53	138.80	152.71	-123.18	-128.53	5.13	90.52	119.83	51.11
Cestovní galanterie, kabelky, apod.	-1.71	2.63	1.96	1.42	17.90	3.66	13.08	47.37	-27.87	37.37	-8.28	13.42	140.19
Oděvní výrobky a doplňky	-43.60	70.34	170.11	194.87	70.78	202.21	460.94	472.10	-412.79	641.73	-242.53	234.98	698.49
Obuv	-80.90	31.24	122.74	-25.10	205.99	-74.83	39.97	29.61	9.49	262.06	88.38	157.85	71.69
Odborné, vědecké a řídicí přístroje	36.84	-13.00	22.41	51.05	50.94	95.08	153.21	60.09	-111.64	99.01	588.06	-396.66	69.53
Fotografické přístroje, optické výrobky, hodinky	2.42	1.94	5.62	10.64	4.61	7.39	11.35	14.27	-8.76	39.69	-12.57	-6.40	18.75
Různé výrobky	29.98	38.30	57.27	99.63	143.04	144.96	202.26	-1.15	-67.89	52.05	391.16	93.21	490.52
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné, z toho:	56.35	105.83	12.32	4.34	-4.48	168.65	2.05	322.19	-386.82	3524.83	410.26	-3887.08	-63.36
Mince (kromě zlatých), které nejsou zákonným platidlem												-0.01	1.48
Zlato, nikoli mincovní (kromě rud a koncentrátů zlata)	-2.34	-3.01	2.50	-1.08	6.30	-7.91	1.34	2.37	-0.87	-1.91	10.69	-11.45	-0.51
Import celkem	1353.65	300.92	1820.87	4371.47	4559.69	6327.83	9025.62	5128.76	-9406.69	2698.02	6903.54	6527.83	4333.80

Zdroj: [17], vlastní zpracování

Příloha č. 14 – Tempo přírůstku importu RK v dvoumístném třídění podle klasifikace SITC, 2001-2013 (v %)

Komodity	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Potraviny a živá zvířata, z toho:	18.46	-8.71	36.00	34.29	35.74	34.78	34.87	28.78	-16.69	7.21	44.58	18.33	6.07
Živá zvířata	77.70	2.18	31.84	56.51	38.04	7.02	129.75	-4.52	11.32	70.75	190.04	-0.89	-32.25
Maso a masné výrobky	18.02	-14.92	26.78	41.38	86.85	32.24	20.34	31.69	-21.51	25.95	49.44	61.17	-9.12
Mléčné výrobky a vejce	18.20	-19.73	56.55	35.71	55.61	32.25	46.65	40.09	-24.46	-6.16	20.19	19.15	5.19
Ryby, korýši a měkkýši	-15.63	-25.79	24.96	8.86	41.69	45.25	71.34	37.73	-15.83	-0.83	22.11	3.81	2.60
Obiloviny a obilné výrobky	17.56	21.47	10.99	34.47	37.75	35.36	36.97	24.81	-12.77	-39.84	67.39	28.77	5.20
Zelenina a ovoce	10.91	22.40	57.67	39.41	39.57	34.33	55.99	36.29	-5.43	61.46	88.28	1.50	25.10
Cukr, výrobky z cukru a med	24.68	-26.11	40.40	14.43	14.53	37.20	-3.42	26.16	-29.47	51.63	10.67	3.64	-25.18
Káva, čaj, kakao, koření a výrobky z nich	24.31	0.48	27.59	37.52	7.53	25.61	44.05	18.36	-7.46	0.66	18.71	32.16	4.48
Krmiva pro zvířata	157.57	19.95	15.82	64.30	22.47	31.03	38.38	31.72	10.15	-28.61	29.65	57.01	35.22
Různé jedlé výrobky a přípravky	7.89	-5.53	45.55	62.14	59.40	45.38	38.86	24.02	-19.86	-24.93	41.62	21.92	13.73
Nápoje a tabák, z toho:	4.25	13.13	5.55	66.21	43.18	34.25	57.72	9.85	-21.71	-28.78	43.71	39.11	7.40
Nápoje	7.20	26.65	34.50	87.97	49.91	38.71	65.30	1.66	-33.95	-18.27	49.28	31.00	4.67
Tabák a tabákové výrobky	2.61	5.29	-14.66	42.28	33.40	26.97	44.21	26.61	-1.61	-40.37	35.30	52.63	11.31
Suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv, z toho:	9.16	-25.10	43.69	37.42	55.82	17.57	58.35	-1.93	-46.04	-7.53	35.42	169.37	-27.15
Usně, kůže a kožešiny, surové	199.04	-21.54	350.21	181.60	-87.81	-37.52	-13.65	70.65	-19.24	-95.45	984.91	-80.44	217.72
Olejnata semena a olejnaté plody	3.49	-31.10	468.17	-66.65	130.85	29.65	58.83	-31.59	11.81	-35.46	12.62	191.00	-16.23
Surový kaučuk	0.54	20.06	99.82	12.68	183.27	-30.71	-3.07	33.55	-26.93	-26.23	25.01	67.72	-20.01
Korek a dřevo	26.68	-38.35	96.55	23.44	69.75	41.56	50.76	-13.14	-26.48	-54.84	57.96	56.49	-19.38
Vláknina a sběrový papír	-63.12	23.72	247.09	50.33	146.88	141.79	12.20	47.86	-9.76	-38.58	61.28	86.20	3.66
Textilní vlákna a jejich odpad	62.12	-7.59	5.33	18.76	212.83	54.07	8.87	-66.26	-18.24	10.94	27.76	26.13	-23.82
Surová strojená hnojiva a surové užitkové nerosty	40.13	-26.13	46.64	47.21	7.85	28.61	30.80	-18.98	-24.07	1.70	-5.66	27.34	11.15
Rudy kovů a kovový odpad	-9.95	-24.16	-18.91	117.25	43.00	-22.09	134.76	34.15	-77.86	58.47	56.99	371.22	-38.33
Suroviny živočišného a rostlinného původu	-8.94	-2.61	49.87	16.37	5.02	52.85	59.84	44.22	-7.33	46.69	15.94	26.00	17.27
Minerální paliva, maziva a příbuzné látky, z toho:	46.02	-14.88	20.74	87.87	26.19	49.00	25.37	43.04	-47.00	-31.26	58.95	64.08	11.81
Uhlí, koks a brikety	4.19	-12.90	30.58	170.66	5.63	-34.06	24.95	85.44	-56.34	4.30	77.39	26.02	-22.68
Ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály	59.65	-23.99	27.42	83.92	39.06	65.75	29.33	42.00	-46.73	-39.31	68.94	70.82	18.29
Topný plyn, zemní a průmyslově vyráběný	34.28	34.64	-2.47	73.20	-0.05	24.46	-3.29	33.00	-44.49	17.95	-1.76	52.11	-8.20
Elektrický proud	8.38	-35.06	34.25	64.24	-10.01	22.92	33.51	42.57	-43.64	-3.71	75.13	34.48	-32.28
Živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky, z toho:	34.23	12.11	-23.47	-7.29	51.13	-2.83	50.76	143.99	-42.95	-12.57	37.10	7.47	-9.72

Pokračování Přílohy č. 14

Živočišné oleje a tuky	-9.37	-0.52	-25.36	52.99	231.51	77.00	53.59	140.71	-17.94	33.65	31.60	-4.01	-25.03
Nevysychavé rostlinné tuky a oleje, surové, rafinované nebo přerušenež destilované	34.95	5.28	-26.22	-17.55	70.91	-3.45	69.17	145.13	-48.12	-19.79	43.46	14.86	-6.57
Živočišné a rostlinné tuky a oleje, zušlechtěné	31.98	49.84	-12.89	25.28	5.59	-5.05	-14.50	136.63	-10.14	9.73	18.84	-17.14	-21.75
Chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené, z toho:	15.45	16.80	30.49	28.89	25.46	27.75	33.34	17.76	-10.96	10.50	16.02	25.99	9.41
Organické chemikálie	36.49	-10.43	4.10	6.02	58.67	12.79	30.23	47.08	-34.97	6.13	74.05	27.05	4.68
Anorganické chemikálie	-27.62	71.13	19.03	4.06	-10.35	7.74	24.88	33.34	-4.80	-22.03	38.08	41.45	5.22
Barviva, třísloviny a pigmenty	24.84	11.24	19.68	27.55	23.02	41.35	24.20	-5.70	-12.30	2.64	29.92	8.98	19.33
Léčiva a farmaceutické výrobky	37.85	25.83	34.69	40.71	34.85	24.72	24.12	17.95	6.33	41.63	-3.25	26.02	17.26
Silice a vonné látky, toaletní, lešticí a čistící přípravky	25.35	15.39	39.97	25.78	27.05	26.65	42.56	15.99	-11.63	-5.65	16.37	31.20	3.96
Hnojiva umělá	73.34	-15.52	37.21	63.09	14.21	15.56	55.75	66.52	-30.97	-31.26	85.86	64.06	-8.26
Plasty v prvotní formě	25.04	10.21	70.80	52.58	35.67	51.26	48.11	10.86	-25.21	39.81	32.07	17.38	3.81
Plastické hmoty v neprvotních formách	17.50	13.20	57.36	37.36	39.54	30.52	37.85	4.25	-8.68	-9.72	21.38	25.34	7.48
Chemické prostředky a výrobky	16.94	-4.36	15.57	28.31	22.50	29.11	30.66	24.72	-18.33	-2.05	11.83	21.05	10.35
Tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu, z toho:	39.44	-10.89	34.59	59.95	51.64	30.11	42.32	24.92	-15.90	-33.14	18.31	47.67	14.17
Kůže, kožené výrobky a vydělané kůže	43.37	27.99	30.90	6.66	-32.87	60.31	49.29	-1.75	-37.32	3.43	57.48	0.10	46.32
Výrobky z pryže	40.28	-10.31	24.11	33.34	23.32	38.29	48.42	0.91	-24.17	-1.36	48.57	40.88	3.37
Výrobky z korku a dřeva, kromě nábytku	66.05	5.35	40.14	72.27	47.64	50.62	50.72	-39.35	12.10	-24.51	67.55	38.45	6.86
Papír, lepenka a výrobky z nich	23.41	-0.40	28.95	35.11	27.06	27.49	32.63	0.76	-13.10	-3.22	22.96	30.63	3.39
Textilní příze, tkaniny a výrobky z nich	-22.63	35.20	54.17	15.27	97.99	14.01	34.85	52.06	-12.81	16.97	4.64	5.26	10.91
Výrobky z nekovových nerostů	9.15	9.17	38.44	70.03	50.55	56.97	61.01	-10.63	-29.69	-2.23	10.52	43.81	7.28
Železo a ocel	71.08	-29.37	46.81	69.77	61.25	16.13	40.09	50.18	-11.23	-60.94	28.39	88.89	25.51
Neželezné kovy	18.98	-11.80	-10.35	53.90	52.25	63.37	48.58	-5.69	-41.03	-33.03	51.87	12.07	-2.47
Kovové výrobky	37.69	5.26	23.24	77.42	41.40	37.54	31.85	41.83	-16.25	-18.54	-1.77	30.80	9.84
Stroje a dopravní prostředky, z toho:	30.09	11.02	18.63	58.86	31.52	41.81	40.86	0.56	-26.42	7.21	21.74	28.59	4.70
Stroje a zařízení k výrobě energie	20.05	-8.24	31.00	49.75	55.22	27.28	37.26	-15.11	-5.97	19.62	32.62	11.61	10.87
Strojní zařízení pro určitá odvětví průmyslu	57.91	-0.33	3.98	62.39	50.01	5.81	60.82	14.08	-35.82	4.96	-4.32	29.38	5.61
Kovozpracující stroje	101.51	-10.89	-25.81	200.62	-3.50	210.48	-35.00	-16.28	-35.54	-11.85	15.84	49.19	-13.68
Stroje a zařízení užívané v průmyslu	34.62	-17.16	27.99	60.11	42.19	42.71	28.19	60.27	-20.91	-27.82	10.85	21.36	14.80
Kancelářské stroje a zařízení k automatickému zpracování dat	86.13	-9.39	4.03	46.32	40.58	22.66	84.02	-19.17	-36.56	83.87	48.68	24.77	15.32

Pokračování Přílohy č. 14

Zařízení pro telekomunikace	24.58	-2.29	50.49	30.18	22.08	26.72	42.08	-18.83	-20.72	38.84	66.92	0.51	10.90
Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče	30.75	7.37	20.19	64.13	35.61	41.35	49.40	-0.78	-15.88	29.87	8.07	8.00	-1.20
Silniční vozidla	30.61	-5.75	36.26	60.72	39.65	58.59	66.41	-44.97	-37.21	8.68	45.76	60.29	30.96
Ostatní dopravní a přepravní prostředky	-44.67	348.62	2.02	57.31	-9.87	63.95	-2.79	47.86	-26.39	24.33	24.43	50.40	-35.93
Průmyslové spotřební zboží, z toho:	-3.01	27.64	65.67	38.11	45.02	27.57	41.34	12.29	-17.54	39.20	15.59	2.78	26.38
Prefabrikované budovy, výrobky zdravotnické, instalační, vytápěcí a osvětlovací techniky	79.67	-7.96	51.66	31.66	58.71	41.49	37.60	-8.20	-2.86	87.67	-22.34	-13.42	3.04
Nábytek a jeho díly	29.68	17.75	17.29	49.88	74.39	56.10	39.54	-22.86	-30.92	1.79	30.96	31.30	10.17
Cestovní galanterie, kabelky, apod.	-24.15	48.98	24.53	14.26	157.29	12.50	39.69	102.93	-29.85	57.04	-8.05	14.19	129.77
Oděvní výrobky a doplňky	-45.14	132.73	137.93	66.41	14.49	36.17	60.55	38.63	-24.36	50.07	-12.61	13.98	36.46
Obuv	-66.49	76.62	170.40	-12.89	121.41	-19.92	13.29	8.69	2.56	68.98	13.77	21.61	8.07
Odborné, vědecké a řídicí přístroje	39.60	-10.01	19.18	36.65	26.76	39.41	45.55	12.27	-20.31	22.60	109.50	-35.26	9.54
Fotografické přístroje, optické výrobky, hodinky	23.07	15.04	37.90	52.03	14.82	20.71	26.36	26.21	-12.75	66.21	-12.62	-7.35	23.24
Různé výrobky	28.63	28.44	33.11	43.27	43.36	30.65	32.74	-0.14	-8.29	6.93	48.70	7.80	38.10
Komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné, z toho:	55.91	67.34	4.69	1.58	-1.60	61.29	0.46	72.26	-50.36	924.60	10.50	-90.06	-14.76
Mince (kromě zlatých), které nejsou zákonným platidlem												-2.75	641.29
Zlato, nikoli mincovní (kromě rud a koncentrátů zlata)	-38.66	-81.12	357.57	-33.70	296.70	-93.80	257.34	127.01	-20.48	-56.66	731.84	-94.24	-72.49
Import celkem	27.48	4.79	27.67	52.03	35.70	36.51	38.15	15.69	-24.88	9.50	22.19	17.17	9.73

Zdroj: [17], vlastní zpracování